

የመካከለኛው
ምሥራቅ
የመጨረሻ ፍርድ

በደራሰ ፕሪንስ

የዴራክ ፕሪንስ /ማንነት/ በአጭሩ

ዴራክ ፕሪንስ ከፍተኛ ትምህርታቸውን የተከታተሉት በካምብሪድ ዩኒቨርሲቲ ሲሆን የሠለጠኑትም በኢትንና በኪንግስ ኮሌጆች በሚሰጡት የግሪክና የላቲን ቋንቋዎች ነው። ከ1940 እስከ 1949 /እ. አ. አ./ ባሉት ዓመታት ውስጥ የዚሁ ዩኒቨርሲቲ ተባባሪ የፍልስፍናና ፕሮፌሰር በመሆን አገልግለዋል። ከዚህም በተጨማሪ በዚሁ በካምብሪድ ዩኒቨርሲቲና ኢየሩሳሌም በሚገኘው የሂብሪው ዩኒቨርሲቲ የዕብራይስጥና የአረማይክ ቋንቋ ተምረዋል። በአሁኑ ጊዜ ዴራክ ፕሪንስ ብዙ ቋንቋዎችን የመናገር ችሎታ ተቀዳጅተዋል። እኝህ ሰው የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናታቸውን የጀመሩት በ2ኛው የዓለም ጦርነት ወቅት በእንግሊዝ ሠራዊት ውስጥ በጤና ባለሙያነት በሚያገለግሉበት ጊዜ ነበር። ከዚህም ጥልቅ ጥናታቸው የተነሳ ሌሎች የፍልስፍና ዘርፎች ሁሉ ለአለንባት ዓለም ችግሮች መልስ ለመስጠት የማይችሉ መሆኑን በመረዳት፣ እውነተኛውና ብቸኛው መመሪያችን መጽሐፍ ቅዱስ ሊሆን ይገባል ከሚለው ድምዳሜ ላይ ለመድረስ በቅተዋል። ይህም በመሆኑ ከ2ኛው የዓለም ጦርነት በኋላ ያለውን ሕይወታቸውን ሙሉ በሙሉ ለመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት አውለውታል።

በእነዚህም ዓመታት ውስጥ ዴራክ ፕሪንስ፣ በተለያዩ የዓለም ክፍሎች በመዘዋወር በመጋቢነት፣ በመምህርነት፣ በከፍተኛ ደረጃ አማካሪነትና በመጽሐፍ ቅዱስ ተንታኝነት በማገልገል ከፍተኛ ዝናንና ተወዳጅነትን ለማትረፍ በቅተዋል። እንደዚሁም እኝሁ ሰው ከ20 በላይ መጻሕፍት የደረሱ ሲሆን በተለያዩ ቋንቋዎች እንዲተረጎሙ በመፍቀድም ለመላው የዓለም ኅብረተሰብ ታላቅ ውለታን አበርክተዋል።

ከዚህም የተነሳ ከመላው ዓለም የሚጎርፍላቸው የግብዣ ጥሪ ስፍር ቁጥር የሌለው ነው። እርሳቸውም በክርስቲያኖች መካከል የወንድማማችነትና የእኩልነት መንፈስ እንዲሰፍን ካላቸው ጽኑ ፍላጎትና ምኞት የተነሳ፤ በየተጋበዙበት ቤተ ክርስቲያን ሁሉ በመገኘት ስለክርስቶስ ሰብከዋል፣ አስተምረዋል። እንደዚሁም ጥልቅ በሆነው መጽሐፍ ቅዱሳዊ እውቀታቸው በመመራት አያሌ ትንቢቶችን

አሳታሚ

የዴራክ ፕሪንስ አገልግሎት

የካቲት 1991

በአርቲስቲክ ማተሚያ ቤት አዲስ አበባ ታተመ

ይህ መጽሐፍ የታተመው The Last Word On The Middle East
copyright 1982, Derek Prince

የደራሲው መብት በህግ የተጠበቀ ነው።

ያለ አሳታሚው ፈቃድ ማባዛት ወይም ኮፒ ማድረግ አይፈቀድም።

ከዘመናችን ተጨባጭ ሁኔታ ጋር በማንጻፀር ለመተንተንና ለሕዝቡ ለማሳወቅ ችለዋል። በተለይም የመካከለኛውን ምሥራቅ በተመለከተ ያላቸው ግንዛቤ እጅግ ከፍተኛ እንደመሆኑ በየዕለቱ በሬድዮ የሚያስተላልፉትን መጽሐፍ ቅዱሳዊ ትምህርት በእልፍ አእላፍ የሚቆጠር ሕዝብ በመላው ዓለም በጉጉት ይከታተላል።

ዴሬክ ፕሪንስ፣ ከቀድሞዋ ዴንማርካዊት ሚስታቸው ሊደያ ጋር በማደጋ ያሳደጓቸው የዘጠኝ ሴት ልጆች አባት ናቸው። ከእነዚህም ውስጥ ስድስቱ አይሁድ፣ አንዷ አረብ፣ ሌላዋ እንግሊዛዊትና የመጨረሻዋ አፍሪካዊት ናቸው። ሊደያ በ1975 ዓ/ም ከሞቱ በኋላ፣ ፕሪንስ ሁለተኛዋን ሚስታቸውን ሩትን እ. አ. አ. በ1978 ዓ/ም አግብተዋል። አይሁዳዊቷ ሩትም በበኩላቸው ቀደም ሲል በማደጋነት የሚያሳድጓቸውን ሶስት አይሁዳዊ ልጆች እንደያዙ ከፕሪንስ ቤት በመግባታቸው፣ በአሁኑ ጊዜ በዚያ ቤተሰብ ውስጥ አስራ ሁለት የማደጋ ልጆች አሉ።

ዴሬክ ፕሪንስ ሕይወታቸውን በአመዛኙ የሚያሳልፉት በአሜሪካ /ዩናይትድ ስቴትስ/ እና ኢየሩሳሌም በሚገኙ ሁለት የአገልግሎት ጣቢያዎች ውስጥ ነው።

ማውጫ

የደራሲው መግቢያ

ክፍል I: ከታሪካዊ ዕይታ አንጻር

ምዕራፍ 1 ታሪክና ትንቢት ሲገጣጠሙ.	9
ምዕራፍ 2 እውን የሆነው ህልም.	23
ምዕራፍ 3 የምጥ ጣር.	36

ክፍል II: የትንቢት መሟላት

ምዕራፍ 4 የእግዚአብሔር ቅድመ ዕቅድ.	45
ምዕራፍ 5 የእሥራኤላውያን የመሰባሰብ ሂደት.	58
ምዕራፍ 6 የአሕዛቦች ዘመን.	71
ምዕራፍ 7 መሬቷ የማን ናት?	79
ምዕራፍ 8 መልሳችን ምን ሊሆን ይገባል?	86
ምዕራፍ 9 የአሕዛቦች ለፍርድ መቅረብ.	97

ልዩ ምዕራፍ

እሥራኤል የታሪካዊ ወቅቶች መዘከር /1947-1982

የደራሲው መግቢያ

ከሁለተኛው የዓለም ጦርነት በፊት፣ የየትኛውንም ክፍለ ዓለም የፓለቲካ ትኩረት ይሰጥ የነበረው የአውሮፓና የሰሜን አሜሪካ ጉዳይ ነበር። ከዚያን ወዲህ ባሉት ዓመታት ግን የሕዝቦችን ቀልብ እንደሰቀለ ያለው የመካከለኛው ምሥራቅ ሁኔታ ነው። በየዕለቱ በሕዝብ መገናኛ ዘዴዎች የምንሰማቸው ዜናዎች ከሌላው ዓለም ይልቅ ለመካከለኛው ምሥራቅ ያደሉ ናቸው። ያለማቋረጥ በአካባቢው የሚፈጠረው ግጭት፣ ሁከትና ሽብር ተወዳዳሪ የማይገኝለት ነው። በመሆኑም ይህ እየተባባሰ የሚሄደው የሰላም መናጋት አንድ ቀን ለሦስተኛው የዓለም ጦርነት መለኮስ ምክንያት ይሆናል የሚለው ሥጋት ከዕለት ዕለት እያየለና እየጨመረ በመሄድ ላይ ይገኛል። ለዚህ ሥጋት መባባስ አስተዋጽኦ እንዳይረገጥ በቀኝነት የሚጠቀሱት ሁለት ምክንያቶች ደግሞ፡- ነዳጅና እሥራኤል ናቸው። የበለፀጉትም ሆነ ገና በማደግ ላይ ያሉ መንግሥታት ሁሉ የብዛት መጠኑ ይለያይ እንጂ የግድ ከመካከለኛው ምሥራቅ የዘዴት ማመንጫዎች ነዳጅ መግዛት አለባቸው። እንግዲህ ይህ በአረቦች ቁጥጥር ሥር ያለ የነዳጅ ሃብት መንግሥታትን በማንበርከክ ረገድ እራሱን እንደቻለ የጦር ሃይል ከሚቆጠርበት ደረጃ ደርሷል ለማለት በምንችልበት ወቅት ላይ እንገኛለን። ለጦርነት ስለመገፋፋቱ በቀኝነት የሚጠቀሰው ሌላው ምክንያት ደግሞ የእሥራኤል በሉዓላዊ የአይሁዳዊ መንግሥት መመሥረት ነው። ይህ መንግሥት ከተቋቋመበት ጊዜ ጀምሮ አንድም ጊዜ ያላቋረጠ ጦርነት በአካባቢው እየተካሄደ ነው። ጦርነቱ ወደ ተባባሰ ደረጃ በመሸጋገር አህጉራትን ባያጠቃልልም ቅሉ ውሉ ሲያድር ግን መዘዙ ለመላው ዓለም እንደሚተርፍ አያጠራጥርም። አረቦች በሕዝብ ብዛታቸው፣ በሃብት ክምችታቸውና በመሳሰለው ይኩራራሉ። እሥራኤል ደግሞ በጠበብቶቿ የምርምር ብቃትና በምርጥ የጦር መሳሪያዎቿ ትተማመናለች። ከአንድም ሁለት ጊዜ በገሃድ እንደተከሰተው ይህ አባባል ደግሞ ተምኔታዊ ሳይሆን የተፈተነና የተረጋገጠም ነው።

እኔም በዚህ መጽሐፍ አማካይነት ለአንባቢያን ለማካፈል የምፈልገው፣ የትንሽቷ እሥራኤልና የግዙፎቿ የአረብ መንግሥታት ፍጥጫ ለምን ለመካከለኛው ምስራቅም ሆነ ለዓለም ሰላም መደፍረስ ተጥተዋል ምክንያት እንደሚሆን ነው። የትርጉሙም ዋነኛ ተዋናይ እሥራኤል ስለመሆኗ በግልጽ ለማሳየትና ለማሳመን እሞክራለሁ። የዚህን ሳይታለም የተፈታ ምስጢር ቁልፍ ልደርስበት የቻልኩት

ደግሞ በእኔ ምርጫ ሳይሆን በሁኔታዎች አስገዳጅነት መሆኑን እግረ መንገዴን ለአንባቢያዬ የማሳወቅ ጉጉትም አለኝ።

በሁለተኛው የዓለም ጦርነት ሳቢያ፣ አረባዊ በሆኑት በግብጽ፣ በሊቢያና በሱዳን በመጨረሻም በፍልስጤም በመዘዋወር ለማገልገልና ከሕዝቡ ጋር በቅርብ ለመገናኘት ችለዋል። በተለይም ወደ ስቪል ሕይወት ከተመለሱ በኋላ በፍልስጤም ያሳለፍኩት ሁለት ዓመት ከፍተኛውን ግንዛቤ ለመጨበጥ ያስቻለኝ ነው። በእነዚህ ዓመታት ውስጥ አገሪቱ በሽብርና ጦርነት ስትታመስ የዓይን ምስክር ለመሆን በቅቻለሁ።

የአሁኑም የመካከለኛው ምሥራቅ ፓለታካዊ ገጽታ የእነዚህ ቀውጢ ዓመታት ውጤት ነው ለማለት እችላለሁ።

ከእነዚህም ዓመታት በኋላም ቢሆን እሥራኤልና ዙሪያዋን ስለከበቧት ባላንጣዎቿ የአረብ መንግሥታት በቅርብ ከመከታተል ያቋረጥኩበት አንድም ወቅት የለም። ይኸውም በሩቅ ሆኖ ብቻ ሳይሆን በየዓመቱ በኢየሩሳሌም ወደሚገኘው መኖሪያ ቤቱ በመመላለስ በዚያ በምቆይባቸው ወራት ሁሉ ልዩ ዋናነት በማካሄድ ነው።

ዴሬክ ፕሪንስ
ኢየሩሳሌም
ኤፕሪል 1982

ታሪክና ትንቢት ሲገጣጠሙ

ወሩ ሚያዝያ ዓመተ ምህረቱ እንደ አውሮፓውያን አቆጣጠር 1946 ነው። ታዲያ አንድ ምሽት ደቡባዊውን የደብረ ዘይት ተራራና ሰሜናዊውን የስኮፕስ ተራራ እንደ ኮርቻ ከሚያገናኘው ስፍራ ላይ ቆሜ ዙሪያ ገባውን በመቃኘት ላይ ነበርኩ። ከፊት ለፊቱ ወርቃማው ዶም እፍ ዘርኮና ብርማው የአል አካላ መስኪድ ጉልላት በጨረቃዋ ነጸብራቅ ይንተገተጋሉ። በእነርሱም ዙሪያና ከበስተጀርባቸው አሮጌው የኢየሩሳሌም ከተማ ክፍል ምሽጎችና ግንቦች በከፊል ጨለማ ተውጠው ይታዩኛል። በተረፈ ግን ከተማው በእንቅልፍ ላይ ሆኖ የሚቀሰቅሰውን «የአላህ ወአክብር» ጥሪ የሚጠባበቅ ይመስላል።

ክ ፍ ል አ ን ድ

ከ ታ ሪ ካ ዊ ዕ ይ ታ አ ን ጸ ር

ውስጠ ሚስጥሩን ላላወቀው እንደዚያች ከተማ ያለ የሰላም ገነት ያለ አይመስለውም። ይሁን እንጂ ኢየሩሳሌም እንደ ምሽት ገጽታዋ በሰላም ያሸለበች አልነበረችም። በእያንዳንዱ ጣሪያ ሥር ያለው ጎልማሳና አረጋዊ እራሱን ለማይቀረው ጦርነት እያዘጋጀ ነበር። በአጭሩ ከተማዋ ለእልቂትና ሽብር በምትጋለጥበት ዋዜማ ላይ ነበረች።

ከበስተጀርባዬ የአውጉስታ ሺክቶሪያ ህንፃ ሰማይ ጠቀሰ ምሽጎች ወደ ሰማይ አንጋጠው ይታዩኛል። ከአውሮፓ ወደ ቅድስት አገር ለሚመጡ ምዕመናን ማረፊያ እንዲሆን የተሰራው ያ ህንፃ ዛሬ የእንግሊዝ ሠራዊት በሆስፒታልነት ይጠቀምበታል። እኔም የሕክምና ረዳት ለመሆን አገልግሎቴን ያጠናቀኩት በዚህ ግቢ ውስጥ ነበር። እነሆ በዚያን ጊዜ ወደ ሲቪል ሕይወት ስለምመለስበት ሁኔታ በሐሳብ ተውጧል። በማውጠንጠን ላይ ነበርኩ።

ቀደም ሲል በዚሁ ከተማ ካገኘኋት ሊድያ ከተባለችው ዴንማርካዊት መምህርት ጋር ትዳር መስርቼአለሁ። እርሷን በማግባቴም በማደጎ ታሳድጋቸው ለነበር ስምንት ልጃገረዶች «አባት» የመሆን ዕድል አጋጥሞኛል። ከእነዚህም ልጆች ስድስቱ አይሁዳዊ

ሲሆኑ፣ ከተቀሩት ሁለቱ አንዱ አረብ ሌላዋ ደግሞ እንግሊዛዊት ናቸው። ቤታችንንም ለመመስረት ያቀድነው ከኢየሩሳሌም ከተማ በ10 ኪሎ ሜትር ርቀት ላይ በምትገኘው የራማላ መንደር ነው።

«አዲሱ ሕይወቴ ምን ይመስል ይሆን?»

በዚያ ተራራ ላይ ቆሜ በሐሳብ በምናጥበት ወቅት ደጋግሞ በህሊናዬ ውስጥ የደመለው፣ «ወደ ፊት ምን ያጋጥመኝ ይሆን?» የሚለው ጥያቄ ነበር። የማስበውም ስለ እኔና ስለ ሊድያ ወይንም ስለማደግ ልጆቻችን ሕይወት ብቻ ሳይሆን፣ በተለይም የተለያዩ ብሔርና ብሔረሰቦች፣ ባህሎችና ሃይማኖቶች መናኸሪያ ስለሆነችው ስለ ፍልስጤም ምድር የወደፊት ዕድል ፈንታ ነበር።

ያቺ ምድር በቀውጢ ጦርነት ለመታመስ ስለ መቃረቧ ማንም የሚያውቀው ነው። የተለያዩ ብሔራዊና ፓለቲካዊ ቡድኖች ፍልስጤምን የእኛ ምድር ናት በማለት በየግላቸው ሉዓላዊነቷን ለማወጅ አቆብቁበዋል። ምንም እንኳን የግዛቱ የበላይ አስተዳደሪ የሆነው የእንግሊዝ መንግሥት እነኝህን ተፋላሚ ወገኖች ለማቀራረብ የተለያዩ የመፍትሔ ሐሳቦች ቢሰነዝርም አንዳችም ተቀባይነት አላገኘም። ከእንግሊዝ ልዩ ተአምር እስካልተፈጠረ ድረስ የፍልስጤም ጉዳይ የጨለመና ያለቀለት ነው። በዚያች ምድር ዳግመኛ ሰላም ይገኛል ወይም እራሱን የቻለ መንግሥት ይቋቋማል ብሎ፣ በሰብዓዊ ህሊና መገመቱ ፋይዳ ቢስ ነው። ታዲያ የዚች አሳዛኝ ምድር ዕድል ምን ይሆን? ይሁን እንጂ በዚያን የሚያዝ የሚጨበጠው ጠፍቶ ፍልስጤም ውጥንቅጧ በወጣበት ወቅት በበኩሌ የሚታየኝ አንድ የተስፋ ጭላንጭል ነበር።

በወታደራዊው ዓለም ውስጥ ባሳለፍኳቸው ስድስት ዓመታት ውስጥ አንዴም ከመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት ተለይቼ አላውቅም። በተለይም በሰሜን አፍሪካ በረሃ ባሳለፍኳቸው ሶስት የስቃይ ዓመታት የምንጊዜም መጽናኛዬ ከእጄ የማይለየው መጽሐፍ ቅዱሴ ነበር። በተለይም አንዱን ዓመት እንዳለ ያሳለፍኩት በቆዳ በሽታ ተለክፌ በሆስፒታል ውስጥ እንደነበር የማልረሳው ነው። ታዲያ የቱንም ያህል የሕክምና እርዳታ ቢደረግልኝም ቅንጣት ታህል ፈውስ አላገኘሁም። በዚያን ጊዜም ነበር የመጨረሻ ምሽጌ ወደ ሆኔው መጽሐፍ ቅዱሴ የተመለስኩት፣ እንደ

እምነቴም መጠን እግዚአብሔር በምህረት እጆቹ ስለዳሰሰኝ ከዚያን መሰሉ ሥቃይ በጥቂት ጊዜ ውስጥ ለመገላገል በቃሁ። እንደ ጥንቱም ሁሉ ዛሬም መጽሐፍ ቅዱሳችን ላይ የሰፈሩት አያሌ ተአምራት ተፈፃሚነት ያላቸው ስለመሆናቸው ለመጀመሪያ ጊዜ ያመንኩት በዚያን ወቅት ነበር። ከዚያን በኋላማ የመስከርኳቸው ድንቅ ክስተቶች ከ-እስከ የሌላቸው ናቸው።

እ. አ. አ. በ1944 ወደ ፍልስጤም በተዘዋወርኩበት ጊዜ ደግሞ መጽሐፍ ቅዱስን በተለየና በአዲስ ዕድታ የመከታተል ዕድል አገኘሁ። ለቀድሞው በምናባዊ ግንዛቤ ተገትቶ የነበረው የመጽሐፍ ቅዱስ ዕውቀቴ አሁን ከተጨባጭ ስፍራና ጊዜ ጋር በመዛመዱ ይበልጥ እየተዋሃደና ግልጽ እየሆነልኝ ሂደ። በስም ብቻ የማውቃቸው መጽሐፍ ቅዱሳዊ ከተሞች፣ መንደሮች፣ ወንዞች፣ ሸለቆዎች፣ ተራራዎችና ኮረብቶች አሁን በእግራ የማቋርጣቸው የምውል የማድርባቸው ሆኑ። ከነዓንና ፍልስጤም፣ ቅዱስ አገርና እሥራኤል በሚሉ የተለያዩ መጠሪያዎች የሚታወቀውን ክልል ዳር እስከዳር አዳረስኩ። አገሪቱ ለምን በነአብርሃም ዘመን ከነዓን፣ በሙሴና በእያሱ ዘመን ደግሞ እሥራኤል እንደተባለች ከመረዳቴ ጎን፣ የፍልስጤም ምድር በመባል በግሪኮች ዘንድ ስለመጠራቷም ልደርስበት ቻልኩ። ቅዱስ አገር በመባል መታወቅ ስለጀመረችበትም ሁኔታ የክርስትናን እድገት ታሪክ በመከታተል ላውቀው በቃሁ። ታዲያ በተለያዩ ስሞች ብትጠራም ቅሉ፣ ምድሪቱ የእግንሊዞች የበላይ አስተዳዳሪነት እስከተቋረጠበት እስከ 1948 ድረስ እንደ ዋሕድ አገር ትታይ ነበር። ከዚያን በኋላ ግን የእሥራኤልና የዮርዳኖስ ሉዓላዊ መንግሥታት በመባል ለሁለት ትከፈላለች።

እንግሊዝ ቀደም ሲል በመጽሐፍ ቅዱስ ምንባቤ ብቻ የማውቃትን አገር ዛሬ ተሂዝራ በማየት በቅርብ ላውቃት በመቻሌ፣ ስለ እርሷ የተነገረውንና የተዘከረውን ታሪክ ሁሉ ይበልጥ ለማድነቅ ችያለሁ። ለምሳሌ ይህ በዛሬው ምሽት የቆምኩበት ሥፍራ ከሁለት ሺህ ዓመታት በፊት በዘካርያስ የተጠቀሰና መሲሐም ወደ ምድር በሚመጣበት ወቅት እግሮቹ የሚያርፉበት ስለመሆኑ ትንቢት እንደተነገረለት ሳስታውስ ልዩ የትፍስህት ስሜት ያድርብኛል።

«በዚያም ቀን እግሮቹ በኢየሩሳሌም ትይዩ በምሥራቅ በኩል ባለው በደብረ ዘይት ላይ ይቆማሉ፣ ደብረ ዘይትም በመካከል ወደ ምሥራቅና ወደ ምዕራብ ይሰነጠቃል እጅግም ታላቅ ሸለቆ

ይሆናል። የተራራውም እኩሌታም ወደ ሰሜን እኩሌታውም ወደ ደቡብ ይርቃል። የተራሮችም ሸለቆ እስከ አጻል ይደርሳልና በተራሮች ሸለቆዎች ትሸገላችሁ፤ በይሁዳም ንጉስ በዶዝያን ዘመን ከሆነው ከምድር መናወጥ ፊት እንደሸገላችሁ ትሸገላችሁ። አምላኬ እግዚአብሔርም ከቅዱሳን ሁሉ ጋር ይመጣል። «በዚያም ቀን በረዶና ውርዱ እንጂ ብርሃን አይሆንም። አንድ ቀንም ይሆናል፤ እርሱም በእግዚአብሔር ዘንድ የታወቀ ይሆናል፤ ቀንም አይሆንም ሌሊትም አይሆንም። ሲመሽም ብርሃን ይሆናል።»

«በዚያም ቀን የሕይወት ውሃ ከእየሩሳሌም ይወጣል፤ እኩሌታው ወደ ምሥራቅ ባህር፤ እኩሌታውም ወደ ምዕራቡ ባህር ይሄዳል፤ ይህ በበጋና በከረምት ይሆናል።»

/ዘካ. 14:8/

እነሆ ይህ የዘካርያስ ትንቢት አሁን ከቆምኩበት ሥፍራ ሆኜ ወለል ብሎ እየታየኝ ነው። የሕክምና ማዕከላችን የሆነው የኦጎስታ ሺክቶሪያ ሕንፃ የተገነባው በትንቢቱ በተጠቀሰውና በምድር መናወጥ በሚሰነጠቀው ሥፍራ ላይ ነው። ለምሳሌ ከሃያ ዓመታት ወዲህ በዚሁ አካባቢ በደረሰው የመሬት መናወጥ ሳቢያ የሆነ ገሊታው ግንቦች ተሰነጣጥቀዋል። በመሆኑም ወደ ሕንፃው ጫፍ ለመውጣት ማንም ደፍሮ አይሞክረውም። ከዚያ በፊትም ቢሆን አካባቢው ለተመሳሳይ ጥቃት ለመዳረግ በታሪክ የተረጋገጠ ነው።

እንደዚሁም ከበስተሰሜን በሚገኘው የኬድሮን ሸለቆ በተካሄደው ጥናት በክርስ ምድሩ ውስጥ ከፍተኛ የውሃ ክምችት እንዳለ ሊደረስበት ተችሏል። ስለዚህም ይህን የመሳሰሉትን ሁኔታዎች ስናጤን፤ ለዘካርያስ ትንቢት ተግባራዊ መሆን ቀደም ሲል ማናቸውም ነገር በእግዚአብሔር ተመቻችቷል ማለት ነው። ከእንግዲህ የሚቀረው ያ ተራራውን የመሰንጠቅ ኃይል ያለው የመሬት መናወጥ መከሰት ብቻ ነው። ይህ በሚከሰትበት ጊዜ ደግሞ ይህ አሁን የቆምኩበት ሥፍራ ተሰንጥቆ ታላቅ ሸለቆ በመሆን «ከእየሩሳሌም የሚወጣው የሕይወት ውሃ ወደ ምስራቅ በመፍሰስ ከባህሩ የሚደባለቅበት» ኃዳና /መልካ/ ይሆናል።

የሚገርመው ደግሞ ከዚህ ገለፃ ጋር ተመሳሳይ የሆነ ሌላ የትንቢት ቃል በሕዝቅኤልም ጭምር የተነገረ መሆኑ ነው።

ወደ መቅደሱም መዝጊያ መለሰኝ፤ እነሆም ውሃ ከቤቱ መድረክ በታች ወደ ምሥራቅ ይወጣ ነበር። የቤቱ ፊት ወደ ምሥራቅ ይመለከት ነበርና ውሃውም ከቤቱ ከቀኝ ወገን በታች በመሠዊያው በደቡብ በኩል ይወርድ ነበር። በሰሜኑም በር በኩል አወጣኝ። በስተውጪ ባለው መንገድ ወደ ምሥራቅ ወደሚመለከት በስተውጪ ወዳለው በር አዞረኝ፤ እነሆም፤ ውሃው በቀኙ ወገን ይፈሰስ ነበር።

«ሰውየውም ገመዱን በእጁ ይዞ ወደ ምሥራቅ ወጣ አንድ ሺህም ክንድ ለካ። በውሃውም ውስጥ አሻገረኝ፤ ውሃውም እስከ ቁርዱምጭማት ደረሰ። ደግሞ አንድ ሺህ ለካ፤ በውሃውም ውስጥ አሻገረኝ፤ ውሃውም እስከኩልበት ደረሰ። ደግሞ አንድ ሺህ ለካ፤ በውሃውም ውስጥ አሻገረኝ፤ ውሃውም እስከ ወገብ ደረሰ፤ ደግሞ አንድ ሺህ ለካ፤ ለሻገረውም የማልቻለው ወንዝ ሆነ፤ ውሃውም ጥልቅ ነበር፤ የሚቀኝበትም ውሃ ነበር። ሰው ሊሻገረው የማይቻለው ወንዝ ነበር።

«እርሱም፦ የሰው ልጅ ሆይ፤ አይተሃልን? አለኝ አመጣኝም ወደ ወንዙም ዳር መለሰኝ በተመለሰሁም ጊዜ እነሆ በወንዙ ዳር በዚህና በዚያ እጅግ ብዙ ዛፎች ነበሩ። እርሱም እንዲህ አለኝ። ይህ ውሃ ወደ ምሥራቅ ምድር ይወጣል ወደ ዓረባም ይወርዳል። ወደ ባህሩም ይገባል። ወደ ባሕሩም ወደ ረከሰው ውሃ በገባ ጊዜ ውሃው ይፈውሳል። ሕያው ነፍስ ያለው ተንቅሳቃሽ ሁሉ፤ ወንዙ በመጣበት ስፍራ ሁሉ በሕይወት ይኖራል። ይህም ውሃ በዚያ ስለደረሰ ዓሳዎች እጅግ ይበዛሉ። የባህሩም ውሃ ይፈሳል፤ ወንዙም በሚመጣበት ያለው ሁሉ በሕይወት ይኖራል።

በወንዙም አጠገብ በዳሩ ላይ በዚህና በዚያ ፍሬው የሚበላ ዛፍ ሁሉ ይበቅላል፤ ቅጠሉም አይረግፍም፤ ፍሬውም አይጎድልም፤ ውሃውም ከመቅደስ ይወጣልና በየወሩ ሁሉ የፍሬ በኩር ያገኛል። ፍሬውም ለመብል ቅጠሉም ለመድኃኒት ይሆናል።

/ሕዝ. 47:1-5, 8-9, 12/

ይህንኑ አሳብ እያሰላሰልኩ ፊቴን ወደ ምሥራቅ በማዞር መቶ እርምጃዎች ያህል ከተራመድኩ በኋላ ከሥራ የተንጣለለውን አሸዋማ በረሃ በማቋረጥ ዓይኖቼን በርቀት በሚያብረቀርቀው የጪው ባሕር ላይ ተከልኩ። ለባሕሩ ይህን ስያሜ የሰጠው በውሃው ውስጥ ተቀህደው የሚገኙት ንጥረ ነገሮች ብዛት ነው። በዙሪያው ያለው በሕዝቅኤል የተጠቀሰው የዓረባም በረሃ ሲሆን፤ በእርግጥም ይህን ሥፍራ በዛፍና በአታክልት ለመሸፈን የግድ ከመቅደሱ ሥር ፈልቆ እንደሚፈስ የተነገረለት ያ ተአምር ሰሪ ውሃ መኖር ይኖርበታል። ያለበዚያ ግን

ይህ ከዮርዳኖስ ወንዝ መዳረሻ ደቡባዊው የአቃባ ባህረ ሠላጤ ድረስ የተንጣለለው በረሃ፣ ቅንጣት ታህል ፍሬ ሊያፈራ አይችልም። ይህንን ልብ ብዬ በማጤንበት ጊዜ ነበር እንደምን መጽሐፍ ቅዱሳዊ ትንቢቶች በታሪክና በጂኦግራፊ ዕውቀት ጭምር የተሟሉ መሆናቸውን ለማጤን የቻልኩት።

ሕዝቡና ታሪኩ

በዚያን ምሽት በተኛሁበትም ጊዜ ቢሆን ቀደም ሲል በአዕምሮዬ የተጫረው ታላቅ ቁም ነገር አሁንም እንዳሳሰበኝ ነበር። በተለይም ባለፉት ሁለት ዓመታት ከተለያዩ የፍልስጤም ነዋሪዎች /በአሁኑ ጊዜ እሥራኤል/ ጋር የመተዋወቅ ዕድል አጋጠሞኝ ነበር።

እንግዲህ ዕውቀቴ በመጽሐፍ ቅዱስ ምንባቢ ብቻ የተገታ ሳይሆን ከሕዝቡም ጋር በቅርብ በመወያየት በቀሰምኩት ግንዛቤ የተገነባ ነበር ለማለት እችላለሁ። ከእንግዲህ ለመጽሐፍ ቅዱሳዊዋ እሥራኤል ታሪክም ሆነ ጂኦግራፊ ለሕዝቡም አደጋር እንግዳ አይደለሁም። በመሆኑም መጽሐፍ ቅዱሴን በአዲስ ዓይን የመመልከቴ ዕድሌ እጅግ ብሩህ ነበር።

በመሆኑም የመጀመሪያዎቹ አሥራ አንዱ የመጽሐፍ ቅዱስ መግቢያ ምዕራፎች ስለ እሥራኤል ሕዝብና አገር ምንነት የሚገልፁ ናቸው። ስለእነርሱም የተገለፁት ጂኦግራፊያዊና ታሪካዊ ምንባቦች የተገናዘቡ መሆኑን ተረድቻለሁ። በመሠረቱ መጽሐፍ ቅዱስ የአብርሃምና የይስሐቅ ከዚያም እሥራኤል በመባል በተጠራው ያዕቆብ ቅድመና ድህረ ታሪክ ላይ የተመሰረተ ነው ከሚል መደምደሚያ ላይ ደርሼ ነበር። አይሁድ የሚለውም ቃል ከያዕቆብ ልጆች አንዱ ከሆነው ከይሁዳ መጠሪያ ስለመመንጫቱም የማወቅ ዕድል አጋጥሞኛል። ይህም ሆኖ ግን ከባቢሎን ምርኮ በኋላ ወደ አገራቸው የተመለሱት እሥራኤላውያን ሁሉ አይሁድ የሚለውን መጠሪያ ተቀብለውት ነበር። ይህም አባባል በአዲስ ኪዳንም ተከስቷል ለምሳሌ ጳውሎስ ከብንያም ነገድ ሲሆን እራሱን እንደ አይሁድ ይቆጥር ነበር /የሐዋ. 21:39/።

ይሁን እንጂ በአሁኑ ዘመን የሁለቱ መጠሪያዎች አጠቃቀም በመጠኑም ቢሆን ከጥንቱ ለየት ያለ ይዘት እንዳለው እንረዳለን። ለምሳሌ እሥራኤልና እሥራኤላዊ የሚሉት ቃላት በመሠረቱ ትኩረታቸው በዘር ሐረግ ላይ ወይም በብሔር መጠሪያነት ሲሆን አይሁድና አይሁዳዊ የሚሉት ቃላት ግን የሃይማኖት የባህልና የታሪክ ተመሳሳይነትን የሚያመለክቱ ናቸው። በቅርቡ ደግሞ እሥራኤላዊ በሚለው መጠሪያ ስር ማንኛውም በግዛቲቱ ውስጥ የሚኖር ነዋሪ፣ ማለትም አረቡም አይሁዳዊውም ዱሬዜውም ጭምር የሚጠራበት ወደ መሆኑ እየታመነበት የሄደ ይመስላል። የሆነው ሆኖ በአጠቃላይ ስንናገር መጽሐፍ ቅዱስ የእነዚህና ቀደምም ሲል በአካባቢው ይኖሩ የነበሩ ሰዎች ታሪክ ነው ለማለት ይቻላል። እርግጥ በመጽሐፍ ቅዱሳዊ ትንቢቶችም ሆነ ታሪካዊ ክስተቶች በይበልጥ የታቀፉት እነማን ናቸው? ብንል መልሱ ያለ ጥርጥር እሥራኤላውያን ወይም አይሁዳውያን ናቸው የሚል ይሆናል። ይህም ብሉይ ኪዳንን በተመለከተ ብቻ ሳይሆን ለአዲስ ኪዳንም ምንጭና መሰረቱ በሆነው በክርስቶስ ታሪክ አማካይነት የተረጋገጠ ነው። የኢየሱስ እሥራኤላዊ መሆን በምድራዊ ሕይወቱ ከመገደብም አልፎ በራዕይ 5:5 ላይ እንደምናየው ከሞትና ከትንሳኤው በኋላም ቢሆን «ከይሁዳ ነገድ የሆነው አንበሳ፣ የዳዊት ሥር» ተብሎ መጠራቱን እንመለከታለን።

ከዚህ በመቀጠል ትኩረቴን የሳበው የአራቱ ወንጌሎች ይዘት ነበር። እንግዲህ ለክርስትና እምነት መሠረት የሆኑት እነዚህ አራት መጻሕፍትም ቢሆን ታሪካቸው የሚያደራው በእሥራኤል ሕዝብ ዙሪያ መሆኑን በቀላሉ የምንረዳው ነው። ምናልባትም ሕፃኑን ኢየሱስን በመያዝ እናቱ ማርያም ወደ ግብጽ ስለመሰደዱ ከሚተርከው ክፍል ውጪ ያለው ታሪክ ሁሉ በእሥራኤል ድንበር ዙሪያ የተወሰነ ነው።

እንደዚሁም በአዲስ ኪዳን ውስጥ ሰማቸው ከተጠቀሰው ሕዝቦች መሃል ከ90 በመቶ በላይ እሥራኤላውያን መሆናቸውንም እንረዳለን። ከዚህ ውጪ የተጠቀሱት ግን ለሕፃኑ ኢየሱስ ለመስገድ በኮከብ እየተመሩ የመጡት ሰብዓ ሰገል፣ የሰማርያዊ ሴትና አልፎ አልፎም አንዳንድ ሮማውያን ባለሥልጣኖችና የጦር መሪዎች ብቻ ናቸው።

ከአራቱ ወንጌላት ቀጥሎ ያሉትንም 27 መጻሕፍት ስለፃፉት ሰዎች አንስተን ብንጠይቅ 99 በመቶ ያህሉ እሥራኤላውያን እንደሆኑ

ነው። የምናገኘው። ምንም እንኳን አንዳንዶች ወንጌላዊው ሉቃስን ከአሕዛብ ዘር ነው ቢሉ እንኳ እርሱ ግን የአይሁድ እምነትን ከመከተልም አልፎ በአደጋውም ከእስራኤላውያን ያልተለየ ነበር።

እርግጥ ከበዓለ ጴንጤቆስጤ በኋላ ወንጌል በአራቱም ማዕዘን በመሰራጨት በሰለጠነው ዓለም ሁሉ ተዳርሶ ነበር። ብዙም አሕዛቦች ኢየሱስን አዳኛቸው አድርገው በመቀበል የቤተክርስቲያን አባል ሆነው ነበር። ያም ሆኖ ግን አሁንም ልንክድው የማንችለው ሐቅ፣ ወንጌልን ያሰራጨትም ሆነ ቤተክርስቲያንን የመሠረቱት ያው አይሁዳዊ መሆናቸውን ነው። ታላቁ የአሕዛብ ሐዋርያ ጳውሎስ ረዳቶቹም ባርናባስና ሲላስ አይሁዳዊ ነበሩ። ጢሞቴዎስ እንኳ በእናቱ አይሁዳዊ እንደነበርና እንደተገረዘም እናስተውላለን /የሐዋ. 16:1-3/። ከዚህ በተረፈ ግን ከአሕዛብ ወገን ለመሆኑ የሚነገርለት የሐዋርያው ጳውሎስ ደቀመዝሙር የነበረው ቲቶ ብቻ ነው።

ከዚህ ለየት ባለ መልኩ አትኩሮቱን የሳበው ደግሞ የአዲስ ኪዳንን ትንቢቶች የተመለከተው ክፍል ነው። ይሁን እንጂ አሁንም የቱንም ያህል ጥልቅ ምርመራ ባካሄድም ልደርስበት የቻልኩት አንድ ሐቅ ብቻ ነው። ይኸውም ትንቢቶቹ ሁሉ እስራኤልን ማዕከል በማድረግ የሚሸከረከሩ መሆናቸውን ነው።

የዕብራውያን መልዕክት ጸሐፊ የሆነውም ሐዋርያ ስለ እውነተኛ አማኞች የወደፊት ምኞትና ዓላማ ምን እንደሆነ ሲያብራራ፣ «ጽኑ መሰረት ያላትን እግዚአብሔር ያቀዳትንና የሠራትን ከተማ» /ዕብ. 11:10/ መውረስ እንደሆነ ገልጾታል። በራዕይ 21 ላይ ደግሞ ስለ ከተማዋ ሥዕላዊ መግለጫ ቀርቦልናል። በበራፎቿ ላይ የ12ቱ የእስራኤል ነገዶች ስሞች እንደተቀረፁ፣ በመሠረቶቹም ላይ የ12ቱ ሐዋርያት ስሞች መፃፉን እንመለከታለን። እንግዲህ እነዚህ ሁሉ በአዲሲቷ ኢየሩሳሌም የተፃፉት ስሞች ሳይቀሩ አይሁዳዊ ስሞች መሆናቸውን ነው የምናጤናው። ስለዚህ ልንደርስበት የሚገባው ድምዳሜ፣ መጽሐፍ ቅዱስ በእስራኤላውያን ስለ እስራኤላውያን የተፃፈ የታሪክና የትንቢት መጽሐፍ ነው ከሚለው ላይ መሆን አለበት።

ስደትና ምልሰት

እንግዲህ የመጽሐፍ ቅዱስ እውነታ ቀደም ሲል እንዳየነው ቢሆንም ቅሉ የሚያስገርመው ነገር ግን፣ የአይሁድ ሕዝቦች ከክርስትና እምነት ጋር አለመቀራረብ ነው። ለዚህም ምክንያቱ ምን እንደሆነ ስንመራመር በ1ኛው ክፍለ ዘመን ማብሂያ ላይ በእስራኤላውያን ታሪክ ላይ የደረሰው ድንገተኛ ዱብ ዕዳ እንደሆነ እንረዳለን። ይህ ሁለት ታላላቅ ነገሮችን ስለማስከተሉም የሚያከራክር አይደለም። ከነዚህም የመጀመሪያው በወራሪዎቹ ሮማውያን አማካይነት የእስራኤላውያን ከእናት አገራቸው በመላው ዓለም ለመስደድ መገደዳቸው ሲሆን፣ ሁለተኛው ደግሞ ክርስትናን በማሰራጨት ረገድ የያዙትን የመሪነት ስፍራ በዚህ ስደት ሳቢያ ያጡት መሆናቸውን ነው።

እነሆም ለተከታዮቹ አሥራ ስምንት ክፍለ ዘመናት እስራኤላውያን ከነዚህ ሁለት መሰረታዊ መብቶች በመገለል በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ የነበራቸውን የመሪነት ሚና ለመጫወት አልቻሉም። ከትውልድ አገራቸው በመጋዘና በመስደዳቸው እትብታቸው ከተቀበረበት ምድር በአካል ተለያይተዋል። በመንፈሳዊ ሕይወታቸውም ረገድ ቢሆን እራሳቸው ከመሰረቱትና መስዋዕትነትን በቅድሚያ ከከፈሉበት እምነት ተቆራርጠዋል።

ሆኖም በእግዚአብሔር የተወሰነው የቅጣታቸው ጊዜ እንዳበቃ በቅድሚያ ወደ አገራቸው ለመመለስ በቅተዋል። ከእንግዲህ ደግሞ የሚጠበቀው ለክርስትና እምነት ስር መሠረቶቹ እነርሱ እንደመሆናቸው ሁሉ አሁንም ያንን የተዘነጋ የመሪነት ሚናቸውን ለመጨበጥ ፈቃደኞች ይሆናሉ ወይ? የሚለው ነው።

እርግጥ ይህ ለብዙዎች የማይዋጥላቸው ጥያቄ እንደሆነ አውቀዋለሁ። ይሁን እንጂ ከአንድ ክፍለ ዘመን በፊት በተመሳሳይ ሁኔታ የእስራኤል መንግሥት ይመሠረታል ብሎ ማለሙም የማይዋጥላቸው ሰዎች ነበሩ። ሆኖም ለእግዚአብሔር የሚሳነው ነገር የለምና አንዱ ጥያቄ ተሟልቶ የእስራኤል መንግሥት ተመሥርቷል። እስራኤላውያን እንደ ታሪክ ቅርስ የሚታዩበት ጊዜ አክቶም እነሆ አሁን ሕያው ታሪክ በመጫወት ላይ ናቸው። እርጅቶ አፍጅቶ አልቆለታል የተባለው የእስራኤል ታሪክ በእግዚአብሔር ክንድ

መሪነት አቆጥቁጦ አድጎ በማበብ ላይ ይገኛል። ለአሥራ ዘጠኝ ክፍለ ዘመናት ጨለማ ወርሶት ተረስቶና ተንቆ የነበረ ሕዝብ ዛሬ ታሪክ ሠሪነቱን በድጋሚ በማስመስከር ላይ ይገኛል።

ከጭፍጨፋ የዳነ ሕዝብ

ከአሥራኤል ሕዝቦች ጋር ለመቀራረብ የቻልኩበት ያ አጋጣሚ ወቅት ምንጊዜም ከጎሊና የማይፋቅ ግፍና በደል በአሥራኤላውያን ላይ የተፈፀመበት ወቅት ነበር። ናዚ ጀርመን በግዛቷ ውስጥ የሚገኙትን የአይሁድ ዝርያዎች መግደልና መጨፋጨፍ አንሷት እሥራኤላውያንን በመላው አውሮፓ በማደንና በማሳደድ በመርዝና በጥይት የምትፈጅበት ወቅት ነበር። ይህ ግፍና በደል መላውን የዓለም ሕዝብ ቢያሳዝነውም የሐዘኑ ድባብ ግን እንደምድረ እሥራኤል ያጠላበት አገር አልነበረም።

ያ ወቅት ከናዚ የግፍ ቀንበር ያመለጡ እሥራኤላውያን ወደ ታሪካዊቷ አገራቸው ለመመለስ የጣሩበት ሆኖም ግን በእንግሊዝ ወታደሮችና መርከበኞች እንዳይገቡ የታገዱበት ወቅት ነበር። የሚሰማው ዜና ሁሉ እጅግ ዘግናኝ ለጆሮ የሚቀፍ የሚያሳዝንና የሚያስለቅስ ነበር።

ይህ ሁሉ ግን አስቀድሞ በመጽሐፍ ቅዱስ የተተነበየ ነበር። በብሉይ ኪዳንም ሆነ በአዲስ ኪዳን ውስጥ እንደተነገረው በዓለም ዳርቻ የተበታተኑት እሥራኤላውያን ወደ ትውልድ አገራቸው ከመመለሳቸው በፊት ብዙ ግፍና በደል ሊፈፀምባቸው ግድ ነበር። የዘመኑ ፍፃሜ ከመድረሱ በፊት እነዚህ ሁሉ ምልክቶች ሊታዩ እንደሚገባ የተላለፈ መለኮታዊ ድንጋጌ ነበር።

ታዲያ ለዚህ ሁሉ ትርፂት የዓይን ምስክር ባልሆን ኖሮ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ በሰፈሩት ትንቢቶች ላይ ጥርጣሬ ባደረብኝ ነበር። ባነባቸውም ቅሉ እንደ ሕልማዊ አነጋገር በመቁጠር ከብደትም ባልሰጠኋቸው ነበር። ሆኖም እነኝ ነብያት የትንቢት ቃላቸውን ያሰፈሩት እነርሱም ለዚያን ክስተት መፈፀም የዓይን ምስክር የሆኑ ያህል በእርግጠኝነትና ነጥብ በነጥብ ነበር። ከብዙዎቹም ተመሳሳይ

ትንቢታዊ መልዕክቶች መካከል እስኪ የሚከተለውን የኤርምያስን አንዱን የትንቢት ቃል እንይ፡-

«እናንተ እምነት የማይጣልባችሁ ሕዝብ ሆይ! የእኔ ወገኖች ስለሆናችሁ ተመለሱ፤ ከእናንተ መካከል ከእያንዳንዱ ከተማ አንዳንድ ከእያንዳንዱም ቤተሰብ ሁለት ሁለት መርጧ ወደ ጽዮን ተራራ አመጣችኋለሁ። ለእኔ የሚታዘዙ መሪዎችን እስጣችኋለሁ። እነርሱም በጥበብና በማስተዋል ይጠብቋችኋል።

እሥራኤልና ይሁዳ አንድ ይሆናሉ። ሁሉም በአንድነት በስተሰሜን ካለው አገር ከምርኮ ይመለሳሉ፤ ለቀድሞ አባቶቻችሁ የዘላለም ርስት አድርጌ ወደሰጠኋቸው ምድር ተመልሰው ይገባሉ።»

/ኤር. 3:14-15:18/

ይህ ጥቅስ ግልጽ የሚያደርግልን እንደምን እሥራኤላውያን በስደት ከሚኖሩበት ከሰሜኑ አቅጣጫ ወደ አባቶቻቸው አገር እንደሚመለሱ ነው። ሰሜን የሚለው ቃል ደግሞ ራሺያን፣ ፓላንድን፣ ጀርመንንና ሌሎችንም የምሥራቅ አውሮፓ አገሮች እንደሚያጠቃልል አያከራክርም። እነሆም በ1946 ዓ.ም ብቻ በብዛት ወደ እሥራኤል የተመለሱትን ስደተኞች ምንጭ ብናይ ከዚሁ አካባቢ መሆኑን እንረዳለን።

ሌላው ትንቢቱን ዕፁብ ድንቅ የሚያደርገው እነዚህ ስደተኞች ወደ እሥራኤል የተመለሱት በቤተሰብ ደረጃ ተሰባስበው ሳይሆን ሁሉም በተናጠል ነፍሳቸውን ለማዳን ባደረጉት ሙከራ መሆኑ ነው። ስለዚህ ከብዙ ሥቃይና መከራ በኋላ ከእሥራኤል ምድር የመድረስ ዕድል የሚኖረው ሰው ከአንድ ቤተሰብ ውስጥ አንድ ወይም ሁለት ሰው እንኳን ቢገኝ እንደተአምር የሚታይበት ጊዜ ነበር። ይሁን እንጂ በዚያን ወቅት ያ ከዘመናት በፊት የተነገረው የኤርምያስ ትንቢት ቃል በቃል መግለጽን ብዙዎቻችን ያላጤነው ለመሆኑ አያከራክርም።

እግዚአብሔር ቃሉን ይጠብቃል

ታሪክን እንደ ዱብ ዕዳ ወይም እንደ ተራ ፓለቲካዊ ኢኮኖሚያዊና ወታደራዊ ክስተት ከማየት ይልቅ የተለየ ዓላማና ፈር

ተከትሎ እንደሚገኝ ተከታታይነትም እንዳለው ለመገንዘብ የቻልኩት ከፍልስጤም ቆይታዬ በኋላ ነበር ለማለት እደፍራለሁ። በእግዚአብሔር ቃል የተደነገገ የሰው ልጅ የሕይወት መመሪያ ለመናፋትም ይበልጥ ግልጽ ያደረገልኝ ደግሞ የሚከተለው የኤርምያስ ትንቢት ነበር።

«የእግዚአብሔርም ቃል ወደ እኔ እንዲህ ሲል መጣ፡- በሆድ ሳለሰራህ አውቄሃለሁ፤ ከማህፀንም ሳትወጣ ቀድሼሃለሁ፤ ለአሕዛብም ነቢይ አድርጊሃለሁ። እኔም ወጥ ጌታ እግዚአብሔር እነሆ፤ ብላቴና ነኝና እናገር ዘንድ አላውቅም አልሁ።»

«እግዚአብሔር ግን እንዲህ አለኝ፡- ወደ ምስድድህ ሁሉ ዘንድ ትሄዳለህና የማዝዘህንም ሁሉ ትናገራለህና ብላቴና ነኝ አትብል። እኔ አድንህ ዘንድ ከአንተ ጋር ነኝና ከፈታቸው አትፍራ ይላል እግዚአብሔር።»

«እግዚአብሔርም እኛን ዘርግቶ አፈን ዳሰሰ፤ እግዚአብሔርም፡- እነሆ ቃሉን በአፍህ ውስጥ አኑራለሁ። እነሆ ትነቅልና ታፈርስ ዘንድ፤ ታጠፋና ትገለብጥ ዘንድ በአሕዛብና በመንግሥታት ላይ ዛሬ አድርጊሃለሁ አለኝ።»

/ኤር. 1፡4-10/

ልብ ብለን ስንመለከተው ይህ ጥቅስ ሁለት ተቃራኒ ግንዛቤዎችን እንዳዛለ እንረዳለን። ይኸውም በአንድ በኩል ለኤርምያስ «... ትነቅልና ታፈርስ ዘንድ፤ ትሰራና ትተክል ዘንድ በአሕዛብና በመንግሥታት ላይ ዛሬ አድርጊሃለሁ...» በሚሉት ቃላት አማካይነት የሥልጣን ውክልና እንደተሰጠው ሲያሳየን፡- በሌላ በኩል ደግሞ ኤርምያስ ስለእራሱ «ብላቴና ነኝና እናገር ዘንድ አላውቅም» በማለት የቅሎታውን ዝቅተኝነት ሲያንፀባርቅ እንመለከታለን። ከዚህም በተጨማሪ ኤርምያስ በተቀረው የሕይወት ዘመኑ ሁሉ ይህን ከእግዚአብሔር የተሰጠውን የሥልጣን ውክልና ተግባራዊ ለማድረግ እምብዛም አለመሞከሩን የምንረዳው ነው። ከዚህም ዋነኛው ምክንያት በሕዝቡ ዘንድ ተቀባይነትን ማጣቱ መጠላቱና ለወህኒም ጭምር መዳረጉ መሆኑን መገንዘቡ አያዳግተንም።

ታዲያ እዚህ ላይ፤ እንደምን እግዚአብሔር የገባለት የተስፋ ቃል ተፈፃሚነትን ሳያገኝ ቀረ? ስንል እንጠይቅ ይሆናል። ይሁን እንጂ የዚህን ጥያቄ መልስ ደግሞ የምናገኘው አሁንም ከዚያው ጥቅስ ውስጥ ነው። ይኸውም፡- «እግዚአብሔርም እኛን ዘርግቶ አፈን ዳሰሰ

እግዚአብሔርም፡- እነሆ ቃሉን በአፍህ ውስጥ አኑራለሁ። ሲል ከተናገራቸው ቃላት ነው።

እንግዲህ ይህ የሚያመለክተን ለኤርምያስ የተሰጠው የስልጣን ውክልና የአገር መሪነት ወይም የፈላጭ ቆራጭ አስተዳዳሪነት ሳይሆን ትንቢትን በአንደበቱ የመናገር ችሎታ መሆኑን ነው። ስለዚህም ሥልጣኑ የሚንፀባረቀው በኤርምያስ ስብሰና አማካይነት ሳይሆን በሚናገራቸው ቃላት አማካይነት ነበር ማለት ነው። እነኝህም ቃላት የነገሥታትንና የመንግሥታትን የወደፊት ብርታትና ድክመት፣ ዕድገትና ውድቀት ቁልጭ አድርገው የሚያመለክቱ ነበሩ። ስለዚህም ኤርምያስ የቱንም ያህል በነገሥታቱና በሕዝቡ ዘንድ የተጠላ ቢሆንም፤ የሚናገራቸው ቃላት ግን ተፈፃሚነታቸውን ማግኘታቸው አልቀረም። እንደዚሁም ኤርምያስ እንደሚገኘውም ሰብዓዊ ፍጡር የሞት ጽዋን ቢጎነጥም፤ ትንቢቶቹ ግን ዘመናትን እያቆራረጡ በገሃድና በተጨባጭ ለመከሰታቸው የሚካድ አይደለም።

ከኤርምያስ በኋላ የተነሱት ተከታታዮቹ ትውልዶች በወቅቱ ባያጤኑትም ቅሎ እግዚአብሔር ግን በተለይ ምርጥ ሕዝቡ የሆነውን እሥራኤልንና የተቀሩትንም አሕዛቦች አስመልክቶ ለኤርምያስ «... እፈጽመው ዘንድ በቃሉ እተጋለሁና» /ቁ. 12/ ሲል የተናገራቸውን ቃላት አልረሳቸውም። እነሆም እነኝህ ቃላት የኤርምያስን ዘመን ብቻ የሚመለከቱ ሳይሆን እስከ ዓለም ፍፃሜ ድረስ ዘለቄታነት እንደሚኖራቸው አሁንም በሚከተለው ሁኔታ አረጋግጦለታል።

«የእሥራኤል አምላክ እግዚአብሔር እንዲህ ይላል፡- የነገርኩህን ቃል ሁሉ በመጽሐፍ ፃፍ። እነሆ፤ የሕዝቤን የእሥራኤልንና የይሁዳን ምርኮ የምመልስበት ዘመን ይመጣልና ይላል እግዚአብሔር፤ ለአባቶቻቸውም ወደ ሰጠኝ ምድር እመልሳቸዋለሁ፤ እነርሱም ይገዙሉታል።»

/ኤር. 30፡2-3/

ይህ ጥቅስ ያለ አንዳች ጥርጥር ፍንትው አድርጎ የሚያሳየን ከዘመናት ስደት፣ ባርነትና ጉስቁልና በኋላ እሥራኤላውያን ወደ አባቶቻቸው ምድር እንደሚመለሱ ነው። በዚያን ጊዜም የአምላካቸውን ማንነት ይበልጥ ወደ መረዳቱም እንደሚቃረቡ የሚያጠራጥር አይደለም።

እኔም ይህ የኤርምያስ ትንቢት ሲፈጸም በዓይኔ አይኛ ለመመስከር በመታደሌ እምላኬን ሌት ተቀን እንዳመሰግንኩት ነው። በዚያን ከደብረ ዘይት ተራራ ስር ብቻዬን በቆምኩበት ወቅት በአዕምሮዬ እየተመላለስ የደወለው ጥያቄ «ወደ ፊት ምን ያጋጥመኝ ይሆን?» የሚለው ጥያቄ ነበር።

እነሆም አሁን ከአልጋዬ ላይ ጋደም ብዬ ወደ እንቅልፉ ዓለም ከመሸጋገሪ በፊት ከአንድ ውሳኔ ላይ ለመድረስ በቅኛ ነበር። ይኸውም ከእንግዲህ በክርስቲያን ስሜት በመገፋፋት የዓለምን ፓለቲካዊ ደዘት ከመገምገሚ ወይም በጭፍን መጽሐፍ ቅዱሳዊ ትርጓሜ ልሰጠው ከመነሳቴ በፊት፣ በቅድሚያ የመካከለኛውን ምሥራቅ ታሪክ በጥልቀትና በተመሰጠ ማጥናት እንደሚኖርብኝ ነው።

እውን የሆነው ሕልም

በፍልስጤም ውስጥ የገበየሁት ልምድ በራሱ ስለአለፉት አሥራ ዘጠኝ ክፍለ ዘመናት የነበረኝን መረዳት በእጅጉ ሊያዳብረው ችሎአል። ይኸውም ከዚያን በፊት የቱንም ያህል ክብደትም ሆነ ትኩረት ሰጥቼው ለማላውቀው የመካከለኛው ምሥራቅ ታሪክ ልዩ ፍቅርና አክብሮት እንዲያደርብኝ ያስቻለኝ በመሆኑ ነው። ምንም እንኳን በዩኒቨርሲቲ ቆይታዬ ያጠናሁትና የተመረቅኩበት የትምህርት ዘርፍ በጥንታዊው ዓለም ሥልጣኔ ቋንቋና ባህል ጥናት ቢሆንም፤ ዛሬ ግን ከእነኝህ የሥልጣኔ ፈር ቀዳጅ ከሆኑት ሕዝቦች ጋር በከፊልም ቢሆን ግንባር ለግንባር የመገናኘት ዕድል አጋጥሞኛል።

ከእንግዲህ የተሟላ ግንዛቤ ለመጨበጥ ያስችለኝ ዘንድ ትኩረቴን ወደ አውሮፓው ክፍለ ዓለም መመለሱ ወሳኝ ነበር። ቀደም ሲል ልጠቅሰው እንደሞከርኩት የእሥራኤል ታሪክ ከኢየሩሳሌም ከተማ በሮማዊያን መደምሰስ ጋር ያከተመለት መስሎ ነበር። ይሁን እንጂ ሕዝቡ ለስደት ከተዳረገበት ከ70 ዓ.ም እስከ 19ኛው ክፍለ ዘመን ግብቂያ ድረስ በመላው አውሮፓ በመበታተን ታሪኩንና ማንነቱን ጠብቆ ለማቆየት ችሏል።

እርግጥ በእነዚህ ክፍለ ዘመናት ወቅት እሥራኤላውያን እጅግ የተናቁና የተጠሉ ብሎም ለተለያዩ ግፍና ጭቆና የተጋለጡ ሕዝቦች ነበሩ። ይሁን እንጂ በ19ኛው ክፍለ ዘመን ማብቂያ ላይ እንደገና ለማንሰራራትና ማንነታቸውንም ለማሳወቅ በቅተው ነበር። ለዚህ ዋነኛው መሳሪያ «ጽዮናዊነት» በሚል መጠሪያ የተቀጣጠለው ብሔራዊ ስሜት ሲሆን፣ ዓላማውም በእስልምና ቁጥጥር ሥር የነበረችውን የፍልስጤም ግዛት ለእሥራኤላውያን ማስመለስ ነበር። ይህም እንደ ትንሽ ምንጭ ፍልቅ እያለ መውጣት የጀመረው ስሜት ቀስ በቀስ ኃይል ጨምሮ እንደ ጅረት በመፍሰሱ በአጭር ጊዜ ውስጥ መካከለኛው ምሥራቅን ለማጥለቅ ችሏል።

እንግዲህ በዚህ አጋጣሚ ሊነሱ ከሚችሉት ጥያቄዎች መካከል የመጀመሪያው እነኚህ በተለያዩ የዓለም ክፍሎች ተበታትነው የነበሩ ሕዝቦች ለዚህን ያህል ረጅም ጊዜ እንደምን ሃይማኖታቸውንና ብሔራዊ ስሜታቸውን እንደጠበቁ ለመቆየት በቁ? የሚለው ይሆናል። እንደዚሁም በሁለተኛ ደረጃ የሚነሳው ደግሞ እንደምን «የጽዮናዊነት» እንቅስቃሴ ዓለም አቀፍ ድጋፍን ለማትረፍ ቻለ የሚለው ይሆናል። እነኚህ ሕዝቦች በማንኛውም ወቅት ቢሆን በአውሮፓውያን ዘንድ ተገልለው የሚኖሩ ሆኖ ሳለ፣ በድንገት ያንን መሰሉን እርዳታና አለኝታ እንደምን ሊያተርፉ ቻሉ? ደግሞስ በየፋሲካው በዓላቸው «በሚቀጥለው ዓመት ኢየሩሳሌም እንገባለን!» እያሉ በተስፋ የመናገራቸው ሁኔታ እንደምን ሳይቀዘቅዝ ለ19 ክፍለ ዘመናት ያህል እንደፀና ቆየ? የሚለውም ሌላው ጥያቄ ነው። ታዲያ ይህን የመሳሰለው ሁኔታ በሌላው የዓለም ሕዝብ ዘንድ እንደ ህልም ቢቆጠርም ሆኖም ግን እሥራኤላውያኑ ግን ባለማመንታት ያምኑበት ነበር።

የሃይማኖት ሰለባዎች

በስደታቸው ዘመን ሁሉ በአይሁዶች ላይ ከፍተኛ ግፍና በደል የተፈፀመባቸው በክርስቲያኖች እጅ ነው። ለዚህም የክርስቲያኖች ፀረ-አይሁዳዊ አቋም በቀደምትነት የሚጠቀሱ ሁለት ምክንያቶች አሉ። በታላላቅ የክርስትና ሃይማኖት መሪዎች ጭምር ለዘመናት ይሰበክ የነበረው ትምህርት እንደምን አይሁዳውያን በምቀኝነትና በጥላቻ በመነሳሳት አምላክ የሆነውን ክርስቶስን እንዳስገደሉት አበክሮ የሚያስገነዝብ ነበር። እነሆም ይህን በማድረጋቸው በእግዚአብሔር ለመረገምና ከትውልድ አገራቸው ለመውጣት መብታቸውን በማስገንዘብ ክርስቲያኖች እነኚህን «ቀንደኛ ጠላቶቻቸውን» በፍቅርና በወንድምነት መልክ ማየት እንደማይገባቸው ጭምር የሚያሳስብ ነበር። እንግዲህ ለክርስቲያኖች በአይሁዳውያን ላይ በጥላቻ ለመነሳት አንዱ ምክንያት ይህ ሲሆን ሁለተኛው ደግሞ እስከ ቅርብ ጊዜ ድረስ ይታመንበት እንደነበረው ሁሉ አይሁዳውያን ክርስቲያን ሕፃናትን አስረው በመውሰድ አንገታቸውን ካረዱ በኋላ ደማቸውን ለአስማታዊ ደግሞት ይጠቀሙበታል የሚለው እምነት ነበር። ይህም የስም ማጥፋት ዘመቻ በተለይም በመካከለኛው ዘመን ተፋፍሞ እንደነበር ታሪክ ይዘግባል።

እንግዲህ ይህን በመሳሰሉት ምክንያቶች የተነሳ ክርስቲያኖች በአይሁዶች ላይ የተለያዩ ግፍችን ሲፈጽሙ ቆይተዋል። ለምሳሌ ሎቭስኪ የተባለው የሥነ-መለኮት ምሁር ይህን በማስመልከት እንደፃፈው ክርስቲያኖች ያንፀባርቋቸው ከነበሩት ባህርያት መካከል ጥላቻ፣ ስም ማጥፋት፣ የዘር አድልዎ፣ እሥራት፣ ግርፋት፣ ዝርፊያና ቅሚያ የመሳሰሉት መሆናቸውን ጠቅሶ አልፎ አልፎም አይሁዳዊ ሕፃናትን ከወላጆቻቸው በመቀማት አስገድደው ክርስቲያን ያደርጓቸው እንደነበረም ገልጾአል።

እንደዚሁም አመቺ በሆነ የዜና ማሰራጨዎችና በየመጻሕፍታቸው ሁሉ ክርስቲያኖች አይሁዳውያንን ከመኮነን ያረፉበት ወቅት አልነበረም። በስመ አይሁዳዊ ሁሉም ሌባ፣ ቀጣፊ፣ ስግብግብ፣ አታላይና በወለድ አበዳሪ ተደርገው ነበር የሚቀርቡት። ለምሳሌ ታላቁ እንግሊዛዊ ደራሲ ቬክስፒር እንኳን «ዘ ሚርቻንት ኦፍ ቬኒስ» በሚለው መጽሐፉ ውስጥ በወለድ አበዳሪነቱና በጭካኔው አጉልቶ የሳለው ሻይሎክ አይሁዳዊ ነበር ያደረገው። ይህን በመሳሰለው የጥላቻ ስሜት መቀጣጠል ሳቢያ አንድም አይሁዳዊ በምድረ እንግሊዝ እንዳይገኝ የሚደነግግ ሕግ ወጥቶ ለ300 ዓመታት ያህል ተግባራዊ ሆኖ ቆይቶ ነበር። ምናልባትም ስለዚህ መሰሉ የጭቆና ቀንበር አንባቢያን የበለጠ ግንዛቤ ለማግኘት የሚሹ ከሆነ በተለይም «ዘ አንግዮቪ ኦፍ ዘ ጀውስ» በሚል ርዕስ በማይክል ፍላንሪ የተፃፈውን መጽሐፍ እንዲያነቡ እግረ መንገዴን እጠቁማቸዋለሁ።

ሕልሞችና ሕልመኞቹ

ቂምና በቀል በነገሰበት በዚህ መሰሉ ሁኔታ አይሁዶች የገፉት ሕይወት እጅግ ዘግናኝና መራራ ነበር። ከዚህም ዙሪያ ገባው ጨለማ ከሆነ ሕይወት ውጪ የሚታያቸው አንድ የተስፋ ጭላንጭል «በሚቀጥለው ዓመት ኢየሩሳሌም!» የሚለው የፀሎታቸው መደምደሚያና የኋላ ኋላ የተቀጣጠለው የጽዮናዊነት እንቅስቃሴ ነበር።

ይህን አዲስ ስሜት ካጫፍተው ይሁዲዎች አንዱ በምዕራብ አውሮፓ ተደማጭነትን አትርፎ የነበረው ዴቪድ ሩቤኒ ነበር። ይህ መንፈሳዊ መሪ ከ1525 ጀምሮ ባካሂደው ቅስቀሳ የአይሁድ ወዶ ዘማች ወታደሮችን እስከማሰባሰብም ድርሶ ነበር። ዓላማውም በእስልምና

ቁጥጥር ሥር የነበረውን ፍልስጤም ነፃ በማውጣት ለእሥራኤላውያን ለማውረስ ሲሆን፣ በዚህ ፀረ-እስልምና አቋሙ ከክርስቲያኖች ጭምር ድጋፍ ከማግኘቱም በላይ ከሮማው ጳጳስ አንስቶ የተለያዩትንም የአውሮፓ ነገሥታት የማነጋገር ዕድል አግኝቶ ነበር። ይሁን እንጂ በመጨረሻ ላይ ምክንያቱ በግልጽ ባልታወቀ ሁኔታ በእስፔን ውስጥ ታስሮ ሕይወቱ ሊያልፍ ችሏል። በዚህም የአይሁዶች ተስፋ ሲጨልም፣ በማከታተል ደግሞ ካቶሊካዊቷ ቤተ ክርስቲያን «ኢንክዩዪሽን» እየተባለ የሚጠራውን የፀረ-ክርስቲያኖች አጣሪና መርማሪ ፍርድ ቤት በማቋቋም አያሌ አይሁዳውያን አንድም ክርስትናን ለመቀበል ሲገደዱ አሻፈረኝ ያሉት ግን ለሥቃይና ሞት ተዳርገዋል። ይሁን እንጂ ከዚህ መራራ ጽዋ ያመለጡ አንዳንድ አይሁዳውያን ወደ ፍልስጤም መከብላል ጀምረው ነበር። ለእነኝህም እየተገጠጠቡ ለገቡ አይሁዳውያን የሚጠበቃቸው ዕድል በረሃውን የፍልስጤም ምድር በማደስና በመቆፈር መተዳደሩ ብቻ ነበር። በተለይም በ11ኛው ክፍለ ዘመን በተካሄደው የመስቀል ጦርነት ሳቢያ ፍልስጤም ከድህነት አዘቅት በመግባቱ እነኝህን አይሁዶች የጠበቃቸው ሁኔታ እጅግ አሳዛኝና ተስፋ አስቆራጭ እንደነበር ታሪክ ፀሐፊው ግራይዘል በመተንተን ጽፎታል። እንደ እርሱም ዘገባ ለምሳሌ በ15ኛው ክፍለ ዘመን ማብሂያ ላይ የኢየሩሳሌም ከተማ ነዋሪዎች 4,000 ቤተሰብ ያህል ሲሆኑ ከእነዚህም የአይሁዳውያኑ ቁጥር ከ70 እንደማይበልጥ ገልጾአል። ይኸው ፀሐፊ ስለገጠማቸው አሳዛኝ ሁኔታ ሲገልጽ፣ «አይሁዳውያን በአውሮፓም ሆነ በፍልስጤም ያልተመቻቸው ምስኪን ሕዝቦች ናቸው። ከእንግዲህ የቀራቸው ተስፋ በእግዚአብሔር ተራዳኢነት መተማመን ብቻ ሆኗል» በማለት አስፍሮታል።

ይሁን እንጂ በ16ኛው ክፍለ ዘመን አጋማሽ ላይ ለአይሁዶች ካልተጠበቀ አቅጣጫ የተስፋ ጭላንጭል በርቶላቸው ነበር። ይኸውም ከፓርቹጋል ወደ ቱርክ ተወስዶ የነበረው የሴፍ ናሲ ዕድል ቀንቶት በቱርክ ሱልጣን ዘንድ ተወዳጅነት ከማትረፉም የመስፍንነት ማዕረግ ለመቀዳጀት መብቃቱ ነው። በዚህ ማዕረጉና የኋላ ኋላም ባካበተው ከፍተኛ ሃብት ሳቢያ በሱልጣኑ ቤተ መንግስት ፈላጭ ቆራጭ እስከመሆን በመድረሱ የፍልስጤም ምዕራቡ ክፍል ለአይሁዳውያን መስፈሪያ እንዲከለል እስከማስፈቀድ ድርሶ ነበር። የዚህ ሰው ዕቅድ በአውሮፓ ያሉትን አይሁዳውያን በእራሱ ወጪ በመርከብ በማንጓዝ ወደ አባቶቻቸው ምድር መመለስና በተለይ በሐር አምራችነት እንዲተዳደሩ ማስቻል እንደነበረ የታሪክ ሰዎች ይናገራሉ። ሆኖም በመሃሉ በቱርክና በቬኒስ መካከል ያልታሰበ ጦርነት በመከፈቱ የናሲ

ምኞት ከንቱ ሆኖ ቀርቷል። እርሱም በዚህ ጦርነት ምክንያት ከቱርክ ሙልጣን ጋር ለመቃቃር በመብቃቱ ሃብት ንብረቱ ተወርሶ እጅግ ደህይቶና በችግር ተቆራምዶ ለመሞት መብቃቱን ታሪክ ይመስክራል። በዚህም ለሁለተኛ ጊዜ ፈክቶ የነበረው የአይሁዶች ተስፋ ጨለመ።

ካልታሰበ አቅጣጫ እርዳታ

አይሁዶች ይህን በመሳሰለው ተስፋ አስቆራጭ ሁኔታ ውስጥ ባሉበት ወቅት ነበር ሳይታሰብ የእንግሊዝ ክርስቲያኖች እነርሱን ለመርዳት ከጎናቸው የቆሙት። በመሰረቱ እንግሊዝም እንደሌሎቹ የአውሮፓ አገሮች አይሁዳውያንን ማስቃደቱና መግዛቷም አልቀረም ነበር። በተለይም በ1290 ዓ/ም ባወጀቸው የማገጃ ሕግ አንድም አይሁዳዊ በእንግሊዝ ምድር እንዳይኖር ከልክላ ነበር። ይህ ሕግ ከ200 ዓመታት በላይ ፀንቶ በመቆየት የእንግሊዝን ፀረ-ይሁዲ አቋም (አንፀባርቋል። ይሁን እንጂ በ15ኛው ክፍለ ዘመን አጋማሽ ላይ ፀጽሐፍ ቅዱስ ለመጀመሪያ ጊዜ ወደ እንግሊዝኛ ቋንቋ ተተርጉሞ ትዝብ ሊያነበው በቅቷል። ከዚያም በኋላ ነበር በእርግጥም «እሥራኤላውያን የእግዚአብሔር ጠላቶች ሳይሆኑ በምትኩ የተመረጡ ትዝቦቹ መሆናቸውን ለመረዳት የተቻለው። ከዚህ ግንዛቤ በኋላ ግን የእንግሊዝ ሕዝብ አመለካከት በመቀየሩ በቀድሞው ጥላቻ ምትክ ያዘንና ይቆረቆራቸው ጀመር።

በዚህ መሰሉም ፍቅር በመገፋፋት ነበር ፍራንሲስ ኬት የተባለው እንግሊዛዊ በ1589 ዓ/ም በግንባር ቀደምትነት በጌንሳት «እሥራኤላውያን ወደ አባቶቻቸው አገር መመለስ አለባቸው ቢል በሚገኙትላቸው የጀመረው። የእርሱንም ሃሳብ ፕሮፌታንስ የተባሉት የክርስትና ሃይማኖት ተከታዮችና የሌሎችም ቤተ ክርስቲያን መሪዎች በመደገፍ በስፋት ስለ አይሁድ ህዝቦች መብት መከራከሩን አፋፋሙት። እንደ ሰር ሄንሪ ፊንች ያሉትም ይህንኑ አስመልክተው ጽሑፍ በማሳተም እስከማስራጨት ድርሰው ነበር። እርግጥ እንደ ንጉሡ ጀምስ 1ኛ የመሳሰሉት ለጊዜውም ቢሆን ይህን ሃሳብ መቃወማቸው አልቀረም። ዞሮ ዞሮ ግን እንቅስቃሴው እየተፋፋመ ከመሄድም አልፎ የጌታ ኢየሱስን ዳግም ምጽአት ለማግደፍ በግድ የእሥራኤልን መንግስት ማቋቋም ይገባል ከሚለው አቋም ላይ ተደርሶ ነበር። ከዕውቅ ግለሰቦችም መካከል እንደ እንግሊዙ ጠቅላይ ሚኒስትር ሌሊቨር ክሮምዌል እንደ ደራሲው ሳሙኤል ፔፕስና እንደነ ሄንሪ

አልደን በርግ የመሳሰሉት ለዚህ እንቅስቃሴ ያልተቆጠበ ድጋፋቸውን በመለገስ ይበልጥ እውቅና አተረፉለት።

ሌላው ቀርቶ በአሜሪካ አገር ተገልለው ይኖሩ የነበሩትና «ቀይ ሕንዶች» በመባል የሚታወቁት፣ ጥንት ከእስራኤል በምርኮ እንደወጡ የቀሩት የአሥሩ ነገዶች ዝርያዎች ናቸው ተብሎ እስከመታመን ድረስ። አልፎ አልፎም እንደ ቶማስ ታኒ የመሳሰሉት የለንደን ከበርቴዎች እራሳቸውን ከአሥሩ ነገዶች እንደ አንዱ በመቁጠር የእንግሊዝን ምድር «እስራኤላዊቷ እንግሊዝ» እስከ ማለትም ቃጥቷቸው ነበር።

እንግዲህ ለአይሁዶች ይህን መሰሉ ድጋፍ በአንድ ወገን ይገለጽ እንጂ በምሥራቁ የአውሮፓ ክፍል ደግሞ የተጠናከረ የዘር መድልዎና ጭቆና እየተፈፀመባቸው ነበር። በመሆኑም እንደ ሳባቲ ዜጂ ያሉት የአይሁድ መሪዎች ወደ እንግሊዝ ተሰድደው በመግባት መልካም አቀባበል ለማግኘት ችለዋል። ይህ ሰው ከእንግሊዞች ከተለገሰው እርዳታ በተጨማሪም አይሁዶችን በማስተባበር በ1666 ወደ ተስፋይቷ ምድር ለመሄድ ቢነሳም በመሃሉ በቲርክ እስላሞች ተማርኮ ወደ ቆስጠንጢኖፕል ከተማ በመወሰዱ ዕቅዱ በአጭሩ ሊጨናገፍ ችሏል። በዚህ አጋጣሚ ከፍተኛ ሐዘኔታ የወደቀው በአይሁዳውያን ላይ ብቻ ሳይሆን በእንግሊዞችም ላይ ጭምር ስለመሆኑ የታሪክ ሰዎች ዘግበዋል።

አይሁዶች በእንግሊዝ ምድር ባገኙት አዲስ የትብብር መንፈስ በመበረታታት የበኩላቸውን ቅስቀሳ በንግግር በጽሑፍም እያፋፋሙት ነበር። የመጽሐፍቱ ዓላማም ሊመሰረት ስለሚገባው አዲሱ መንግሥታቸው የሚያብራራ ሲሆን፣ ሳሙኤል ጎትና አሞጽ ኮሚኒየስ የተባሉ እስራኤላውያን በዚሁ ርዕስ ላይ በ1667 ዓ/ም ሁለት የተለያዩ መግሕፍት አሳትመው ነበር።

የክርስቲያኖችና የአይሁዶች ጎብረት መጠናከር

የእንግሊዝን አርአያ በመከተል አንዳንድ የአውሮፓ አገሮችም ለአይሁዶች ወደ ማዘንና መቆርቆሩ አዘንብለው ነበር። በዚህ

የተበረታቱት አይሁዳውያን የተለያዩ መጽሐፍትን በድፍረት በማዘጋጀት ከመላው አውሮፓ ድጋፍ ለማስባሰብ መሞከራቸው አልቀረም። ለምሳሌ የአመስተርዳም አይሁዳውያን መሪ የነበረው ራቢ ምናሌ ቤን እሥራኤል «የእስራኤል ተስፋ» በሚለው መጽሐፍ የእንግሊዝ ፕሮቴስታንቶችን ድጋፍ ከማድነቅም አልፎ የሌሎችንም አውሮፓውያን ጎብረት እያሞገሰ ጽፏል የአሜሪካ ሕንዶችም የጠፉት የአስሩ ነገዶች ዝርያ ስለመሆናቸው በማመን በሌላው የዓለም ክፍል ካሉት ወንድሞቻቸው ጋር ተባብረው ወደ ቅድስቲቱ ምድር የሚመለሱበትን ሁኔታ እንዲያመቻቹ ለየመንግሥታቱ መሪዎች የአደራ ጥሪ አቅርቦ ነበር። ይሁን እንጂ እንቅስቃሴው በተራው ሕዝብ ድጋፍ የማግኘቱን ያህል በመሪዎች ዘንድ ተቀባይነት ባለማግኘቱ ተግባራዊ ሊሆን አልቻለም። ይህን በመሳሰለው ሁኔታ ሳቢያ አይሁዳውያን በአውሮፓ ውስጥ ለመቆየት ተገድደው ነበር።

እንደዚያም ሆኖ የእንግሊዝ ደጋፊዎቻቸው ትብብር አንዴም አልተለያቸውም ነበር። ለምሳሌ የፈረንሳይ ናፓሊዎን ቦናፓርት በ1799 ዓ/ም ኦትማን ቱርኮችን ድል በማድረግ ፍልስጤምን በወረረበት ወቅት አገሪቷን ለእስራኤላውያን እንዲያስረክብ አጥብቀው ይጎተጉቱት እንደነበር ታሪክ ይዘክራል። ይሁን እንጂ ጥያቄያቸው ግቡን ከመምታቱ በፊት ናፓሊዮን ድል ሆኖ ፍልስጤምን በመልቀቁ ሳይሳካ ቀርቷል።

እግዚአብሔር ግን አሁንም ቢሆን አይሁዳውያንን አልረሳቸውም። እንደቻርልስ ዳርዊንና እንደ ቫፍትስበሪው መስፍን እንደ ሎርድ ፓልመርስቶንና እንደ ቤንጃሚን ዲዝራኤል፣ እንደ ሮበርት ብራውኒንግና ጆርጅ ኤሊየት የመሳሰሉትን ፈላስፋዎች ደራሲያንና የፓለቲካ መሪዎች በማስነሳት በየጊዜው ለእስራኤል መንግሥት መልሶ መቋቋም ያላቸውን ድጋፍ እንዲገልፁ አድርጓል።

በተለይም ሰር ሎረንስ አሊፋንት በዚህ ረገድ ያበረከተው አስተዋጽኦ ቀላል አልነበረም። ይህ ሰው የእንግሊዙን ጠቅላይ ሚኒስቴር ቤንጃሚን ዲዛራኤልን በማሳመን /ይህ ሰው ክርስትናን ቢቀበልም ዘሩ ግን አይሁዳዊ ነበር/ በመላው አውሮፓ የሚገኙትን አይሁዳውያን ለማስተባበር ብርቱ ጥረት አድርጎ ነበር። ለዚህም ዓላማው መሳካት ከፈረንሳይ የውጪ ጉዳይ ሚኒስትር ጋር በመነጋገር የሚቀጥለውን ጉዞውን የአቶማን ቱርክ መናገሻ ከተማ ወደ ሆነችው

ቆስጠንጢኖፕል አድርጎ ነበር። ይሁን እንጂ በመሃሉ ዲዝራኬሊ ከሥልጣን በመውረዱ የአሊፋንት ተልዕኮ በአጭሩ ሊቀጭ በቅቷል። በሌላ በኩል ግን ተመሳሳይ የጽዮናዊነት እንቅስቃሴ በራሺያ ውስጥ ተቀጣጥሎ ነበር። «የጽዮን ወዳጆች» በሚል ስያሜ የሚጠራው ይህ እንቅስቃሴ ለጊዜውም ቢሆን በተለይ በምሥራቁ የአውሮፓ ክፍል ተፋፍሞ የነበረውን ፀረ-አይሁዳዊ ዘመቻ ከመግታቱም በላይ አዲስ መንፈስ ለማጫር ችሏል። በዚህ አጋጣሚ ነበር ቀደም ሲል ተስፋ ቆርጦ የነበረው አሊፋንት ወደ ራሺያ በመምጣት ብዙ አይሁዳውያንን ለማስባስብና ወደ ፍልስጤም እንዲፈልሱ ሁኔታዎችን ለማመቻቸት የቻለው። በመጨረሻም እንደዕርሱ እንግሊዛዊት የነበረች ሚስቱን ይዞ ወደ ፍልስጤሟ ወደብ ሃይፋ በመጓዝ አዲስ መጤዎችን አይሁዳውያን በመቀበልና ሥራ በማስያዝ ከፍተኛ አገልግሎት አበርክቷል። እንደዚሁም አዳዲስ የእርሻ ጣቢያዎችን በማቋቋም ለብዙዎች አስተማማኝ መተዳደሪያ አስገኝቷል። ስር ሎረንስ አሊፋንት በዚህ ሁኔታ ለብዙዎች አይሁዳውያን ከፍተኛ ውለታ ከዋለ በኋላ በ1888 አረፈ።

ቴዎዶር ሄርዘልና-ዊሊያም ሄክለር

ለዘመናዊው «ጽዮናዊነት» መሥራች አባት በመባል ስሙ በታሪክ ማንደር የተቀረፀው ታላቁ አይሁዳዊ ቴዎዶር ሄርዘል ነው። የጽዮናዊነትን እንቅስቃሴ አመራር ከመያዙ አንስቶ ያሳያቸው መሻሻሎች ሁሉ እንደ ተአምር የሚቆጠሩ ነበሩ። የመጀመሪያውንም ጽዮናዊ ዓለም አቀፍ ጉባዔ በባዝል ከተማ ስዊትዘርላንድ ውስጥ በ1897 ዓ/ም በከፈተበት ወቅት የተናገራቸው ቃላት ትንቢታዊ ነበሩ ማለት ይቻላል።

«ዛሬ በዚህች የባዝል ከተማ የአይሁድ መንግሥትን መስርቻለሁ ስል ደፍራ ለመናገር እችላለሁ። እርግጥ በዚህ አባባሊ የሚስቁብኝና የሚላለቁብኝ ሊኖሩ ይችላሉ። ይሁን እንጂ ከአምስት ወይም እንበል ከሃምሳ ዓመታት በኋላ የንግግሪን ተፈፃሚነት ሲያጤኑ መደነቃቸው የማይቀር ነው» /ዲቬርኒ ገጽ 58/

ቴዎዶር ሄርዘል ይህን በተናገረ ልክ በሰባተኛው ዓመት ሞተ። ሆኖም ልክ ከሃምሳ ዓመታት በኋላ የተባበሩት መንግሥታት ድርጅት የእሥራኤልን መንግሥት በፍልስጤም ምድር መመስረት አወጀ።

ለዚህ ታላቅ ዓላማ መሳካት ከፍተኛ ጥረት ያደረገው ሌላው ሰው ስሙም እምብዛም ገኖ የማይጠራው እንግሊዛዊው ዊሊያምስ ሄክለር ነበር። ይህ ሺዬና በሚገኘው በእንግሊዝ ኤምባሲ ውስጥ በማገልገል ላይ የነበረ የሃይማኖት ሰው ለሄርዘል ያልተጠበቀ ድጋፍ ለግራታል።

እንደ እውነቱ ሄርዘል ከሄክለር ጋር ባይተዋወቅ ኖሮ ከአውሮፓ ነገሥታትና መሪዎች ዘንድ ለመቅረብ ዕድልም ባላገኘ ነበር። ይሁን እንጂ ሄክለር በቅድሚያ የባደኑ ግዛት መስፍንና የጀርመኑ ንጉሠ ነገሥት ዊልሄልም አጎት ከሆነው ከዱክ ፍሬደሪክ ጋር በ1898 ዓ/ም ሊያስተዋውቀው በቃ። ከዚያም በመቀጠል ከንጉሠ ነገሥቱ ጋር በመገናገጥ ሊያቋቁም ሰላቀደው ስለ አይሁድ መንግሥት በስፋት ከማስረዳቱም በላይ ተቀባይነትን ሊያገኝ ቻለ። የዚህ መስሎም ዜና በአውሮፓ መሰራጨት የብዙዎችን አይሁዶች ተስፋ ስላበረታታው ለሄርዘል ያላቸውን ድጋፍ በገንዘብ እርዳታ ጭምር መግለጽ ጀመሩ። ባልታሰበ ሁኔታ እጅግ ዝነኛ ለመሆን የበቃው ሄርዘል ከእንግሊዝ የቀረው አንድ ዓለም አቀፍ የአይሁዳውያን ግንባር መፍጠር ብቻ ነበር። አሁንም የእግዚአብሔር እረዳትነት ከእርሱ ባለመለየቱ በ1900 ዓ.ም ከመላው ዓለም የተውጣጡ የአይሁድ ግዚሎች የተሳተፉበትን የለንደን ጉባዔ ለመጥራት ቻለ። ያም ጉባዔ ነበር ታሪካዊውን «ፍልስጤም ለአይሁዳውያን» የሚለውን መፈክር ለማጽደቅ የቻለው።

ለመፈክሩ ሕያውነት የሰጠው ደግሞ በ1902 ዓ.ም በራሺያ ውስጥ የተቀጣጠለው የፀረ-አይሁዳዊ እንቅስቃሴ ነበር። የራሺያው የአይሁዶች እርሮና ሥቃይ በመላው አውሮፓ የማስተጋባቱን ያህል በተለይ የእንግሊዝን መንግሥት በእጅጉ ሰላሳዘነው በቅድሚያ ከየትኛውም አገር የሚፈልሱትን አይሁዳውያን ከሲና ምድር በዳ ለማስፈር አቀደ። ሆኖም ዕቅዱ ተቃውሞ ስለገጠመው በመቀጠል አይሁዶችን በምሥራቅ አፍሪካ በምትገኘው ዑጋንዳ ለማስፈር ቆርጦ ተነሳ። እርግጥ የእንግሊዝ ሃሳብ እንደ ቴዎዶር ሄርዘል በመስሎት መሪዎች ዘንድ ተቀባይነት ካለማግኘቱም? የብዙሃኑም አይሁዳውያን

ምኞት ወደ ተስፋይቱ ምድር ለመመለስ በመሆኑ አሁንም ይህ ዕቅድ ከሸፈ። በተለይም ሄርዜል በ1904 ዓ/ም ከሞተ በኋላ በዑጋንዳ የመስፈሩ ጉዳይ በመላው አይሁዳውያን ዘንድ የተወገዘና የተጠላ ሆነ።

አንዲቷና ብቸኛዋ የተስፋ ምድር-ፍልስጤም

ምንም እንኳን ዓለም ዓቀፍ የጽዮናዊያን እንቅስቃሴ አይሁዳውያንን በፍልስጤም የማስፈር ዕቅዱን ወዲያውኑ ተግባራዊ ባያደርገውም ቅሉ በየግላቸው የተነሱ አይሁዳውያን ግን ወደ ተስፋይቱ ምድር ቀስ በቀስ በመፍለስ ላይ ነበሩ። በተለይም ከራጂያና ከምሥራቅ አውሮፓ የጭቆና አገዛዝ ለመላቀቅ በማሰብ ብዙዎች ወደ ፍልስጤም መሰደዱን መርጠው ነበር። በተጨማሪም ከሞሮኮ፣ ከኢራቅ፣ ከቱርክና ከየመን ጭምር አይሁዳውያን ወደ ፍልስጤም መግባታቸውን አላቋረጡም። ስደቱ ይህን በመሰለ መልኩ በመጠናከሩ በገጠሪቷ ፍልስጤም <ኪቡትዝ> በመባል የሚታወቁት የእሥራኤላውያን የኅብረት እርሻ ጣቢያዎች በብዛት ተቋቋሙ። እንደ ቴላቪቭ ያሉትም አዳዲስ ከተሞች ተመሰረቱ። በአጭሩ ከ1904-1915 ዓ/ም ባለው ጊዜ ውስጥ የስደተኞቹ እሥራኤላውያን ቁጥር በ40,000 በመጨመር የአይሁዳዊያንን ብዛት በእጥፍ አሳደገው።

ከዚህም በተጨማሪ በ1917 ዓ/ም የፍልስጤም ከአቶማን ቱርክ አገዛዝ ነፃ መውጣትና በእንግሊዝ ቁጥጥር ሥር መሆን ለእሥራኤል ስደተኞች ልዩ የዕድል በር ከፈተላቸው። በተለይም የእንግሊዙ የውጪ ጉዳይ ሚኒስትር በድሉ ማግስት «... ከእንግሊዝ በፍልስጤም ምድር ለአይሁዶች የራስ አገዛዝ መብት ይኖራቸዋል...» የሚለውን የባልፈር መግለጫ በማውጣቱ በመላው ዓለም የሚገኙ አይሁዳውያን መንፈስ አንስራራ። ይሁን እንጂ ይህ መግለጫ በተጨማሪ ተፈፃሚነት ማግኘት የጀመረው እንግሊዝ ሄርበርት ሳሙኤል የተባለውን አይሁዳዊ ሰው የፍልስጤም አስተዳዳሪ በማድረግ በ1920 ዓ/ም ከሾመች በኋላ ነበር። ከእንግሊዝ የተለያየ ባህል ያላቸውና የተለያዩ ቋንቋ የሚናገሩ አይሁዳውያን ከመላው ዓለም በመንቀሳቀስ ፍልስጤምን እንደ አንበጣ ወረሯት። ያን ጊዜም ነበር የአገሪቷ ነዋሪዎች የሆኑት አረቦች ስጋት ይበልጥ እየጨመረ የሄደው። ቀደም ሲል ፍልስጤም ለ400 ዓመታት ያህል በቱርኮች፣ ከዚያም በፊት በተለያዩ የእስላም ካሊፎች በምትገዛበት ጊዜ የፍልስጤም አረቦች ምድሪቱን እንደግላቸው አድርገው ይቆጥሯት ነበር። አሁን ግን የባላይ ገዢው ክርስቲያናዊ

የሆነው የእንግሊዝ መንግሥት ለአይሁድ ስደተኞች ሰፊ በር በመክፈቱ ምድሪቱን እናጣታለን የሚል ከፍተኛ ፍርሃት አደረባቸው። በመሆኑም የነበራቸው ብቸኛ ዕድል አንድም የስደተኞችን ጎርፍ ለማገድ ተቃውሟቸውን በተለያዩ መንገድ መግለጽ ጎን ለጎንም በስደተኞቹ ላይ አደጋ በመጣል አገር ጥለው እንዲከበልሉ ማስመረርና አዲስ መጤዎቹም ተስፋ እንዲቆርጡ ማስበርገግ ነበር።

በተለይም የኤሚር ፋሲል ወንድም በምሥራቁ የፍልስጤም ክፍል በ1921 ዓ/ም አረቦችን አሳድሞ በማሸፈቱ በአይሁድ ሰፋሪዎች ላይ የሚሰነዘረው ጥቃት እየተባባሰ ሄደ። ምንም እንኳን በወቅቱ የእንግሊዝ የቀኝ ግዛት አስተዳደር ኃላፊ የነበሩት ዊንስተን ቸርችል በፍልስጤም ሰላም ለማውረድ ሲሉ የግዛቲቱን ሶስት አራተኛ እጅ ለአረቦች የመከለል ሙከራ ቢያደርጉም ይህም የመፍትሔ ሃሳብ ተቀባይነት ሊያገኝ አልቻለም። የአረቦቹ ፍላጎት አይሁዶች ወደ ሙጡበት እንዲመለሱና ምድሪቱ እንደ በፊቱ በእነርሱ ቁጥጥር ሥር እንድትሆን ብቻ ነበር። ያም ሆኖ ግን አይሁዳውያን እንደ አሜሪካው ፕሬዝዳንት ድሮው ዊልሰን የመሳሰሉ ጠንካራ ደጋፊዎች ነበሯቸው። በተለይም እኝሁ ክርስቲያናዊ መሪ «መጽሐፍ ቅዱሳዊዋ እሥራኤል የጥንት ባለቤቷ ለሆኑት አይሁዶች መመለስና መስጠት አለባት። ከዚያ በተረፈ ግን እንግሊዝ አገሪቱን ለሁለት ለመክፈል የነደፈችው ዕቅድ ተቀባይነት አይኖረውም» በማለት የዊንስተን ቸርችልን ሃሳብ ለስከመቃወም ደርሰዋል። ዞሮ ዞሮ ግን በአረቦችና በአይሁዳውያኑ ሥፋሪዎች መካከል የሚካሄደው ግጭት እጅግ እየተባባሰ መሄዱ አልቀረም። እንግሊዞችም በጦር ኃይል ጭምር በመጠቀም የአረቦችን ጥቃት ለማስቆም ቢሞክሩም አልተሳካላቸውም። ከእንግሊዝ ለአይሁዳውያን የነበራቸው ብቸኛው አማራጭ የጦር መሳሪያ በማንሳት ለደህንነታቸው መዋጋት ነበር። እነሆም የእሥራኤል የጦር ኃይል አስኳል የሆነው ዝነኛው «ሃጋና» የተመሰረተው በዚህን መሰሉ ውጥረት ሳቢያ ነበር።

በሽብርና በሁከት የታመሰች ምድር

ምንም እንኳን ቀደም ሲል እንደተመለከትነው በፍልስጤም ላይ የሽብርና ሁከት ጥላ ቢያንዣቸውም በተለይም ኃልማሳና ቆራጥ የሆኑ አይሁዳዊያን አሁንም ወደ ተስፋይቱ ምድር ከመጉረፍ አላቋረጡም። በዓለም አቀፉም ጽዮናዊ እንቅስቃሴ የገንዘብ ድጋፍ ብዙ

ፋብሪካዎች የእርሻ ልማቶች ሆስፒታሎችና ትምህርት ቤቶች አይሁዳውያን በሠፈሩባቸው አካባቢዎች ማቆጥቆጥ ጀመሩ። የመኖሪያ ሕንፃዎች መገናኛ መንገዶች በብዛት ተሠሩ። እንዲሁም የኋላ ኋላ በእስራኤል ታሪክ ውስጥ ከፍተኛ ፓለቲካዊ ሚና የሚጫወተው የእስራኤል የወዝ አደሮች ማኅበር (ሂስታድሩት) ለመጀመሪያ ጊዜ በ1922 ዓ/ም ተቋቋመ።

ምንም እንኳን ቀደም ሲል እንደተመለከትነው እንግሊዞች ፍልስጤምን የአረቦችና የአይሁዶች ክልል በማለት ለሁለት የክፈሏት ቢሆንም ግን ፓለቲካዊ ድጋፋቸው ግን እንደ ቀድሞው ለእስራኤላውያን በመሆን ምትክ ወደ አረቦች አድልቶ ነበር። በዚህም ሳቢያ በስተምሥራቅ በተከለለው የአረቡ ክፍል አንድም እስራኤላዊ እንዳይገባ ሲከለከል ለአረቦች ግን በመላው ፍልስጤም ማለትም በአይሁዶችም ክልል ጭምር እንደልባቸው የመግባትና የመውጣት መብት ተሰጥቷቸው ነበር። በዚህም ዕድል በመጠቀም አረቦች የአይሁድ ከተሞች የሆኑትን እንደ ሃይፋና ቴላአቪቭ የመሳሰሉትን አጥለቀለቋቸው። ለዚህም መሰረታዊ ምክንያቱ በነዚህ አካባቢዎች የሰፋ የሥራ ዕድልና የተሻለም የኑሮ ደረጃ በመኖሩ ነው።

ሁናቴው በዚህ መልኩ በመቀጠል ላይ እንዳለ በ1933 ዓ/ም የሂትለር በጀርመን አመራር ላይ መቆናጠጥ የአይሁዳውያኑን ስደተኞች ቁጥር በእጅጉ ሊያሳድገው ችሏል። እስከ 1936 ዓ/ም ባለው ጊዜ ውስጥ ብቻ ከ164,000 በላይ አይሁዳውያን ወደ ፍልስጤም ሲፈልሱ በዚያኑ መጠን ለልማት የሚውለው ሃብት አድጎ ነበር። በተለይም ከአረብ ባለቤቶች ላይ በረሃማና ረግራጋማ የሆነውን መሬት በመግዛት እስራኤላውያን በአጭር ጊዜ ሊያለሙት ችሏል። ይህም በአረቦቹ ዘንድ ከፍተኛ ቅንፃት በማሳደሩ ለባሰ ግጭት ምክንያት ሆነ። የእንግሊዞች ፓሊሲ ግን አሁንም ያልተለወጠ በመሆኑ በተቻለ መጠን ሁሉ አረቦችን ለማስደሰት ሲል አይሁዳውያን ስደተኞችን ወደ ፍልስጤም ከመግባት ለማገድ ጥረት አድርገው ነበር።

ሆኖም በ1939 ዓ/ም ሁለተኛው የዓለም ጦርነት በመጀመሩ ዕድሜያቸው በ18ና በ50 መካከል ያሉት 136,000 ያህል አይሁዳውያን በእንግሊዝ ሠራዊት ሥር በወዶ ዘማችነት ለመሰልጠን ተመዘገቡ። ይኸውም በጀርመን ላይ ባላቸው ጥላቻ ሳቢያ ሲሆን አረቦቹ ግን በዚያን ወቅት የሚደግፉት ጀርመኖችን ነበር። ለምሳሌ የኢየሩሳሌም

ሙፍቲ /የሃይማኖት መሪ/ ጀርመን ድረስ በመጓዝ «አይሁዳውያን ከምድረ ዓለም ተጠራርገው መጥፋት አለባቸው» የሚለውን የፕሮ ፓጋንዳ ዘመቻ አጣጥፎ ነበር።

የሁለተኛው የዓለም ጦርነት በፍልስጤም ላይ ሁለት ለውጦችን አስከትሏል። አንደኛው ለእስራኤላውያን የጦር ልምድ ለመቅሰም መልካም አጋጣሚ ሆኖ ከ26,000 በላይ አይሁዶች በመደበኛው የእንግሊዝ ሰራዊት ውስጥ ለመታቀፍና የውጊያ ብቃታቸውን ለማስመስከር መብቃት ሲሆን በሌላ በኩል ደግሞ በዚህ ታላቅ ጦርነት ሳቢያ የእስራኤል እንዳስተራጎችና የእርሻ ተቋሞች በከፍተኛ ደረጃ አምርተው የመሸጥ ዕድል ስለአጋጠማቸው ይበልጥ ሊስፋፋና ሊጠናከሩ ችለዋል። በአጠቃላይ ጦርነቱ ለፍልስጤም ያስገኘው ጠቀሜታ ሲገመገም በአመዛኙ ለአይሁዳውያን ያደላ ነበር ለማለት ይቻላል። ጦርነቱ አይሁዳውያን ወጣቶች ወደፊት ከአረቦች ጋር ለሚጠብቃቸው ፍልሚያ በቂ ዝግጅት እንዲያደርጉ ሲረዳቸው የአይሁድም የኢኮኖሚ ሴክተር ከዚያን በፊት ባልታየ ፍጥነት ሊያድግ ችሏል።

የምጥ-ጣር

እንደ እውነቱ በፍልስጤም ውስጥ ላሉት አይሁዳውያን ብቻ ሳይሆን አሁንም በመላው ዓለም ተበታትነው ለሚገኙት ጭምር ከ1946 እስከ 1948 ያሉት ዓመታት እጅግ ፈታኝ ነበሩ። እኔም ከእንግሊዝ ሠራዊት እስከተሰናበትኩበት እስከ ሚያዝያ 1946 ዓ/ም በኋላና ከዚያም በኢየሩሳሌምና በራማላ በሲቪልነት ባላለፍኳቸው ጊዜያት ውስጥ ብዙ ሁኔታዎችን ለመገንዘብ ችያለሁ። በወታደራዊም ሆነ በፖለቲካዊ ሂደቶች ውስጥ ቀጥተኛ ተሳትፎ ባላደርግም ቅሉ ብዙዎቹን የመጽሐፍ ቅዱስ ትንቢቶች ሲፈፀሙ በዓይኔ ለማየት በትቻለሁ።

እኔና ባለቤቴ ሊድያ በራማላ ከተማ ነዋሪዎች ብንሆንም አይሁዳዊ ላለመሆናችን ግን ጎረቤቶቻችን በነበሩት አረቦች ዘንድ የታወቀ ነበር። ይሁን እንጂ ከተማውን ለቀን እንድንወጣ በተደጋጋሚ ማስጠንቀቂያዎች ደርሰውን ነበር። ለዚህ ደግሞ ምክንያቱ በማደጋ ከምናሳድጋቸው ልጃገረዶች መሃል ስድስቱ አይሁዳዊ መሆናቸው ነው። ስለዚህም ዛቻው እየተባባሰ ስለሄደብን ከአደጋ ላይ ከመውደቃችን በፊት ከቤተሰባችን ጋር ወደ ኢየሩሳሌም ለመሄድ ተገደድን።

ኢየሩሳሌምም ቢሆን የጠበቀን ተመሳሳይ አስጊ ሁኔታ ነበር። አረቦች በአይሁዲዎች ላይ አደጋ በጣሉ መጠን በምትኩም አይሁዶች አረቦችን ያጠቃሉ። ለዚህ መሰሉ ፍልሚያ ለሚያስፈልገው የጦር መሳሪያ ደግሞ ምንጩ በእንግሊዞች ቁጥጥር ሥር የነበሩትን የመሳሪያ መጋዘኖች መዝረፍ ነበር። ስለዚህ እንግሊዞችም ወንበዴ የሚሏቸውን አረቦችንም ሆነ አይሁዶች በመከታተል ከተማውን በተኩስ ማደበላለቃቸውና በሰላማዊ ሕዝብ ላይ አደጋ መጣላቸው የተለመደ ነበር። በአጭሩ ከተማዋ የውጊያ አውድማ ሆና ነበር ማለቱ ይቀላል።

የተባበሩት መንግሥታት ድርጅት በኖቬምበር 1947 ዓ/ም ውሳኔው፣ ፍልስጤምን ለሁለት በመክፈል በምዕራቡ ወገን አይሁዶች በምስራቁ በኩል አረቦች የየራሳቸውን መንግሥት እንዲያቋቁሙ አደረገ። ይሁን እንጂ የዚህ ውሳኔ ጠስ መላዋን ፍልስጤም ለጦርነት ዳረጋት። ኢየሩሳሌምም በይፋ ውጊያ የሚያካሄድባት ከተማ ሆነች። በያለበት የጦር ምሽጎች ይቋቋሙ ጀመር። ምንም እንኳን የአገሪቱን ሰላም የማስከበሩ ኃላፊነት አሁንም በእንግሊዞች ላይ የተጣለ ቢሆንም እነርሱ ግን ከዳር ቆመው መመልከቱን መረጡ።

ከሁሉም የሚያሳዝነው ግን እንግሊዝ ውስጥ ውስጡን ለአረቦች ድጋፍ የመስጠቷ ጉዳይ ነው። በአንድ በኩል ለአረቦች የጦር መሳሪያ ድጋፍ ስታበረክት በሌላ በኩል ደግሞ ለአይሁዶች ምንም ዓይነት እርዳታ እንዳይደርስላቸው ትቆጣጠር ነበር። በተለይም በባሕር ኃይሏ አማካይነት በጠረፉ ዙሪያ ጥብቅ ቁጥጥር በማድረግ የአይሁድ ስደተኞች እንዳይገቡ እስከማገድም ድርሳ ነበር። እኔም ሁኔታዎችን በማውጣት በወቅቱ «እንግሊዝ የእስራኤልን መንግሥት መቋቋም አትደግፈውም» ከሚለው ድምዳሜ ደረስኩ።

ከዚህ በላይ እንግሊዝ በጦር ኃይሏ ሥር ለተደራጀው «የአረብ ኃይል» በይፋ ስልጠና የጦር ትጥቅና ደሞዝ ጭምር ትከፍል ነበር።

እንግዲህ ሁኔታዎች ይህን መሰሉን አስከፊ ገጽታ በያዙበት አንድ ምሽት ከእኛ ልጆች አንዲቷ የእግዚአብሔር ፈቃድ ሆኖ አንድ ወሬ ትሰማና ስትሮጥ መጥታ ትነግረኛለች። «ወሬውም» በዚያኑ ሌሊት የተወሰኑ የአረብ ወንበዴዎች የእኛን ቤት በመውረር አይሁዳዊዎቹን ልጃገረዶች ለመግደልና ሃብትና ንብረታችንን ለመዝረፍ ማቀዳቸውን የሚገልጽ ነበር። እኔም ቤተሰቤን ተከላከዬ የማድንበት አንድም መሳሪያ የሌለኝ በመሆኑ የነበረኝ ብቸኛው አማራጭ ቤቱን ለቅቄ መሸሽ ብቻ ነበር። ስለዚህ ከልጆቼና ከባለቤቴ ጋር የሌሊት ልብሳችንንና አንዳንድ የሚያስፈልገንን ነገር ብቻ በማንጠልጠል በዚያን ውድቅት ሌላ መጠለያ ለማግኘት ከሁለት ሰዓት በላይ ተንከራተትን። በመጨረሻም ከአሜሪካውያን ክርስቲያን ሚስዮኖች ግቢ እንድንገባ ተፈቅዶልን በዚያው አደርን። ይሁን እንጂ

እነኞ ሌሊቱን አደጋ ሊጥሉብን አቅደው የነበሩት ሰዎች የሰፈርንበትን ግቢ አጠያይቀው ደርሰውበት ኖሮ ለሚሰዩት ኃላፊ ከዚያ እንዲያስወጣን አለበለዚያ ግን አደጋ እንደሚጥሉ ስላስጠነቀቁት ከዚያም ለመሰደድ ተገደድን። በዚህ መሰሉ ሁኔታ ከአንዱ ቤት ሌላው ቤት አሳደሩን እያልን ለአያሌ ቀናት ስንንከራተት ከከረምን በኋላ በመጨረሻም በአይሁዳውያን ቁጥጥር ስር በሚገኘው የከተማው ክልል ያለ አንድ ትልቅ ሚስዮናዊ ድርጅት ሊያስጠጋን ፈቃደኛ ሆኖ በመገኘቱ ከዚያ አረፍን። በዚያም በቂ የሆነ የመኖሪያ ቤት ስለተሰጠን በመጠኑም ቢሆን ስሜታችን ሊረጋጋ ቻለ። እነሆም የእስራኤልን መንግሥት በምጥጥር መመሥረት ያየነው እዚሁ ግቢ ውስጥ ሆነን ነበር።

ኢየሩሳሌም ተከበበች

በአይሁዳውያን ቁጥጥር ስር ያለው ከፊሉ የኢየሩሳሌም ከተማ በሰሜን በምሥራቅና በደቡብ በመከበቡ በዚያን አቅጣጫ የመንቀሳቀሱ ጉዳይ ያከተመለት ነበር። ሌላው ቀርቶ በዚያን አቅጣጫ ያሉት የስልክ መስመሮች ተቆራርጠዋል፤ መንገዶች ተዘግተዋል። በስተሰሜን በኩል ወደ ቴልአቪቭ የሚወስደውም ብቸኛው ጎዳና በየምሽቱ በአረብ የደፈጣ ተዋጊዎች ቁጥጥር ስር ነበር። በዚያ ላይ ደግሞ እንግሊዞች በግንቦት 1948 ዓ/ም ወታደራዊ ኃይላቸውን ሙሉ በሙሉ ከፍልስጤም በማውጣታቸው፤ መላው የአረብ መንግሥታት በአዲሲቷ የእስራኤል መንግሥት ላይ ደፋ ጦርነት አወጁ። የዚህን ፍጥጫ አለመመዛዘን በአሃዛዊ መጠኑ ስንመለከተው 40 ሚሊዮን አረቦች፣ ግማሽ ሚሊዮን በሚሆኑ አይሁዶች ላይ ጦርነት እንደከፈቱ እናጤናለን።

መላውን የግንቦት ወር አረቦች በአይሁዶች ቁጥጥር ሥር የነበረውን የኢየሩሳሌም ክፍል በመድፍ እንደደበደቡ ነበር። በዚህም ስፍር ቁጥር የሌለው ሕዝብ ሲጎዳ አያሌ ሆስፒታሎች፣ ትምህርት ቤቶች፣ የዲፕሎማት መኖሪያዎችና ቤተ ክርስቲያኖችም ፈራርሰዋል። ይህ ሁሉ የጭፍን ጥላቻ ውጤት እንጂ በቀጥታ ለጦርነት ሲባል ብቻ የተቃጣ ጥቃት አለመሆኑን ተገንዝበው ነበር።

በተከታዩ የሰኔ ወር ግን የተባበሩት መንግሥታት ጣልቃ በመግባት ለአጭር ጊዜ የተኩስ አቁም ስምምነት ለማስከበር ችሎ

ነበር። እኔም በዚያች በተገኘች ቅጽበታዊ ዕድል በመጠቀም የሚከተለውን ደብዳቤ ወዳጄ ለሆኑት ለካምብሪጅ ዩኒቨርሲቲ ቻንስለር ላኩኝ። እቅዴም የአይሁዳውያንን ሰቆቃ በእርሳቸው አማካይነት ለእንግሊዝ መንግሥትና ሕዝብ ለማሳወቅ ነው።

ደብዳቤዬም በአጭሩ የሚከተሉትን ፍሬ ሐሳቦች ያካተተ ነበር።

1. ምንም እንኳን የተባበሩት መንግሥታት ፍልስጤም ለሁለት በመከፈሏ ቢሰማማም ይህን በትክክል ተግባራዊ የማድረግ ኃላፊነት የተጣለበት የእንግሊዝ መንግሥት ግን ቸልተኝነቱን አሳይቷል።
2. አሁንም የእንግሊዝ ፓሊሲ የአረቦችንና የአይሁዶችን ፍጥጫ ለመቀነስ አንድም ገንቢ እርምጃ ሲወስድ አይታይም።
3. የጦርነቱ ደዘት ከተፋላሚዎቹ አይሁዳውያንና የፍልስጤም አረቦች አልፎ በዙሪያው የሚገኙትን ሌሎች የአረብ መንግሥታትን ማካተቱን የተመለከተው የእንግሊዝ መንግሥት ይህን ለመፍታት አንድም እርምጃ አልወሰደም።
4. የኢየሩሳሌም ከተማ ለሃያ ሰባት ተከታታይ ቀናት በፈንጂ ስትደበደብ የቆየችው ለስሙ በፍልስጤም አረቦችና አጋሮቻቸው ነው ቢባልም ቅሉ መሳሪያዎቹን አቀባይ እንግሊዝ እንደመሆኗ፣ ከተማዋን በተዘዋዋሪ መንገድ የደበደበችው እንግሊዝ ናት ለማለት ይቻላል።
5. ስለዚህ በምስኪኑ የአይሁድ ሕዝብ ላይ ይህን መሰሉ ግፍ ስለመፈፀሙ እንግሊዛውያንና መላውም ዓለም እንዲያውቀው ከብሩነትም የበኩሉን ጥረት እንዲያደርግ በትህትና አሳስባለሁ።

ዴሬክ ፕሪንስ
ኢየሩሳሌም
ጁን 1948

በአንዲት ዕለት የተፈጠረ መንግሥት

ለአራት ሳምንታት ያህል ተከብሮ የነበረው የተኩስ አቁም ስምምነት ገና ከማለፉ በአይሁዶችና በአረቦች መካከል የሚካሄደው ጦርነት እንደገና ተቀጣጠለ። ይሁን እንጂ በእነዚህ ሰላም በሰፈነባቸው ሳምንታት ውስጥ ሁለቱም ወገኖች እጃቸውን አጣጥፈው አልተቀመጡም ሁለቱም የመሳሪያ ክምችታቸውን ለማጠናከር በመራራጥ ላይ ነበሩ። ከዚህ ሁሉ በስተጀርባ ግን ለሰዎች ግልጽ ያልሆነላቸው አንድ ኃይል በመሥራት ላይ ነበር። ይኸውም ኃይል የሰዎችን የኑሮ ዕድል ለማነጽ የመንግሥታትን አነሳስና አወዳደቅ ለመወሰን የሚችለው የእግዚአብሔር ቃል ነበር።

እኔም ሆንኩኝ ወይም በዚያን አጋጣሚ እንደ እኔ በኢየሩሳሌም ለመኖር የተገደዱ ሁሉ አንድ የማይካድ ትንግርት ተመልክተናል። ይኸውም በሕዝቧም ብዛት ሆነ በትጥቅ ብቃቷ ጭብጥ የማትሞላው እሥራኤል ሊቦሜጭታት የተቃረበውን የአረብ ኃይል መከታ ለመቋቋም መቻሏን ነው። በታሪክ ውስጥ ወሳኝ የሰው ዝግጁነት ሳይሆን የእግዚአብሔር ድጋፍ ነው። ቅንጣቷ እሥራኤል እንደ ጎልያድ የገዘፈውን የአረብ ሠራዊት እያሳደደች አይቀጡ ቅጣት ቀጣችው። ከዚያም በተባበሩት መንግሥታት ከተከለለላት ድንበር አልፋ ግዛቷን በማስፋፋት በ1948 ዓ/ም መጨረሻ ላይ የአይሁድ መንግሥት መቋቋሙን አወጀች። /ከ1947-1982 ዓ/ም ድረስ ስላለው ታሪካዊ ሂደት ቅደም ተከተል ለማጤን ከዚህ መጽሐፍ ማብቂያ ላይ የሚገኘውን ዝርዝር ይመልከቱ።

ምንም እንኳን የአይሁድ መንግሥት መቋቋም በብዙሃን መገናኛዎች አማካኝነት በመላው ዓለም ቢታወጅም ለሁለቱ ሕዝቦች ጦርነት መቋቋሚያ አልሆነም ነበር። ይሁን እንጂ ይህ አያሌ ትንቢቶች የተነገሩለት ሕዝብ በስደት ከተበታተነባቸው አገሮች በመሰባሰብ ዛሬ መንግሥቱን አቋቋመ።

ከሺህ ዓመታት በፊት ነብዩ ኢሳይያስ፡-

«ከቶ እንዲህ ያለ ነገር ማን ሰምቷል?
እንዲህስ ያለ ነገር ማን አይቷል?
በውኑ አገር በአንድ ቀን ታምጣለችን?

ሲል የተናገረው ድንቅ የትንቢት ቃል ተግባራዊ ሆነ። እንደነበሩም ቃል ግንቦት 14, 1948 የእሥራኤል መንግሥት በታላቅ ምጥ ተወለደ። ያም መንግሥት እንደተወለደ አራስ ልጅ ሁሉ ሕይወት ያለው ነበር። አገሪቱን የሚያስተዳድሩ ባለስልጣኖች በየደረጃው ነበሩት። የተለያዩ መዋቅሮችም ከላይ እስከታች ተዘርግተዋል። በተለይም ሰላምና ፀጥታውን የሚያስከብርበት ልዩ የጦር ኃይል ነበረው። በዚያን መሰሉ የውጥረት ጊዜ ውስጥ አንድ መንግሥት እነኝህን ሁኔታዎች በቅጽበት በማሟላት ይቋቋማል ማለት ጨርሶ የማይገመት ነው። በታሪክም አንድም አምሳያ አይገኝለትም።

እኔም በኢየሩሳሌም ቆይታዬ የተለያዩ ችግሮችን ባሳልፍም ይህን መሰሉን ታሪክ በቅርብ ለመከታተል በመቻሌና የእግዚአብሔርን ከንድ አስራር በዓይኔ ለመመስከር በመብቃቴ እራሴን እንደ ልዩ ዕድለኛ አድርጌ ምንጊዜም እቆጥረዋለሁ። በዓመቱ መጨረሻ ላይ እኔና ሌድያ ከነቤተሰባችን ወደ እንግሊዝ የምንሄድበት መንገድ ተመቻችቶልን ስለነበር ከክርስቶስ ልደት ወዲህ የታየውን የዚህ ታላቅ ተአምር ትዝታ በነሲናዬ እንደቀረጽኩ ወደ አገሪ ለመመለስ ተነሳሁኝ።

ያለፉ ትውስታዎች

ከስባት ዓመታት ቆይታ በኋላ ወደ ትውልድ አገሪ በመመለሴ አንዳንድ ነገሮች ሳይቀያየሩብኝ አልቀረም። ይሁን እንጂ ትኩረቴን የሚሰቡት ይህን የመሰሉ ጥቃቅን ጉዳዮች ሳይሆኑ አሁንም ድቅን የሚልብኝ የእሥራኤል ትዝታ ነበር። በተለይም እናት አገሪ የምላት እንግሊዝ የፍልስጤም የበላይ ተቆጣጣሪነት አገዛዚ ወይም የአደራ አባትነቷ ማብቂያ ላይ በዚያች አገር የተጫወተችውን ሚና ሳስታውስ በአያሌው ያስደንቀኛል። ለአንባቢዎቼም እነኝህን ታሪካዊ ሐቆች ማስተዋወቁ እንደሚጠቅም በማመን እንደሚከተለው አስፍራዋለሁ።

ቀደም ሲል እንደተመለከትነው እንግሊዝ በመጀመሪያ ላይ ለአይሁዶች የነበራት አመለካከት ጤናማ ነበር። ለተከታታይ ሦስት ከፍለ ዘመናት ያህል የእንግሊዝ ክርስቲያኖች ለአይሁዳውያን ወንድሞቻቸው ከመቆጣት በስተቀር እንደተተረፈ የነለም ክፍል ክርስቲያኖች በሃይማኖት ቁጭት ሳቢያ ለመተበል አልጥኩም። በመጽሐፍ ቅዱስ ትንቢቶች በመመራት፣ በነለም የተበታተኑት አይሁዶች አንድ ቀን ወደ ፍልስጤም በመመለስ የእስራኤልን መንግስት እንደሚመሰርቱ አጥብቀው ያምኑ ነበርና።

ይህም እምነት ወደ ተግባር መለወጥ የጀመረው በ1917 ዝነኛው የባልረር አዋጅ በእንግሊዝ የውጪ ጉዳይ ሚኒስቴር በታወጀበት ወቅት ነበር። ይሁን እንጂ ለዚህ አዋጅ ሙሉ በሙሉ በሥራ ላይ ለማዋል 31 ዓመታት ፈጅተውበታል። ስለእስራኤልም መንግሥት መመስረት ሐሳቡን ለተባበሩት መንግሥታት በግትረብ የሰወሰነው የእንግሊዝ መንግሥት መሆኑም የግድረሳ ነው።

ዳሩ ግን ከዚህ መሰሉ በኋላ አመለካከት ጎን ለጎን እንዳንድ የእንግሊዝ ባለሥልጣኖችና የበታዘቻቸው የህጉ ወታደራዊ አዛዦች ለእስራኤል መንግሥት መቋቋም ደንቃራ ሆነው ነበር ለግሉት ይላቸዋል። እነዚህን መሰል ግለሰቦች ለአገር ተቆርቋሪነት ከመነጨ ስሜት እስራኤልን በመጫን ለአረቦች ጥያቄ ትድሚያ የሰጡት ቢሆንም ጉዳዩን ግን ምክር ቤቱና ሰፊው የእንግሊዝ ሕዝብ አያውቀውም ነበር።

በእነኝህ ግለሰቦች እምነት የእንግሊዝን ደህንነት ለማስጠበቅም ሆነ ኢንዱስትሪያዊን ለማንቀሳቀስ የግድ የነዳጅ ምርቶች ከአረብ አገሮች ማስመጣቱ ወሳኝ ነበር። ስለዚህም አንዳትም ኢኮኖሚያዊ ጥቅም የማታስገኘውን እስራኤልን ከአረቦች እኩል ማትረብና መንከባከቡ በእነርሱ ዘንድ አልታመነበትም። የእንግሊዝ የደም ሥር ንግድ እንደመሆኑ ከዚያ ለምታገኘው ጥቅም ትድሚያ መስጠት አልባት ሲሉ እነኝ ወገኖች ያምኑ ነበር።

ለላው ለእንግሊዝ ፓሊሲ መለወጥ በደረጃው አስተዋጽኦ ያደረገው በአገሪቷ ውስጥ የፀረ-ጽዮናዊነት ስሜት እያንሰራራ መሄድ ነው። ከናዚ ጀርመን መንጭቶ አውሮፓን የበከለው ይህ

የአይሁዳውያን ጥላቻ በእንግሊዝም ውስጥ ከላይ እስከታች ተቀጣጥሎ የፓሊቲካ መሪዎችን አስተሳሰብ እስከመበከል ድርሰ ነበር። እነሆም በፍልስጤም በነበሩትም ሆነ በስደት ወደ አገራቸው ለመመለስ በሚጥሩት አይሁዳውያን ላይ እንግሊዞች የተለያዩ ግፍና በደሎች የፈፀሙት ከዚህ በመነጨ ስሜት ነው። ይሁን እንጂ አንድ የረሱት ታላት ሐት ቢኖር የሕዝቦችንም ሆነ የመንግሥታትን የወደፊት ዕድል የሚወስነው ሰውሩ የእግዚአብሔር ክንድ መሆኑን ነው።

ለምሳሌ ወደ ግብጽ የተሰደዱት የያዕቆብ ዝርያዎች በቀጥታ በፈርዖን ትዕዛዝና ቁጥጥር ሥር እንደነበሩ የሚታወስ ሲሆን መልካም አተባበልና አያያዝም ተደርጎላቸው እንደነበር የሚረሳ አይደለም። ይሁን እንጂ በአንድ ወቅት አንድ ጨቋኝ ፈርዖን በመነሳቱ የሚከተለውን አዋጅ እንዳስተላለፈ በመጽሐፍ ቅዱስ ላይ ሰፍሮ እናገኘዋለን።

«እነርሱም ሕዝቡን- እነሆ የእስራኤል ልጆች ሕዝብ ከእኛ ይልቅ በዛተዋል በርትተውግል እንዳይበዙም ጦርም በተነሳብን ጊዜ ጠላቶቻችንን አገዛው እንዳይወጉን ከምድሪቱም እንዳይወጡ ኑ እንጠብብዋቸው አለን»

/ዘፀ. 1:9-10/

ንጉሱ ይህን የመሰለውን ተንኮል ከባለ ስልጣኖች ጋር ቢሸርብም ትሉ እግዚአብሔር ግን ከእስራኤላውያን ጎን አልተለየም ነበር። የፈርዖኑም ተጣፍ እርምጃ በእራሱና በአገሪቷ ላይ ጥፋትና ችግር ከግስከተሉ በስተቀር እግዚአብሔር ለእስራኤል የነበረውን እትድ ለግጩናገፍ አልቻለም። የእግዚአብሔርን ዓላማ ለመቃወም መጥከር ግሉት ከንቱ መድከም መሆኑን ይበልጥ ግልጽ የሚያደርገልን ደግሞ የሚከተለው የመጽሐፈ ምዕሊ ጥቅስ ነው። «ጥበብ ወደም ገስተዋል ወደም ምክር ከእግዚአብሔር በላይ አይሆንም» /ምላ. 21:30/። የእያንዳንዱ መንግሥት ዕድል ጭምር በእግዚአብሔር እጅ ያለ ለመሆኑ በመጽሐፈ ኢዮብ 12:23 ላይ «እሕዛብን ከፍ ከፍ ያደርጋል፣ እነርሱንም ያጠፋል፣ እሕዛብንም ያስፋል እነርሱንም ያፈላሳቸዋል» ተብሎ እንደተገለፀ የምንመለከተው ነው።

ስለዚህ መንግሥታት ለእግዚአብሔር ፈቃድና ትዕዛዛት ተገዢ እስካልሆኑ ድረስ በራሳቸው ላይ ጥፋትን መጋበዛቸው አይቀራ ይሆናል።

የእግዚአብሔር ቅድመ ዕቅድ

ክ ፍ ል ሁ ለ ት

የ ት ን ቢ ቶ ኝ መ ሟ ላ ት

እንደ ልዩ ተአምር ልንቆጥረው የሚገባው የእሥራኤልን መንግሥት መመሥረት ብቻ ሳይሆን የዚያችን ታናሽ መንግሥት እድገትና ጥንካሬ ጭምር ሊሆን ይገባል። መንግሥቱ በተመሠረተበት ወቅት የሕዝቡ ብዛት 640,000 ያህል ብቻ ቢሆንም በቀጣዩ አስር ዓመታት ውስጥ ብቻ በእጥፍ ሊያድግ ችሏል። ታዲያ መንግሥት ይህን ያህሉን ሰደተኞች በአንድ በኩል የመመገብ የማልበስ መኖሪያ ቤት የመስጠት፣ ሥራ የማስያዝ፣ የሰልጠናና የትምህርት ዕድል የማግኘት ኃላፊነት ቢኖርበትም ሆኖም ግን ከዚያው ጎን ለጎን የአገሪቱን ፀጥታ ለማስከበር የመከላከያ ኃይሉን ማደራጀትና ግጥናከር ነበረበት። ታዲያ ያቺ እጅግ አነሳ የሆነች አገር ይህን ሁሉ ኃላፊነት ለመወጣት እንዴት ቻለች? የሚለው ጥያቄ በአያሌው ሊያወያየን የሚችል ነው። ለማንኛውም ከ1948 ዓ/ም በኋላ የነበረውን የእሥራኤል ሁኔታ በአጭሩ ገረፍ ገረፍ በማድረግ ለመመልከት እንሞክር።

እንደ ሰው አእምሮ ግምት ቢሆን በእሥራኤል ላይ የተጋረጠባት መሰናከል እጥፍ ደርብ ነው ለማለት ይቻላል። ዙሪያዋን የከበበው የአረብ ኃይል ጦርነት በማሟረ ከአምስት ጊዜያት በላይ ዘምቶባታል። በአይሁዳውያን መካከል የሚኖሩት ፍልስጤዎች ሁልጊዜም አመጽ እንደተቀሰቀሰ ነው። በዚያ ላይ የኢኪኖሚ ማዕቀብ የተጣለባት ሲሆን የገንዘቧም ዋጋ በመዋኝት ላይ ነበር። ከሁሉም በላይ ደግሞ ትንሺቷን እሥራኤል ከዓለም ኅብረተሰብ ለማግለል የሚካሄድባት የፕሮፓጋንዳ ዘመቻ እንደ ዋዛ የሚታይ አልነበረም። በ5 ሚሊዮን ካሬ ማይሎች ላይ የሚኖሩት ከ150 ሚሊዮን በላይ አረቦች። በ8 ሺህ ካሬ ማይሎች በተወሰነውና የሕዝቧም ብዛት ከ2 ሚሊዮን በማይበልጠው እሥራኤል ላይ በማንኛውም መስክ ቢሆን ግልጽ ዘመቻ አውጀውባት ነበር። ይሁን እንጂ ከእነዚያ መሰሎች ኃይላን ባላጋሯዎቿ ይልቅ በአጭር ጊዜ ውስጥ የእርሻና የኢንዱስትሪ ልማቷን በማስፋፋት ለሕዝቧ የተሻለ የኑሮ ደረጃ ለማቀዳጀት የበቃቸው እስራኤል ነበረች።

ግን ይህ እንዴት ሊሆን ይችላል? ይህ ሊሆን የቻለው እግዚአብሔር የመካከለኛውን ምሥራቅ በማስመልከት በተለይ የነደረው እቅድ በመኖሩ ነው። ያም እቅድ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ሰፍሮ ስለሚገኝ እስቲ ጠለቅ ባለ መልኩ እንከታተለው።

«በዚያም ቀን»

በቅድሚያ እሥራኤላውያን «ከአራቱም የምድር ማዕዘናት እንደሚሰበሰቡ» አስመልክቶ ኢሳይያስ የሚከተሉትን የትንቢት ቃል ተናግሯል።

«በዚያም ቀን እንዲህ ይሆናል፡- ለአሕዛብ ምልክት ሊሆን የቆመውን የእሴደን ሥር አሕዛብ ይፈልጉታል፤ ማረፊያውም የተከበረ ይሆናል።

በዚያም ቀን እንዲህ ይሆናል፤ የቀረውን የአሕዛቡን ትሬታ ከአሦርና ከግብፅ፤ ከጳትሮስና ከኢትዮጵያ፤ ከኤላምና ከሰናዖር፤ ከሐማትም ከባህርም ደሴቶች ይመልስ ዘንድ ጌታ እንደገና እኛን ይገልጻል። ለአሕዛብም ምልክትን ያቆማል። ከእሥራኤልም የተጣሉትን ይሰበስባል። ከይሁዳም የተበተኑትን ከአራቱ የምድር ማዕዘናት ያከማቻል። የኤፍሬምም ምቀኝነት ይርቃል። ይሁዳንም የሚያስጨንቁ ይጠፋሉ። ኤፍሬምም በይሁዳ አይቀናም ይሁዳም ኤፍሬምን አያስጨንቅም።

በምዕራቡ በኩል በፍልስጤማውያን ሜንቃ ላይ እየበረሩ ይወርዳሉ። የምስራቅንም ልጆች በአንድነት ይበዘብዛሉ፤ በኤዶምያስና በሞአብም ላይ እጃቸውን ይዘረጋሉ፤ የአሞንም ልጆች ለእነረሱ ይታዘዛሉ።»

/ኢ.ላ. 11:10-14/

ከዚህ ጥቅስ ውስጥ በቅድሚያ ልናጠናቸው የሚገቡ «የእሴደን ሥር» የሚሉትን ሁለት ቃላት ነው። ይህ ሐረግ የመሲሐ ሌላው መጠሪያ ሲሆን ኢሳይያስም በትንቢቱ ያመለከተው እንደምን ይህ መሲሐ አሕዛብን ሁሉ በማስተባበር የሚመራ ባንዲራ እንደሆነና ለድልም እንደሚያበቃቸው ነው።

እነኝህ ትንቢቶች በናዝሬቱ ኢየሱስ በኩል ተፈፃሚነትን አግኝተዋል። ምድራዊ አገልግሎቱን በመጨረስ በአባቱ ቀኝ

በመቀመጡም የዓለም አሕዛብ ጌታችንና አዳኞችን በግለት ሊያምኑትና ሊከተሉት በቅተዋል።

ሌላው በኢሳይያስ ትንቢት ውስጥ ከ50 ጊዜያት በላይ ተደጋግሞ የሚያጋጥመን «በዚያም ቀን» የሚለው ሐረግ ነው። ይህ ሐረግ አንድም መሲሐ ለመጀመሪያ ጊዜ ወደ ዓለም የመጣበትን ታሪካዊ ወቅት ሲያመለክተን በአጠቃላይ የሚወክለው ግን በዘመኑ ፍፃሜ ላይ የሚታየውን የክርስቶስን ዳግም ምጽአት ነው። እኔም የማምነው በእነዚህ ሁለት አተረጓጎሞች ነው። ስለምን ወቅቱ አይሁዳውያን ለሁለተኛ ጊዜ የሚሰባሰቡት በመሆኑ ነው።

«በዚያም ቀን እንዲህ ይሆናል። የተቀረውን የሕዝቡን ትሬታ ከአሦርና ከግብፅ፤ ከጳትሮስና ከኢትዮጵያ፤ ከኤላምና ከሰናዖር ከሐማትም ከባሕርም ደሴቶች ይመልስ ዘንድ ጌታ እንደገና እኛን ይገልጻል» /ቁ. 11/። እርግጥ አንዳንዶች ትንቢተ ኢሳይያስን የተለያዩ ሰዎች እንደፃፉት በማስመሰል ሲናገሩ ይሰማል። ይሁን እንጂ ከሙት ባሕር በቁፋሮ ከተገኙት «ጥቅሶች» ይዘት ለመረዳት እንደሚቻለው ጽሑፉ ከዳር ዳር ወጥና የአንድን ሰው የብዕር አጣጣል ብቻ የተከተለ መሆኑን ነው።

ኢሳይያስ ግልጽ የሚያደርግልን በአይሁድ ሕዝብ ላይ ከአንድም ሁለት ጊዜ ሰደት እንደሚደርስበትና ዳግመኛ ወደ አባቶቹ ምድር እንደሚሰባሰብ ነው። ሁለተኛውን ሰደት ከመጀመሪያው የባቢሎን ሰደት የተለየ የሚያደርገውና የማያሻማ መረጃ የሚሆነው ደግሞ አይሁዶች ወደ የትኞቹ አገሮች እንደሚሰደዱና በመጨረሻም ከየትና ከየት እንደሚሰባሰቡ በግልጽ በመስፈሩ ነው። የዚህንም ዝርዝር ስንመለከተው የሚከተለውን መልክ የያዘ ይሆናል። አሦር የሚሸፍነው በአብዛኛው የዛሬውን የኢራቅ ግዛት ነው። የታችኛው የላይኛው ግብጽ በግለት የሰፈረው ደግሞ መላውን ግብጽ የሚያጠቃልል ሲሆን ኩሽ ኢትዮጵያን፤ ኤላም የአሁኗን ፋርስ፤ ሐማት ሶርያን . . . እንደሚወክሉ ነው። ከባሕርም ደሴቶች በግለት የተጠቀሰው ሌላውን የዓለም ክፍል የሚያመለክት ለመሆኑ አያጠራጥርም።

እንግዲህ ወደ ታሪክ መለስ ብለን ከተመለከትን የመጀመሪያው የአይሁድ ስደትና ምጽአት በቀጥታ ያተኮረው በባቢሎን ላይ ሲሆን ሁለተኛው ግን መላውን ዓለም የሚያጠቃልል መሆኑን ነው።

ለአሕዛብ የሚቆመው ምልክት

በሁለተኛው የአይሁዳውያን ስደትና መልሶ መሰባሰብ መጠናቀቂያ ላይ እግዚአብሔር ሊያሟላው ያቀደው አንድ ትልቅ ነገር አለ።

«ለአሕዛብም ምልክትን ያቆማል፤ ከእሥራኤልም የተጣሉትን ይሰበስባል፤ ከይሁዳም የተበተኑትን ከአራቱ የምድር ግዕዝናቸው ያከማቻል።»
/ቁ. 12/

ለመሆኑ ኢሳይያስ «ምልክት» በማለት ያሰረጸው ቃል ምን መልዕክት ለማስተላለፍ ፈልጎ ነው። በማለት እራሳችንን እንጠይቅ። መቼም አንድ ምልክት ወይም ሰንደቅ ዓላማ ሕዝቦች እንዲያዩት ከፍተኛና የሚያዝ ወይም የሚሰቀል ነው። በሁለተኛም ደረጃ ያ ምልክት የሚያዩትን ሁሉ አትኩሮት መሳቡ አይቀራ ነው። እነሆም ከዚህ በመነሳት በእሥራኤል አማካይነት የታየው የእግዚአብሔር ምልክት እነኝህን ሁለት ቁም ነገሮች አሟልቷል ማለቱ የማይከብደን ይሆናል። በትድሚያ ከተለያዩ የዓለም ክፍል የተለያዩ ባህልና ቋንቋ ወርሰው የነበሩ አይሁዳውያን በፍልስጤም በመሰባሰብ ብዛታቸው አንድ ሚሊዮን እንኳን ባልሞላበት ወቅት ኃያላን ጎረቤቶቻቸውን በመቋቋም መንግሥት ለመመሥረት በትተዋል። በሁለተኛ ደረጃም እሥራኤል የመላው ዓለምን አትኩሮት በመሳብ በየዕለቱ ዜናዋ ሊነገርላት የበቃች አገር ለመሆን ችላለች። በመሆኑም እንደ ቻይና ያሉት በመቶ ሚሊዮን የሚቆጠር ሕዝብ ያላቸው አገሮች እንቅስቃሴ እንኳ የእሥራኤልን ያህል ሲዘከር፤ ሲወደስ፤ ሲወቀስ . . . ወዘተ አይስተዋልም። እንግዲህ ይህ ሁሉ ከምን መነጫ ብንል መልሱ ከሁለት ነገሮች የሚል ሆኖ እናገኘዋለን። ይኸውም በነብያት አንደበት ከተነገረውና እግዚአብሔርም ለሕዝቡ ከገባው ቃል ኪዳን መሆኑን እንገነዘባለን። እግዚአብሔር ለአይሁድ የገባላቸው የተስፋ ቃል ደግሞ በአጭሩ የሚከተለውን ሐሳብ ያቀፈ ነው። «ከአራት ሺህ ዓመታት በፊት ለአብርሃምና ለዘሮቹ የገባሁላቸው ቃል ኪዳን አለ። ያንን የተስፋ ቃል ላልሻረው በተቀደሰው ስሜ ምያለሁ። ስለዚህ ያንን ቃል ኪዳኔን በአሁኑ ወቅት በማሟላት ላይ ነኝ።» ከዚህ በመነሳት መላው የዓለም

ሕዝብ ሊያጤናቸው የሚገባ ሁለት ታላላቅ እውነታዎች አሉ። የመጀመሪያው በአሁኑ ጊዜ ዓለማችንን ለሚያጋጠማት ማንኛውም ችግር መልሱን ለማግኘት የምንችለው ከመጽሐፍ ቅዱስ ብቻ መሆኑን ሲሆን፤ ሁለተኛው ደግሞ የእግዚአብሔር የተስፋ ቃል ተፈጻሚነትን ለማግኘቱ ነው። እርግጥ በዛሬ ጊዜ አገሮችና መንግሥታት በተስፋ ቃላት እርስ በእርስ ሲደላለሉ ቃላቸውን ወዲያውኑ በማፍረስ ለጦርነትና ለግጭት ሲፋጠጡ ማስተዋሉ የተለመደ ሆኗል። በመሆኑም የተስፋ ቃል የሚለው አገላለጽ በራሱ በሰዎች ዘንድ እውነተኛ ወይም ትክክለኛ ትርጉሙን እያጣ በመሄድ ላይ ነው። ሆኖም እግዚአብሔር እንደምድራዊ ነገሥታት አባይና ዋሹ አይደለም። በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ያሰፈራቸውን የተስፋ ቃላቱን ቀደም ሲል እንደፈፀማቸው ሁሉ ወደ ፊትም ከማሟላት ወደ ጓላ አይልም።

የአዲሲቷን እሥራኤል ድል አድራጊነት

ከመጀመሪያው ምርኮ በፊት በነበረችው እሥራኤል ነግሦ በነበረው ሁኔታና በአሁኑ ጊዜ በተሰባሰበችው እሥራኤል ውስጥ ባለው ሁኔታ መካከል የጎላ ልዩነት ለመኖሩ የኢሳይያስ ትንቢት ግልጽ ያደርግልናል።

«የኤፍሬም ምቀኝነት ይርቃል፤ ይሁዳንም የሚያስጨንቁ ይጠፋሉ ኤፍሬምም በይሁዳ አይቀናም ይሁዳም ኤፍሬምን አያስጨንቅም»
/ቁ. 13/።

እዚህ ላይ ከልብ ልናጤነው የሚገባው ታሪካዊ እውነታ በነቢዩ ኢሳይያስ ጊዜ የነበረችው እሥራኤል በሁለት የተከፈለች እንደነበረች ከለመሆኗ ነው። ይኸውም በስተሰሜን ያለው ክፍል እሥራኤል በመባል ብጠራ የደቡብ መንግሥት ግን የሚታወቀው ይሁዳ በሚለው ስም ላባር። እነኝህ ሁለቱ መንግሥታት አዘውትሮ እርስ በርስ ይዋጉ ስለነበር እጅግ ተዳክመው ለውጪ ወረራ ጥቃት የተጋለጡ ወይም ቁጥጥረው ነበሩ። በመሆኑም በትድሚያ የሰሜኑ መንግስት በአሦር ሲወረርና ሕዝቡም በምርኮ ሲወሰድ፤ የደቡብ መንግሥት ደግሞ ከመቶ ዓመታት በኋላ በባቢሎን ድል ተመቶ ተማርኳል።

ለሰዚህ ከዚህ እውነታ በግልጽ የምንረዳው ለመጀመሪያ ጊዜ እሥራኤላውያን የተማረኩት በሰሜንና በደቡብ መንግሥታት በተከፋፈሉበት ወቅት መሆኑን ነው። ይሁን እንጂ ከሁለተኛው ሥደት በኋላ እሥራኤል በምትመሠረትበት ወቅት የሚኖረው አንድ መንግሥት ብቻ እንደሚሆን ትንቢቱ በማያሻማ ሁኔታ አስቀምጦታል። በሕዝቡ መሃል መከፋፈል ሳይሆን የሚኖረው ውህደትና ኅብረት ብቻ ነው። በመሆኑም አገሪቱ በ1948 ነፃነቷን በተቀዳጀችበት ወቅት እሥራኤል የሚለውን መጠሪያ ሕዝቡ አምናበት ለመቀበል ቅንጣት ታህል አላመነታም። በአማራጭነት የቀረበው «ጁዲያ» የተባለው መጠሪያ ተቀባይነት ያላገኘው የአገሪቱ መጽሐፍ ቅዱሳዊ መጠሪያ ባለመሆኑ ነው። የነአብርሃም፣ የነደስሐትና ያዕቆብ ዝርያ ለሆነው ሕዝብ አጠቃላይ መለያ «እሥራኤል» ለመሆኑ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ በግልጽ የሰፈረ ነው። ከዚህ ስያሜ በተጨማሪም የኢሳይያስን ትንቢት ይበልጥ የሚያረጋግጥልን የተበታተኑት እሥራኤላውያን በመሰብሰብ የሚይዟቸው አገሮች ዝርዝር ነው።

«በምዕራብም በኩል በፍልስጤማውያን ጫንቃ ላይ እየበረሩ ይወርዳሉ፤ የምሥራቅንም ልጆች በአንድነት ይበዘብዛሉ፤ በኤዶምያስና በሞዓብም ላይ እጃቸውን ይዘረጋሉ፤ የአሞንም ልጆች ለእነርሱ ይታዘዛሉ።»

/ቁ. 14/

ልክ እንደ ኢሳስያስ ትንቢት ሁሉ እሥራኤላውያን ከሥደታቸው በቅድሚያ የተመለሱት በአብዛኛው የምዕራቡ ክፍል በሆነው ፍልስጤም ማለትም በጋዛና በሲና በኩል ነበር። ከዚያም ወደ ምሥራቁ በማትናት ኤዶምን ሞአብንና አሞንን ወደ ፊት በቁጥጥራቸው ሥር ለማድረጋቸው ኢሳይያስ ይጠቁማል። ምንም እንኳን እነዚህ ግዛቶች ለጊዜው በዮርዳኖስ ቁጥጥር ሥር ቢሆኑም ዳሩ ግን አንድ ቀን በእሥራኤል ይዞታ ሥር የመጠቃለላቸው ጉዳይ አይቀሬ መሆኑን ነው ትንቢቱ ቁልጭ አድርጎ የሚያሳየን። እሥራኤል ያለ ብዙ ውጣ ውረድ የምዕራቡን ዮርዳኖስ ክፍል ለመያዝ እንደቻለች ሁሉ አሁንም ቢሆን ምሥራቁን ክፍል ለመቆጣጠር የሚያዳግታት አይመስልም።

ለሰዚህ ከዚህ እውነታ በግልጽ የምንረዳው ለመጀመሪያ ጊዜ እሥራኤላውያን የተማረኩት በሰሜንና በደቡብ መንግሥታት በተከፋፈሉበት ወቅት መሆኑን ነው። ይሁን እንጂ ከሁለተኛው ሥደት በኋላ እሥራኤል በምትመሠረትበት ወቅት የሚኖረው አንድ መንግሥት ብቻ እንደሚሆን ትንቢቱ በማያሻማ ሁኔታ አስቀምጦታል። በሕዝቡ መሃል መከፋፈል ሳይሆን የሚኖረው ውህደትና ኅብረት ብቻ ነው። በመሆኑም አገሪቱ በ1948 ነፃነቷን በተቀዳጀችበት ወቅት እሥራኤል የሚለውን መጠሪያ ሕዝቡ አምናበት ለመቀበል ቅንጣት ታህል አላመነታም። በአማራጭነት የቀረበው «ጁዲያ» የተባለው መጠሪያ ተቀባይነት ያላገኘው የአገሪቱ መጽሐፍ ቅዱሳዊ መጠሪያ ባለመሆኑ ነው። የነአብርሃም፣ የነደስሐትና ያዕቆብ ዝርያ ለሆነው ሕዝብ አጠቃላይ መለያ «እሥራኤል» ለመሆኑ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ በግልጽ የሰፈረ ነው። ከዚህ ስያሜ በተጨማሪም የኢሳይያስን ትንቢት ይበልጥ የሚያረጋግጥልን የተበታተኑት እሥራኤላውያን በመሰብሰብ የሚይዟቸው አገሮች ዝርዝር ነው።

«በምዕራብም በኩል በፍልስጤማውያን ጫንቃ ላይ እየበረሩ ይወርዳሉ፤ የምሥራቅንም ልጆች በአንድነት ይበዘብዛሉ፤ በኤዶምያስና በሞዓብም ላይ እጃቸውን ይዘረጋሉ፤ የአሞንም ልጆች ለእነርሱ ይታዘዛሉ።»

/ቁ. 14/

ልክ እንደ ኢሳስያስ ትንቢት ሁሉ እሥራኤላውያን ከሥደታቸው በቅድሚያ የተመለሱት በአብዛኛው የምዕራቡ ክፍል በሆነው ፍልስጤም ማለትም በጋዛና በሲና በኩል ነበር። ከዚያም ወደ ምሥራቁ በማትናት ኤዶምን ሞአብንና አሞንን ወደ ፊት በቁጥጥራቸው ሥር ለማድረጋቸው ኢሳይያስ ይጠቁማል። ምንም እንኳን እነዚህ ግዛቶች ለጊዜው በዮርዳኖስ ቁጥጥር ሥር ቢሆኑም ዳሩ ግን አንድ ቀን በእሥራኤል ይዞታ ሥር የመጠቃለላቸው ጉዳይ አይቀሬ መሆኑን ነው ትንቢቱ ቁልጭ አድርጎ የሚያሳየን። እሥራኤል ያለ ብዙ ውጣ ውረድ የምዕራቡን ዮርዳኖስ ክፍል ለመያዝ እንደቻለች ሁሉ አሁንም ቢሆን ምሥራቁን ክፍል ለመቆጣጠር የሚያዳግታት አይመስልም።

እግዚአብሔር ይፈትናል

እንደገናም በምዕራፍ 43 ላይ ኢሳይያስ ይህንኑ የእሥራኤል ዳግም ምሥረታ አስመልክቶ የሚከተለውን እንዳስፈረ እናያለን።

«አሁንም ያዕቆብ ሆይ የፈጠረህ እሥራኤል ሆይ፣ የሠራህ እግዚአብሔር እንዲህ ይላል።

ተቤቶቼሃለሁና አትፍራ፤ በስምህም ጠርቼሃለሁ አንተ የእኔ ነህ በውኃ ባለፍህ ጊዜ ከአንተ ጋር እሆናለሁ፤ በወንዞችም ውስጥ ባለፍህ ጊዜ አያስጥሙህም፤ በእሳትም ውስጥ በሂድህ ጊዜ አትቃጠልም፤ ነበልባሉም አይፈጅህም።

እኔ የእሥራኤል ትዳስ አምላክህ እግዚአብሔር መድኃኒትህ ነኝ ግብጽን ለአንተ ቢዛ አድርጌ፣ ኢትዮጵያንና ሳባንም ለአንተ ፋንታ ሰጥቼሃለሁ። በዓይኔ ፊት የከበርህና የተመሰገንህ ነህና እኔም ወድጄሃለሁና ስለዚህ ሰዎችን ለአንተ አሕዛብንም ለነፍስህ እሰጥሃሁ።

እኔ ከአንተ ጋር ነኝና አትፍራ ዘርህንም ከምሥራት አመጣዋለሁ፣ ከምዕራብም እሰበሰብሃለሁ። ሰግንን፣ መልሰህ አመጣ ደቡብንም አትከልክል ወንዶች ልጆቼ ከሩት ሲቶች ልጆቼንም ከምድር ዳርቻ በስሜን የተጠራውን ለከብራም የፈጠርሁትን፣ የሠራሁትንና ያደረግሁትን ሁሉ አምጣ እሰጥለሁ።»

/ኢሳ. 43:1-7/

ይህን ምዕራፍ ቀደም ካለው ምዕራፍ 42 ጋር ስናነጻጽረው አንድ የምናጠነው ቁም ነገር አለ። ይኸውም ምዕራፍ 42 የሚደመደመው እሥራኤላውያን በእግዚአብሔር ላይ ማመገባቸውን በመግለጽ ሲሆን የምዕራፍ 43 መግቢያ ግን በእርት ቃላት መከፈቱ ነው። በዚህም እግዚአብሔር እሥራኤልን መፍጠር ብቻ ሳይሆን ዕድሏንም ጭምር እንደሚያንጽና እንደሚቀርፀው በግልጽ ሲናገር እናስተውላለን።

«በውኃ ውስጥ ባለፍህ ጊዜ ከአንተ ጋር እሆናለሁ። በወንዞችም ውስጥ ባለፍህ ጊዜ አያስጥሙህም። በእሳትም ውስጥ በሂድህ ጊዜ አትቃጠልም፤ ነበልባሉም አይፈጅህም።»

/ቁ. 2/

ይህ ትንቢት ቁልጭ አድርጎ የሚያሳየን አይሁዳውያን ባለፉት 2000 ዓመታት ውስጥ የገጠቸውን የታሪክ ውጣ ውረድ ነው። ብዙ ፍጻኔ መከራ ደርሶባቸዋል። በጥቅሉ ውስጥ እንደሰረረውም ከእሳትና ከባህር እየተወረወሩ የግፍ ግፍ ተፈጽሞባቸዋል። ይሁን እንጂ ብቸኛው የነበራቸው መጽናኛ የእግዚአብሔር የተስፋ ቃል ነበር።-

«እኔ የእሥራኤል ትዳስ አምላክህ እግዚአብሔር መድኃኒትህ ነኝ ግብጽን ለአንተ ቢዛ አድርጌ ኢትዮጵያንና ሳባንም ለአንተ ፋንታ ሰጥቼሃለሁ። በዓይኔ ፊት የከበርህና የተመሰገንህ ነህና፣ እኔም ወድጄሃለሁና ስለዚህ ሰዎችን ለአንተ አሕዛብንም ለነፍስህ እሰጣለሁ።»
/ቁ. 3-4/

እነዚህ እጅግ የተከበሩ የእግዚአብሔር የተስፋ ቃላት ለማንኛችንም ቢሆን መጽናኛ መበረታቻ ሊሆኑን ይገባል። እግዚአብሔር እትዳን ለማግኘት በአንዳንድ ፈተናዎች ውስጥ እንድናልፍ ሊያደርገን ይችላል። በኢየሱስም ላይ ደርሶ የምንመለከተው ይህንኑ ዓይነት የፈተና ወቅት ነው። ሆኖም ግን በእግዚአብሔር ፀንቶ በመተማመኑ፣ በሞቱት ልጆቹና በጠፋው ንብረቱ ምትክ እጥፍ ድርብ አድርጎ በመስጠት እግዚአብሔር ከቀድሞው የበለጠ ደስታና ትፍስህትን አላብሏታል።

እሥራኤልን በተመለከተ ደግሞ እንደምን እግዚአብሔር አንድን መንግስት በተለያዩ ፈተናዎች ውስጥ እንደሚያሳልፍ ሆኖም ከዚህ በስተጀርባ እግዚአብሔር ሌላ እትድ እንዳለው እናያለን። «በዓይኔ ፊት የከበርህና የተመሰገንህ ነህና፣ እኔም ወድጄሃለሁና ስለዚህ ሰዎችን ለአንተ አሕዛብንም ለርስትህ እሰጣለሁ። በማለት ለእሥራኤል መናገሩም ይህንን የሚያረጋግጥልን ነው።

ሆኖም እዚህ ላይ ልናጠነው የሚገባው እግዚአብሔር ፍትሁን በሚገልጽበት ወቅት የሚያሳየን «ማፍቀሩን» ብቻ እንጂ «ለምን» እንዳፈቀረን ምክንያቶቹን በመዘርዘር የማይነግረን መሆኑን ነው። ስለዚህም እንደ ጥንቷ እሥራኤል ሁሉ የዛሬይቷንም ቤተክርስቲያን እንደሚያፈትሩት ከመተማመን በስተቀር እኛም ለምን የሚለው ጥያቄ ማንሳት እንደማይኖርብን ይህ ጥቅስ ግልጽ ያደርጋልናል። እሥራኤል በተለያዩ ፈተናዎች ውስጥ እንደምታሳልፍ ኢሳይያስ በማጠናከር የገለፀው በሚከተለው መልኩ ጭምር ነው።

«እነዚህ አንጥራሃለሁ ነገር ግን እንደ ብር አይደለም
በመከራ እቶን ፈትኜሃለሁ»

/አ.ሳ. 48:10/

በእግዚአብሔር መፈተን የብሩኅ ዕድል ጥዜግ ነው ለማለት
እንችላለን። ያንን ድንቅና ብርት የእግዚአብሔር ዘላለግጥ ሹመትና
ሽልማት ለመቀበል ቤተ ክርስቲያንም ሆነች እኛም በግለሰብ ደረጃ
እንደ እሥራኤል ልንፈትንና ልንነጥር ግድ ነው።

ከተለያዩ አህጉራት መሰባሰብ

በኢሳይያስ 43:3-4 ላይ እንዳየነው እግዚአብሔር ለእሥራኤል
ካለው ፍቅር የተነሳ የሌሎችንም ሃገሮች የታሪክ ሂደት እስከመለወጥ
ይደርሳል። እሥራኤላውያንም ዳግመኛ የግጥምበት ሁኔታ
ከቀድሞው የተለየ ስለመሆኑም የግዜተሉት መስመሮች ግልጽ
ያደርጉልናል።

«እኔ ከእናንተ ጋር ሃኝና አትፍራ ዘርህንም ከምሥራት
አመጣዋለሁ፤ ከምዕራብም እስከሰብሃለሁ። ስግንን መልሰህ
አምጣ፤ ደቡብንም አትከልክል ወንዶች ልጆቼን ከሩት ሊቶች
ልጆቼንም ከምድር ዳርቻ በስግ የተጠራውን ለክብሪት
የፈጠርሁትን የሰራሁትንና ያደረግሁትን ሁሉ አምጣ እልጥለሁ»

/አ.ሳ. ቂ. 57/

እንግዲህ ይህን ከተመለከትን ለአንድ ታሪክ ሂደት ወሳኝ ግን
ነው እንል ይሆን? ያለ ጥርጥር የግናረን መልስ እግዚአብሔር ነው
የሚለው ይሆናል። እግዚአብሔር የእሥራኤልን ሕዝብ በመጥረጡ
«የእኔ ነህ» ሲል ጠርቶታልና፤ እስከ መጨረሻውም የእራሱ
እንደሚያደርገው አያጠራጥርም። ይህን ለማሳሳት ሲል ደግሞ
የዓለምን ታሪክ መቀያየሩ አይቀርም።

በመሆኑም፤ «ስግንን መልሰህ አምጣ» ሲል ኢሳይያስ
ያሰረጸው ትንቢት ተደም ሲል እንዳየነው እንደ ጀርመን፤ ራሺያና፤
ፓላንድ የመሳሰሉትን አገሮች የግያመለክት ሲሆን «ደቡብንም፤-
አትከልክል» የሚለው ደግሞ ፀረ-እሥራኤል አቋም ያላቸውን
እንደሆኑ የመሳሰሉ የአረብ አገሮች የሚወክል ነው። ይህም
የእግዚአብሔር ቃል ተፈጻሚ ከመሆኑ የተነሳ ነበር ከዚህም ከደቡብ
የመን ብቻ ከ50,000 አይሁዳውያን በላይ ወደ እሥራኤል ለመፍለስ
የቻሉት።

ፍርድ ለምኅረት መንገድ ጠራጊ ነው

የእሥራኤላውያን አመጽ በላያቸው ላይ ምን ዓይነት ፍርድ
እንዳስከተለ በኢሳይያስ 43 ግብቴያ ላይ ተገልጿል። ሆኖም የምዕራፍ
44 መግቢያ ግን በምኅረት ቃላት የተሞላ መሆኑን እናስተውላለን።

«ከሁንጥ ባሪያዬ ያዕቆብ የመረጥሁህም እሥራኤል ሆይ ስማ።
የፈጠረህ ከግዜንም የሰራህ የግረጽህም እግዚአብሔር እንዲህ
ያላል። ባሪያዬ የመረጥሁህም ይሹሩን ሆይ አትፍራ።»

/አ.ሳ. 44:1-2/

እነዚህ ሁለት ቁጥሮች ግልጽ የሚያደርጉልን በትድሚያ
እሥራኤልን እግዚአብሔር ያለ አንዳች ቅድመ ሁኔታ ያፈቀረውና
የመረጠው መሆኑንና ለምንም ነገር «መፍራትም» ሆነ መረበሽ
እንደማይገባው ነው። በመቀጠልም፡-

«በተጠግ ላይ ውጋን በደረተም መሬት ላይ ፈሳሾችን አፈሰሳለሁና
-ንፈለንጥ በዘርህ ላይ በረከቲንጥ በልጆቼህ ላይ አፈሰሳለሁ» /ቁ. 3/ በማለት
እግዚአብሔር ከቡር ንዑድ የሆነ ቃል ኪዳን ሲገባ እናያለን።
እርግጥም ላይ ላይን ለሚጋልብ ሰው የእሥራኤል መንግሥት
ምሥረታ ኪፓላቲካዊና ከጂኦግራፊያዊ ይዘቱ ሌላ ጠቀሚታ
እንደሌለው አድርጎ ይመለከተው ይሆናል። ሆኖም እግዚአብሔር
ለእሥራኤል ያለው የእረጅም ጊዜ እቅድ ይህን መሰሉ ሳይሆን
«በመንፈሳዊ» ሕይወት ላይ ያተኮረ ነው። ስለዚህም ነው

የእግዚአብሔር መንፈስ በእሥራኤል ላይ እንደሚፈስ የሚያረጋግጡትን የሚከተሉትን መስመሮች ኢሳይያስ የጻፈው

«ከማገፃን የሠራህ የሚቢዥህ እግዚአብሔር እንዲህ ይላል፦

ሁሉን የፈጠርሁ ሰማያትን ለብቻዬ የዘረጋሁ ምድርንም ያፀናሁ እግዚአብሔር እኔ ነኝ። ከእኔ ጋር ማን ነበር? የሐሰተኞችን ምልክት ከንቱ አደርጋለሁ። ምዋርተኞችንም አሳብዳለሁ፤ ጥበበኞቹንም ወደ ጓላ እመልሳለሁ።

እውቀታቸውንም ስንፍና አደርጋለሁ የባሪያዬን ቃል አፀናለሁ። የመልዕክተኞቹንም ምክር እፈጽማለሁ» /ቁ. 24:26/።

እግዚአብሔር ፈጣሪ፣ በፍጡሩትም ላይ ሉዓላዊ መሆኑን በግልጽ እናያለን። እንደዚሁም በነብያት አንደበት የሚናገራቸው ቃላቱም ስለመፈፀማቸው እናጤናለን። በመጨረሻም ያለ እርሱ ፈቃድና ትዕዛዝ የሚነገሩትን ማንኛቸውንም ነገሮች ግን እንደሚያከሻፏቸው እንረዳለን።

ሐሰተኛ ነብያትና ጠንቋዮች

በተለያዩ የጥንቆላ ወይም የትንበያ ዘዴዎች በመጠቀም ሕዝቦችን የሚያታልሉ አያሌ አስመሳይ አዋቂዎች በየዘመኑ ተነስተዋል። በኮከብ ቆጠራ፣ በሞራ ገለጣ፣ መናፍስትን በመጥራት፣ ጠጠር በመጣል . . . ሕዝቦችን የሚያወናብዱና ስለወደፊቱም እናውቃለን ብለው የሚናገሩ ብዙዎች ጥንትም ዛሬም አሉ።

እግዚአብሔር የማንኛውንም ሐሰተኛ ነብይ ነገር ውድቅ ያደርገዋል። ኢሳይያስም በማጠናከር የሚያስገነዝቡን ይህንኑ ነው። ለምሳሌ ስለመካከለኛው ምሥራቅ ለአንዴና ለመጨረሻ ጊዜ የተነገረ የተስፋ ቃል ቢኖርም ቅሉ ከዚያ በማፈንገጥ የየበኩላቸውን የሚያስወሩት በተለያዩ ሃይማኖት ስም የሚመስከሩት ሁሉ ውጤታቸው ከንቱ መና ይሆናል። በአሁኑ ጊዜ መካከለኛው ምሥራቅ ውስጥ ትክክለኛውን የእግዚአብሔር ቃል በግንባር ቀደምትነት በመፈታተን ላይ ያለው ደግሞ የእስልምና ሃይማኖት ነው። ይሁን እንጂ የዚህ ሃይማኖት መስራች የሆነው መሐመድ ነቢዩ ኢሳይያስ በሐሰተኞች

ነብይነት ከሚመድባቸው ውስጥ አንዱ ለመሆኑ ቅንጣት ታህል አያጠራጥርም። ሐሰተኛም ከመሆኑ የተነሳ ነው የእግዚአብሔርን ልጅ ኢየሱስ ክርስቶስን ለመቃወም እንኳን በድፍረት የተነሳው! እስቲ ለማስረጃ ያህል ከመሐመድ ሐሰተኛ ትምህርቶች ጥቂቶቹን ብቻ እንመልከት፦

1. ኢየሱስ የእግዚአብሔር ልጅ እንደሆነ የተረጋገጠ ቢሆንም መሐመድ የሰበከው እስልምና ግን እግዚአብሔር ልጅ ሊኖረው አይችልም ከሚል ሐሳብ በመነሳት የኢየሱስን የእግዚአብሔር ልጅነት ይከዳል።
2. ክርስቶስ በመስቀል ላይ ስለመስቀሉና ስለመሞቱ በሦስተኛውም ቀን ስለመነሳቱ እስልምና ሙሉ በሙሉ በመካድ አልሞተም አልተሰቀለም ይላል።
3. ምንም እንኳን ጌታ ኢየሱስ እራሱ በአንደበቱ ሕግንና ነብያትን ለመፈፀም እንደመጣ ቢናገርም ይሁን እንጂ መሐመድ ለሕግና ለነብያት፣ ለብሉይና ለአዲስ መጻሕፍት መፈፀሚያቸው የእስልምና ሃይማኖት ነው በማለት ሰብኳል።
4. ኢየሱስ ለተከታዮቹ አጽናኝ የሚሆነውን መንፈስ ቅዱስ እንደሚልከላቸው ቃል ገብቷል /ዮሐ. 14:16-17, 26/። ይህም ለመጀመሪያ ጊዜ በዕለተ ጴጌ መቆሰጤ እንደተመሰከረ ቤተ ክርስቲያን ታስተምራለች። እንደ እስልምና ሃይማኖት ግን በኢየሱስ አንደበት አጽናኝ ተብሎ የተጠቀሰው መሐመድ እንደሆነ ተደርጎ ይታመንበታል።
5. ጌታ ኢየሱስ እራሱ በተቀበለው በብሉይ ኪዳን ውስጥ አብርሃም መስዋዕት ሊያቀርበው የነበረው ልጁን ይስሃትን ስለመሆኑ በግልጽ ቢሰፍርም /ዘፍ. 22:9-12/ በእስልምና የሚታመነው ግን ለመስዋዕት የቀረበው ይስሃት ሳይሆን እስማኤል ተደርጎ ነው።

ይህን መሰሉ የእስልምና መሰረታዊ ቅራኔ ዛሬም እየገፉ በመሄድ በመካከለኛው ምሥራቅ አገሮች ሕይወት ላይ እያንፀባረቀ ነው። ያለ እስልምና ምንም ዓይነት የወደፊት ዕድል እንደሌላቸው አድርጎ በማቅረብ ሕዝቡን በማሳሳት ላይ ይገኛል።

እንደዚሁም መላውን የመካከለኛ ምሥራቅ ሕዝብ «አረብ» ብሎ በመጥራት ታላቅ ታሪካዊ ስህተት ሲፈጽም ይስተዋላል። እንደ

እውነቱ ከሆነ ግን አረቦች የሴም ዘር ከመሆናቸውም የአብርሃምም ልጆች ናቸው። እንደ ግብጽ፣ ቱኒሲያ፣ ሞሮኮ፣ አልጄሪያና ሱዳን የመሳሰሉት የመካከለኛው ምሥራቅ አገሮች ግን በሰሜን «አረብ» ከመሆናቸው በስተቀር የዘር ግንዳቸው ምንጭ ሴም ሳይሆን ካም ነው። እንደዚሁም የዘመናዊቷ ኢራን ሕዝቦች አቦብ ሳይሆኑ የፋርስ ዘርያ ናቸው።

ፆ ፬ ፋ 5

የእሥራኤላውያን መሰባሰብ

ይሁን እንጂ እነዚህ ሁሉ አገሮች እስልምናን በመቀበላቸው መሐመድ በኢየሱስ ላይ የሰነዘረውን ዓይነት ተቃውሞ እነርሱም የኢየሱስ ወገን በሆኑት አይሁዶች /በእሥራኤል መንግሥት/ በማራመድ ላይ ይገኛሉ። ስለዚህም ለመካከለኛው ምሥራቅ ለወቅቱ ውጥረት መሰረታዊው ምክንያት የዘር ልዩነት ጉዳይ ሳይሆን የሃይማኖት ልዩነት ነው። በአጭሩ የግጭቱ መንስዔ መንፈሳዊ ነው ለማለት እንችላለን። ይህም ለጥቂት ጊዜ ቢቀጥልም ቅሉ ዳሩ ግን በመጨረሻ ላይ አሸናፊው መሰረተ ድንጋይ ላይ የቆመው መጽሐፍ ቅዱሳዊው ወገን እንደሚሆን አያጠራጥርም። ይህን ደግሞ እግዚአብሔር እራሱ ተግባራዊ እንደሚያደርገው ነው። እንደ መሐመድ ዓይነቶች አያሌዎች ፀረ-እሥራኤል አቋማቸውን በተለያዩ መንገዶችና ባመቸው ሁኔታ ሁሉ አሳይተዋል። እሥራኤል የምትባል መንግሥት ዳግመኛም እንደማትቋቋም በአቅማቸው ተንብየዋል። ሆኖም የዓለምን ታሪክ የሚመራው ብቸኛው ኃይል እግዚአብሔር የሚከተለውን ይነግረናል፡-

ባለፈው ምዕራፍ ውስጥ የተመለከትነው እግዚአብሔር እሥራኤላውያንን ከተበታተኑበት የዓለም ክፍል አሰባስቦ በአዲስ መልክ መንግሥት እንዲያዋቅሩ ዕቅዱ ያለው ስለመሆኑ ነው። ይሁን እንጂ ዕቅድ ተግባራዊ የሆነበት እራሱን የቻለ ታሪካዊ ሂደት የተከተለ ነበር። ይህን በማስመልከት ደግሞ ወደፊት ስለሚፈፀመው ስለእያንዳንዱ ድርጊት ትንቢቱን በሥዕላዊ መግለጫ መልክ ያሰፈረልን ኤርምያስ ነው። በዚህ «በዳግማዊ ዘጸአት» ገለፃው ኤርምያስ ሁለት ቁም ነገሮችን ፍንትው አድርጎ ያሳየናል። ከነዚህም አንዱ ከቀዳማዊው ዘጸአት ይልቅ ዳግማዊው ዘጸአት ይበልጡኑ የገዘፈ መሆኑን ለመገንዘብ የሚያስችለን ሲሆን፣ ሁለተኛው ደግሞ ለዚህ ዘጸአት መሳካት እግዚአብሔር የተጠቀመባቸውን መንገዶች የሚያብራራልን ከመሆኑ ላይ ነው።

ዳግማዊ ዘጸአት

«እኔ አምላክህ ነኝና፣ ሌላም የለምና የቀድሞውን የጥንቱን ነገር አስቡ እኔ እግዚአብሔር ነኝ፤ እንደ እኔም ያለ ማንም የለም። በመጀመሪያ መጨረሻውን ከጥንትም ያልተዳረገውን እነግራለሁ፣ ምክራ ትፅናለች ፈቃደንም ሁሉ እፈጽማለሁ።»

/ኢ.ሲ. 46:10/

ኤርምያስ መነሻው /ግብጽ/ ከምድረ ግብጽ የሆነውን የጥንቱን ዘጸአት ከ20ኛ ክፍለ ዘመን ዘጸአት ጋር ያነፃፀረው በሚከተለው ሁኔታ ነበር።

እግዚአብሔር አልፋና አሜጋ የመጀመሪያውና የመጨረሻው ነው። የወደደውን ይናገራል የተናገረውንም ሁሉ ይፈጽማል። እንግዲህ ከእኛ የሚጠበቀው በዚህ ላይ የጥርጣራ መንፈስ መስንዘሩ ሳይሆን፣ ዳሩ ግን የእግዚአብሔር ቃል በታሪክ ውስጥ ተፈፃሚነትን የሚያገኘው በምን መልኩ እንደሆነ ተከታትሎ መረዳቱ ነው።

«ስለዚህ፣ እነሆ፡- የእሥራኤልን ልጆች ከግብጽ ምድር ያወጣ ሕያው እግዚአብሔርን! ዳግመኛ የማይባልበት ዘመን ይመጣል ይላል እግዚአብሔር፤»

ነገር ግን፡- የእሥራኤልን ልጆች ከሰሜን ምድር ካሳደዳቸውም ምድር ሁሉ ያወጣ ሕያው እግዚአብሔርን! ይባላል፣ እኔም ለአባቶቻቸው ወደ ሰጠኝት ወደ ምድራቸው እመልሳቸዋለሁ።»

/ኤር. 16:14-15/

ይህ የኤርምያስ አባባል በእርግጥም የሚያስደንቅ የሚያስገርምም ነው። ስለምን ማንም የእሥራኤልን ታሪክ በቅርብ ለተከታተለ ሰው ግልጽ እንደሚሆንለት አይሁዳውያን ለ3000 ዓመታት ያህል በየዓመቱ ከግብጽ ምድር የወጡበትን የፋሲካ በዓል ያለማቋረጥ ሲዘክሩት የቆዩት ቃላት በዓላቸው መሆኑን ስለሚረዳ ነው። ይሁን እንጂ ኤርምያስ የሚያመለክተን ደግሞ ከዚያም የበለጠ ታላቅ ትርጉት የሚፈፀምበት ሌላ ዘጸአት እንደሚመጣ ነው። ገና ወደፊት ስለሚፈፀም ነገር እርግጠኞች ሆነን መናገር ባንችልም፣ ይሁን እንጂ በዚህ በ20ኛው ክፍለ ዘመን ዘጸአት እግዚአብሔር እሥራኤላውያንን ለመሰብሰብ እጁን የዘረጋባቸውን ገጠመኞች ሁሉ ከልብ ስንገመግማቸው በእውነትም እፁብና ድንቅ ሆነው እናገኛቸዋለን። ይህንንም አባባል የሚያጠናክርልን ደግሞ በተለይም በኤርምያስ 16:16 ላይ የሰፈረውን የእግዚአብሔር የረቀቀ የአሰራር ዘዴ ስናጤን ነው።

«እነሆ ብዙ ዓሣ አጥማጆችን እስድዳለሁ፣ ይላል እግዚአብሔር፣ እነርሱም ያጠምቱአቸዋል፤ ከዚያም በኋላ ብዙ አዳኞችን እስድዳለሁ፣ እነርሱም ከተራራውና ከየኮረብታው ሁሉ ከየድንጋዩም ስንጣቂ ውስጥ ያድኑአቸዋል።»

ይህን መሰሉ ድርጊት በአውሮፓ በሚኖሩት አይሁዳውያን ላይ በተለይ በ2ኛው የዓለም ጦርነት ወቅት ቃል በቃል የተፈፀመ መሆኑን ያስታውሰኝኝ የቀድሞዋ ባለቤቴ ሊዲያ ነበረች። በአጭሩ እሥራኤላውያን እንደ አውሬ በሚያድኗቸው ጀርመኖች ከምድረ አውሮፓ ተለቅመው ከመፈጀታቸው በፊት ወደ ፍልስጤም በመሰደድ ላይ ነበሩ። ይሁን እንጂ ለእነዚህ በዓሣ ለተመሰሉት እሥራኤላውያን እግዚአብሔር ቀደም ሲል እንዲንቀሳቀሱ በመቀስቀስ ረገድ የሚተባበሯቸውን ታዳጊ ወገኖች አዘጋጅተላቸው ነበር። እነዚህ በወገን ኃይል የተሰየሙት ከሁለተኛው የዓለም ጦርነት በፊት በፍልስጤም ሰፍረው የነበሩት አይሁዳውያን ስለመሆናቸው በታሪክ የተረጋገጠ ነው።

በሸክላ ሠራው እጅ

በኤርምያስ 18 ላይ የምናገኘው ሌላው ሥዕላዊ መግለጫ እግዚአብሔር እራሱን በሸክላ ሠራ በመመሰል ያቀረበበትን ድንቅ ሁኔታ ነው።

ከእግዚአብሔር ዘንድ ወደ ኤርምያስ የመጣ ቃል እንዲህ አለው፡-

«ተነስተህ ወደ ሸክላ ሠራው ቤት ውረድ፣ በዚያም ቃሉን አስማሃለሁ። ወደ ሸክላ ሠራው ቤትም ወረድሁ፣ እነሆም ሥራውን በመንኮራኩር ላይ ይሠራ ነበር። ከጭቃም ይሠራው የነበረው ዕቃ በሸክላ ሠራው እጅ ተበላሸ፣ ሸክላ ሠራውም እንደወደደ መልሶ ሌላ ዕቃ አድርጎ ሠራው።

የእግዚአብሔርም ቃል ወደ እኔ እንዲህ ሲል መጣ፡- የእሥራኤል ቤት ሆይ፣ ይህ ሸክላ ሠራ እንደሚሰራ በውኑ እኔ በእናንተ ዘንድ መሥራት አይቻለኝም? እነሆ፣ ጭቃው በሸክላ ሠራ እጅ እንዳለ፣ እንዲሁ እናንተ በእኔ እጅ አላችሁ።»

/ኤር. 18:1-6/

እንደዚህ እንደ ኤርምያስ ምሳሌ ሸክላ ሠራው እግዚአብሔር ሲሆን፣ በጭቃው የተመሰለው ግን የእሥራኤል ሕዝብ ነው። እንግዲህ እንደምሳሌው ሁሉ እግዚአብሔር እሥራኤልን በሚሠራበት ጊዜ ለመጀመሪያ ባይደሰትበትም፣ ሆኖም ከእጁ አሸቀንጥሮ በመጣል ምትክ በሌላ ቅርጽ ሊሰራው እንደገና ሞከረ። በዛሬም ጊዜ እነሆ የምንመለከተው ይህን የእግዚአብሔር አዲስ የፍራፍሬ ቅርጽ ወደ መያዙ የተቃረበበትን የእሥራኤልን ሁኔታ ነው። እሥራኤል ከተለያዩ አቅጣጫ ብዙ ጫና ወርዶባታል። በወታደር ኃይል ተወርራለች። የኢኮኖሚ ማዕቀብ ተጥሎባታል፣ በዓለም ኅብረተሰብ ዘንድ እንድትጠላ የፕሮፖጋንዳ ዘመቻ ተካሂዶባታል። በዚያውም መጠን ፓለታካዊና መንፈሳዊ ውጊያ እስከ አሁን ተፋፍሞባት እንደቀጠለ ነው /ስለ ዝርዝር ሁኔታ በመጨረሻው ገጽ ላይ ይመልከቱ/። ለመሆኑ ይህ ሁሉ ጫና ከምን የመነጨ ይሆን? እንዲያው በዘፈቀደ የተከሰተ ነው? ወይንስ የእግዚአብሔር ዕቅድ አካል ነው? አዎን! አንዳችም ነገር ያለ እግዚአብሔር ፈቃድ አይንቀሳቀስም። እንደዚያም ስለሆነ እግዚአብሔር ሕዝቡን እሥራኤልን ለተለያዩ ፈተናዎች በማጋለጥ ለተሻለ ሕይወትና ዕድል እያዘጋጃቸው ነው።

አዲሱ ዘመንና የሚያስከትላቸው ስቃዮች

ኤርምያስ የእሥራኤላውያንን መሰባሰብ አስመልክቶ በመቀጠል እንዲህ ሲል ጽፎልናል፡-

«ከእግዚአብሔር ዘንድ ወደ ኤርምያስ የመጣው ቃል ይህ ነው።»

«እሥራኤል አምላክህ እግዚአብሔር እንዲህ ይላል፡- የነገርኩህን ቃል ሁሉ በመጽሐፉ 9። እነሆ የሕዝቧን የእሥራኤልንና የደሁዳን ምርኮ የምመልስበት ዘመን ይመጣልና? ይላል እግዚአብሔር፤ ለአባቶቻቸው ወደ ሰጠኝት ምድር እመልሳቸዋለሁ፤ እነርሱም ይገዟታል።»

እግዚአብሔር ስለ እሥራኤልና ስለ ደሁዳ የተናገረው ቃል ይህ ነው።

«እግዚአብሔር እንዲህ ይላልና፡- የሚያስፈራ ድምጽ ሰምተናል የፍረሃት ነው እንጂ የሰላም አይደለም። ጠይቁ፣ ወንድ ይወለድ እንደሆነ ተመልከቱ፤ ስለምን ሰው ሁሉ እንደ ወላድ እኛን በወገቡ ላይ አድርጎ ፊቱም ሁሉ ወደ ጥቁረት ተለውጦ አየሁ? ወደ! ያ ቀን ታላቅ ነውና? እርሱንም የሚመስል የለምና ያ የያዕቆብ መከራ ዘመን ነው፤ ነገር ግን ከእርሱ ይድናል።»

/ኤር. 30:1-7/

የኤርምያስ ትንቢት በትክክል የሚያመለክተው በአሁኑ ጊዜ በተያያዘነው ሁኔታ ላይ ነው። ከዚህም እንደምንረዳው ለእሥራኤል ሰላምና መረጋጋት በአጭር ጊዜ ውስጥ የሚገኝ ይሆን የተወሰነ የፈተና ወቅት ማሳለፍ እንደሚያሻው ነው። በአገሪቱም ላይ ከሚወርደው ጭንቅና ሥጋት የተነሳ ወንድ ልጅ ሳይቀር «በምጥ» እንደተያዘኝ ሴት በፍርሃት ይናጣል።

ይህን ትንቢት፣ ጌታችን ኢየሱስም በማቴዎስ 24:4-13 ላይ መልሶ ያረጋገጠው ነው። ልክ በኤርምያስ እንደተገለፀው ዓይነት የመከራ ጊዜ በእሥራኤል ላይ እንደሚደርስ እርሱም ተናግሯል። «የምጥ ጣር መጀመሪያም» /ቁ. 8/ እንደሚሆን ገልጾታል። ሆኖም «ምጡ» በእሥራኤል ብቻ የተወሰነ ሳይሆን መላውን ዓለም የሚያጥለቀልቅ ስለመሆኑም ጌታችን በተጨማሪ አስታውቋል።

ወደ ኤርምያስ ትንቢታችን ዕይታ ስንመለስ በሚቀጥለውም ምዕራፍ በተጠናከረ መልኩ ተገልጾ የምናገኘው እግዚአብሔር ለሕዝቡ የገባውን ቃል ኪዳን እንዴት እንደገና እንዳደሰው ነው።

«የእሥራኤልን ቤትና የደሁዳን ቤት በሰው ዘርና በእንስሳ ዘር የምዘራበት ዘመን፣ እነሆ ይመጣል ይላል እግዚአብሔር። እንደዚህ

ይሆናል አፈርሳቸውና ክፉ አደርግባቸው ዘንድ እደተጋሁባቸው እንዲሁ እውራቸውና እተክላቸው ዘንድ እተጋለሁ፤ ይላል እግዚአብሔር።»

/ኤር 31:27-28/

ለማንኛችንም የፍልስፍናን ትምህርት ክትትል ላደረግን ሰዎች ግልጽ እንደሚሆን ከዚህ ጥቅስ ልናጠነው የምንችለው ሥነ-አመክንዮ፣ ከፍርድና ከስደት በኋላ መሰባሰብና እንደገና መታደስ የተከተለ መሆኑን ነው። ሁለቱንም ያደረገው ደግሞ አንዱ እግዚአብሔር ለመሆኑ የማይካድ የማይባል ነው። እግዚአብሔር እሥራኤላውያን ላይ በመፍረድ በመላው ዓለም ለመበታተኑ በታሪክ የተረጋገጠ እንደመሆኑ ሁሉ ወደ ፊትም የመሰባሰቡ ሁኔታ በተመሳሳይ በታሪክ የተመሰከረ ይሆናል።

አዲሱ ቃል ኪዳን

እግዚአብሔር እሥራኤላውያንን በአካል ሰብስቦ የአባቶቻቸውን ርስት ከማውረሱ ጎን ለጎን ሌላም ዓላማ አለው። ይኸውም ከግብፅ ካወጣቸው በኋላ እሥራኤላውያን ያፈረሱትን ቃል ኪዳን በአንድ በኩል ሲያድሱ እርሱም በበኩሉ አዲስ የተስፋ ቃል ሊገባላቸው ይፈልጋል። ለዚህም መንፈሳዊ ተሃድሶ ለመብቃት ደግሞ የግድ የሕዝቡ አስቀድሞ መሰባሰብ የሚያሻ ነው።

«እነሆ፣ ከእሥራኤል ቤትና ከደሁዳ ቤት ጋር አዲስ ቃል ኪዳን የምገባበት ወራት ይመጣል ይላል እግዚአብሔር። ከግብፅ አገር አወጣቸው ዘንድ እጃቸውን በያዝሁበት ቀን ከአባቶቻቸው ጋር እንደገባሁት ቃል ኪዳን ያለ ቃል ኪዳን አይደለም። እነርሱ በኪዳኔ አልፁምና፤ እኔም ቸል አልጓቸው፤ ይላል እግዚአብሔር።»

ከእነዚያ ወራት በኋላ ከእሥራኤል ቤት ጋር የምገባው ቃል ኪዳን ይህ ነውና ይላል እግዚአብሔር፤ ሕጌን በልቦናቸው አናራለሁ፤ በልባቸውም እጽፈዋለሁ። እኔም አምላክ እሆናቸዋለሁ እነርሱም ሕዝብ ይሆኑኛል።

እያንዳንዱ ሰው ባለጀራውን እያንዳንዱም ወንድሙን፣ እግዚአብሔርን እውት ብሎ አያስተምርም። ከታናሹ ጀምሮ እስከ ታላቁ ድረስ ሁሉም ያውቁኛል ይላል እግዚአብሔር። በደላቸውን

እምራቸዋለሁና፣ ኃጢአታቸውንም ከእንግዲህ ወዲህ አላስብምና።»

/ኤ. 31:31-34/

ይህንኑ አዲሱን የተስፋ ቃል በማስመልከት እንደገና ኤርምያስ ምዕራፍ 50 ላይ የሚከተለውን ገልጾ እናገኛለን።

«በዚያም ወራት በዚያም ጊዜ ይላል እግዚአብሔር የእሥራኤል ልጆችና የይሁዳ ልጆች በአንድነት ሆነው ይመጣሉ። እያለቀሱም መንገዳቸውን ይሂዳሉ፣ አምላካቸውንም እግዚአብሔርን ይፈልጋሉ።

ፊታቸውንም ወደዚያ አትንተው፣ ኑ ከቶ በማይረሳ በዘላለም ቃል ኪዳን ወደ እግዚአብሔር ተጠጉ ብለው ስለ ጽኑ መንገድ ይጠይቃሉ።»

/ኤ. 50:4-5/

«መንገድ» የሚለው ቃል በጥቅሱ ውስጥ መጠቀሱ የሚያመለክተው ወደ አዲሱ ቃል ኪዳን ነው። ይህም እንደሲና ተራራው የተስፋ ቃል ኃላፊ ሳይሆን ዘላለማዊነትን የተቀዳጀ ይሆናል። እግዚአብሔርም ቃል ኪዳኑን ዘላለማዊ የሚያደርገው ስለመሆኑ አሁንም ኤርምያስ በሚከተለው መልኩ ያረጋግጥልናል።

«ስሙ የወራዊት ጌታ የሚባል፣ ፀሐይን በቀን የወረቃንና የከዋክብትን ሥርዓት በሌሊት ብርሃን አድርጎ የሚሰጥ፣ እንዲተምሙም የባህርን ጥገዶች የሚያናውጥ እግዚአብሔር እንዲህ ይላል፡- ይህ ሕግ ከፊት ቢወገድ፣ ይላል እግዚአብሔር፣ በዚያን ጊዜ ደግሞ የእሥራኤል ዘር በፊት ሕዝብ እንዳይሆን ለዘላለም ይቀራል።»

/ኤ. 31:35-36/

በኤርምያስ 33 ላይ ደግሞ የእሥራኤል ተሃድሶ ፓለቲካዊና መንግስታዊ ምሥረታ ብቻ ሳይሆን መንፈሳዊ ስለመሆኑም እንደተረጋገጠ እናያለን።

«የይሁዳን ምርኮና የእሥራኤልንም ምርኮ እመልሳለሁ። ቀድሞም እንደነበሩ አድርጌ እመራቸዋለሁ።

እኔንም ከበደሉበት ኃጢአት ሁሉ አነፃቸዋለሁ። እኔንም የበደሉኝን ያመፁብኝንም ኃጢአታቸውን ሁሉ ይቅር እላለሁ።»

/ኤ. 33:7-8/

እሥራኤላውያን በኃጢአታቸው ተፀጽተው ይቅርታ እስከጠየቁና ንስሐ እስከገቡ ጌታ ይቅር ሊላቸውና እንደ ጥንቱም ሊያፈቅራቸው ዝግጁ ነው። እንደዚሁም እስከ አሁንም ድረስ ደግሞ እግዚአብሔር ሕዝቡን ሙሉ በሙሉ የረሳው ወይም የተጠየፈውና ያራቀው ላለመሆኑ አሁንም በዚሁ በኤርምያስ ላይ ተገልጾ እናገኛለን።

«የእግዚአብሔር ቃል ወደ ኤርምያስ እንዲህ ሲል መጣ፡- ይህ ሕዝብ እግዚአብሔር የመረጣቸውን ሁለቱን ወገን ጥሏቸዋል ያለውን ነገር አትመለከትም? እንዲሁ በፊታቸው ከእንግዲህ ወዲህ ሕዝብ እንዳይሆን ሕዝቢን አቃልለዋል።

እግዚአብሔር እንዲህ ይላል። የቀንና የሌሊት ቃል ኪዳኔን የሰማያንና የምድርንም ሥርዓት ያላፀናሁ እንደሆነ፣ እኔም ደግሞ በአብርሃምና በይስሐት በያዕቆብም ዘር ላይ ገዥዎች ይሆኑ ዘንድ ከዘፋ እንዳልወሰድ፣ የያዕቆብንና የባሪያዬን የዳዊትን ዘር አጥላለሁ። ምርካቸውንም እመልሳለሁና፣ እምራቸዋለሁምና።»

/ቁ. 23-26/

በዚህ ጥቅስ ውስጥ «እግዚአብሔር የመረጣቸውን ሁለቱን ወገን ጥሏቸዋል . . .» የሚሉ ቃላት እንደሰፈሩ እናያለን። ከዚህም በመነሳት በብዙዎቹ ክርስቲያኖች ዘንድ ሳይቀር እሥራኤልና ይሁዳ፣ በእግዚአብሔር እንደተጠሉ፣ ለዘላለምም እንደተረገሙ አድርጎ የመቁጠሩ ልማድ ሥር የሰደደ ነው። ይሁን እንጂ እዚያው በዚያው ደግሞ እነኝህን ሁለት ወገኖች መልሶ በማቋቋም ለታላቅነት እንደሚያበቃቸው ጭምር ተገልጾ እናገኛለን።

የመጨረሻው ዓላማ የእግዚአብሔር መከበር ነው። ከኤርምያስ ቀጥሎ ያለው የታላቁ ነቢይ የሕዝቅኤል አትኩሮትም በእሥራኤል ለዳግመኛ በመታደስ ዙሪያ ያጠነጠነ ነው። በተለይም በምዕራፍ 36 ላይ

የሰፈረው ትንቢታዊ ገለጻ ደግሞ ይህን አባባል በይበልጥ የሚያብራራልን ሆኖ እናገኛለን።

«ስለዚህ ለእሥራኤል ቤት እንዲህ በል፡- ጌታ እግዚአብሔር እንዲህ ይላል፡- የእሥራኤል ቤት ሆይ በመጣችሁበት በአሕዛብ መካከል ስላረከላችሁት ስለ ቅዱሱ ስሜ ነው እንጂ ስለ እናንተ የምሰራ አይደለሁም።

በአሕዛብም ዘንድ የረከሰውን፣ በመካከላቸው ያረከላችሁትን ስሜን እቀድሰዋለሁ፣ በዓይናቸውም ዘንድ በተቀደሰሁባቸው ጊዜ እኔ እግዚአብሔር እንደሆንሁ አሕዛብ ያውቃሉ፣ ይላል ጌታ እግዚአብሔር።»

/ሕዝ. 36:22-23/

ከዚህ ልንረዳው የሚገባ አንድ ሐቅ አለ። ይኸውም እግዚአብሔር እሥራኤላውያንን መልሶ ለማቋቋም የፈለገው የሚገባቸው ወይም በእርሱ ዘንድ የተከበሩ ሆነው በመገኘታቸው አለመሆኑን ነው።

እግዚአብሔር ይቅር ባይና መሐሪ ነውና እስራኤላውያንን መልሶ በማቋቋም ያረከሱትን ስሙን ለማደስ ፈለገ። ብቸኛው ምክንያት ይህ ሲሆን፣ ይህም በተመሳሳይ ሁኔታ መንፈሳዊ ተሃድሶን በመላበስ ዳግመኛ ተጠናክሮ እንድትቋቋም ወደሚፈልገው ወደ ቤተክርስቲያንም ጭምር የሚያመለክተን ነው። ባለፉት አስራ ስምንት ክፍለ ዘመናት ውስጥ ብቻ ያሳለፍነውን ታሪክ ብንዳስሰ ሁለቱም ማለት እስራኤልም ቤተክርስቲያንም እግዚአብሔርን ያስቀየሙት ለመሆናቸው የሚካድ አይደለም። ይሁን እንጂ እግዚአብሔር ስሙን ለማስከበርና ለማስቀደስ ሲል ሁለቱንም ያድሳቸዋል። ሆኖም ቤተክርስቲያን በአይሁዶች ላይ የስም ማጥፋት ዘመቻ የማካሄዱን ያህል አይሁዶችም ተመሳሳይ አቋም ያላቸው ለመሆኑ በብዙዎቻችን ዘንድ የተጤነ ነገር አይደለም። ይሁን እንጂ ሁለቱም በተመሳሳይ ሁኔታ ለእግዚአብሔር የተለዩና የተቀደሱ የሚሆኑበት ጊዜ እናቅ አይሆንም።

እግዚአብሔር ይህም ቃል ኪዳኑን ለማሟላት በተለይም እሥራኤልን በተመለከተ ስለሚወስደው እርምጃ ሕዝቅኤል የሚከተለውን አስፍሮልናል፡-

«ከአሕዛብም መካከል አወጣችኋለሁ፣ ከየአገሩም ሁሉ እስበስባችኋለሁ፣ ወደ ገዛ ምድራችሁም አመጣችኋለሁ። ጥሩውንም ውኃንም እረጭባችኋለሁ። እናንተም ትጠራላችሁ ለርኩስታችሁም ሁሉ፣ ከጣዖቶቻችሁም ሁሉ አጠራችኋለሁ።»

/ሕዝ. 36:24-25/

ይህ ጥቅስ እንግዲህ ቀደም ሲል ከተመለከትነው ከእሥራኤል ዳግም ምጽአት ጋር የሚስማማ ነው። ተቀዳሚው ዓላማ ፓለቲካዊ ቢመስልም ቅሉ ሆኖም ግን ግቡ መንፈሳዊ ተሃድሶን ወደ ማግኘቱ ያነጣጠረ መሆኑን እንረዳለን። የእሥራኤላውያንን መንፈሳዊ ተሃድሶን ለማስገኘት ደግሞ ተቀዳሚው ተግባር ሕዝቡን ወደ አባቶቹ ርስት ማሰባሰቡ ይሆናል። በዚህም መሠረት ወደ ፍልስጤም ምድር የመሰባሰባቸው ጉዳይ ወሳኝ መሆኑን ነቢዩ ሆሴዕ በሚከተለው ሁኔታ ሲገልፀው እናገኛለን።

«የእሥራኤል ልጆች ቁጥር እንደማይሰፈርና እንደማይቆጠር እንደ ባሕር አሸዋ ሆኗል። እናንተ ሕዝቤ አይደላችሁም ተብሎ በተነገረበት በዚያ ስፍራ የሕያው አምላክ ልጆች ይባላሉ።»

/ሆሴ. 2:1/

አዲስ ልቦናና አዲስ መንፈስ

የእሥራኤላውያን ፓለቲካዊ አመለካከት ወደ መንፈሳዊነት የሚለወጥበትን ሁኔታ አስመልክቶ ሕዝቅኤል እንዲህ ሲል ጽፎታል።

«አዲስም ልብ እስጣችኋለሁ፣ አዲስም መንፈስ በውስጣችሁ አናራለሁ፣ የድንጋይንም ልብ ከሥጋችሁ አወጣለሁ፣ የሥጋንም ልብ እስጣችኋለሁ። »

/ሕዝ. 36:26/

በአሁኑ ጊዜ እግዚአብሔር በጥቅሱ በተነገረው መሰረት እየፈፀመ ነው ለማለት ይቻላል። ለምሳሌ እኔና ከዘጠኝ በላይ የምንሆነው ቤተሰቦቼ እሥራኤውያንን ከ1942 ዓ/ም ጀምሮ በቅርብ እናውቃቸዋለን ለማለት እችላለሁ። ከዚህም በመነሳት በተለይ ከ1967 ዓ/ም። እሥራኤልያን ለጌታ ኢየሱስ ያላቸው ፍቅርና አክብሮት በእጅጉ እያደገ ነው ለማለት ይቻላል። በእግዚአብሔር ረዳትነት እሥራኤልያን ኢየሱስምን መናገሻ ከተማቸው ካደረጉበት ከዚህ ዓመተ ምህረት አንስቶ በዚያ ለሚገኙት አብያተ ክርስቲያናትና ክርስቲያናዊ ቅርሶች ልዩ ክብርና ጥንቃቄ እያደረጉ ነው። ስለ ጌታ ኢየሱስም አያሌ መፃሕፍት በመድረስ በማወደስና በመቀደስ ላይ ይገኛሉ። «የድንጋይ ልባችሁ» ተቀይሮ «ሥጋዊ ልብ» ይሆናል ለሚለው የሕዝቅኤል ትንቢት እነሆ ከዚህ የበለጠ ማስረጃ አያሻውም። እንደዚሁም የሚቀጥለው የእሥራኤልያን እርምጃ መንፈስ ቅዱስን በመቀበል ላይ ያተኮረ እንደሚሆን አሁንም ሕዝቅኤል እንደሚከተለው ይነግረናል።

«መንፈሴንም በውስጣችሁ አናራለሁ። በትዕዛዜም አስፂዳችኋለሁ፤ ፍርዴንም ትጠብቃላችሁ ታደርጉትማላችሁ»

/ሕዝ. 36:27/።

በመላው መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ በግልጽ እንደሰፈረው ለማንኛችንም ቢሆን እግዚአብሔርን ለመቀበል የሚያስችለን የመንፈስ ቅዱስ ኃይል ብቻ ነው።

እግዚአብሔር ደግሞ ለእሥራኤልያን «መንፈሱን መስጠት» ብቻ ሳይሆን ሕጉንም በመቀበል ተፃራሚ እንደሚያደርጉት ስለመናገሩ ተመልከተናል። የእስራኤልያን የእስካሁን ትልቁ ስህተት ሕጉን ለመፈፀም ብቻ በማተኮራቸው ነበር። መቅደም ያለበት ግን በመንፈስ ቅዱስ መጠመቁ ወይም መንፈስ ቅዱስን መቀበሉ ሊሆን ይገባል።

ለምሳሌ እኔ በእንግሊዝ የአንግሊካን ቤተክርስቲያን ውስጥ ገና በ15 ዓመት ዕድሜዬ ለእግዚአብሔር የተሰጠሁ ነኝ በማለት ማገልገል ጀምሮ ነበር። ሆኖም በማናቸውም ፀባይ ረገድ የሚታይብኝ ከመሻሻል ይልቅ ማሽቆልቆል ነበር። ብዙ ከመመራመሪያ የተነሳ ግን የችግሪን ምክንያት ልደርስበት ቻልሁ። ይኸውም የእኔ ሙሉ ትኩረት

የእግዚአብሔርን ትዕዛዝ በመፈፀም ላይ የተወሰነ መሆኑ ነው። ይህንንም ድክመቴን እንደተረዳሁ ከልብ ወደ አምላኬ በመመለስ የቀናቸውን መንገድ እንዲያሳኝ በለመንኩት መሰረት በሁለተኛው የዓለም ጦርነት መግቢያ ላይ መንፈስ ቅዱስን ለመቀበል ቻልኩኝ። ከዚያን ወዲህ ውስጣዊ አስተሳሰቤም ሆነ ፍላጎቴ የተስተካከለ መንገድ በመከተሉ ደስታዬ ሁሉ እግዚአብሔርን በማገልገል ሆነ። እንግዲህ እኔ በዚህ ሁኔታ ለመለወጥ እንደበቃሁ ሁሉ እስራኤልያንም ወደዚያው እያመሩ ለመሆናቸው አልጠራጠርም። እሥራኤልያን በመንፈስ ቅዱስ በመመራት እራሳቸውን ለእግዚአብሔር እስካስገዙ የሚቀጥለውን ብሩህ ተስፋ እንደሚቀዳጁ ሕዝቅኤል ይጠቁመናል።

«ለአባቶቻችሁ በሰጠኝ ምድር ትኖራላችሁ፤ ሕዝቡም ትሆኑኝላችሁ፤ እኔም አምላክ እሆናችኋለሁ።»

/ቁ. 28/

የተስፋ ውጋጋን

የእግዚአብሔርን የተስፋ ቃል በማስመልከት የጀመርነውን ጥናት ከመደምደማችን በፊት ትንቢተ አሞጽን በመጠኑ እናያለን።

አሞጽ በዘጠኙም የትንቢት ምዕራፎቹ ውስጥ በማጠናከር የሚያወግዘው የእሥራኤልያንን ለኃጢያት መጋለጥና እግዚአብሔርን በመዳፈር የሚያደርጓቸውን አንዳንድ ነገሮች በመኮነን ነው። የሚገርመው ግን ከዚያን ሁሉ ከስና ወቀሳው በኋላ በመጨረሻ ላይ አንድ የተስፋ ቃል ለእሥራኤል ከመፈንጠቁ ላይ ነው። ለዚህም በማስረጃነት የሚከተሉትን ሁለት የመደምደሚያ ቁጥሮች እንመለከታለን።

«የሕዝቤን የእሥራኤልን ምርኮ እመልሳለሁ፤ የፈረሱትንም ከተሞች ሠርተው ይቀመጡባቸዋል፤ ወይንንም ይተክላሉ። የወይን ጠጁንም ይጠጣሉ፤ አታከልትንም ያበጃሉ ፍሬውንም ይበላሉ።»

በምድራቸውም እተከለዋለሁ፤ ከእንግዲህም ወዲህ ከሰጠኝቸው ከምድራቸው አይነቱም፤ ይላል አምላክህ እግዚአብሔር።»

/አሞጽ 9:14-15/

እስቲ የዚህን ጥቅስ የመጀመሪያ ክፍል መልዕክትና ሂደት ደረጃ በደረጃ እንይ፡-

በመጀመሪያ ደረጃ፡- «የሕዝቤን የእሥራኤልን ምርኮ እመልሳለሁ» የሚል ቃል ሰፍሮ እናገኛለን። ይህን በተመለከተ በሰፊው የተነጋገርንበት እንደመሆኑ ተፈፃሚነቱን አረጋግጠናል።

በሁለተኛ ደረጃ፡- ተጠቅሶ የምናገኘው «የፈረሱትንም ከተሞች ሰርተው ይቀመጡባቸዋል» የሚለውን ነው። ልክ እንደ ትንቢቱ ሁሉ እሥራኤላውያን ወደ ፍልስጤም ከተመለሱ በኋላ ለዘመናት ፈራርሰው የነበሩትን እንደ አራድ /ዘተ. 21:1/፣ ቤርሳቤሕ /ዘፍጥረት 21:31/፣ ጊሎሕ /2ሳሙ. 15:21/ እና በ1ሳሙ. 6:17 ላይ የተጠቀሱትን አስቂሎን፣ አሸዶድ፣ ጋትና ቤተሲን ከተሞች አድሰው መኖሪያ የማድረጋቸው ሐቅ ሌላው በእጅጉ ሊያስገርመን የሚገባው ጉዳይ ነው።

በሦስተኛ ደረጃ፡- የተጠቀሰው ሌላው ትንግርት «ወይንንም ይተክላሉ፣ የወይን ጠጁንም ይጠጣሉ» የሚለው ሲሆን፣ በአሁኑ ወቅት እሥራኤል በወይን ምርቷ ከእራሷ አልፋ ተርፋ ለተለያዩ የዓለም ክፍሎች ለመሸጥ የመቻሏ ጉዳይ ነው። እንደዚሁም

በአራተኛ ደረጃ፡- የተጠቀሰው ሌላው ትንቢት «አታክልትንም ያበጃሉ፣ ፍሬውንም ይበላሉ» የሚለው ነው። በብዙዎች ዘንድ በበረሃነቷ የምትታወቀው ፍልስጤም ዛሬ እንደገና በለመለሙ የፍራፍሬ ዛፎች ዳር ከዳር ተሸፍና ትታያለች። ይህ እንግዲህ እንዴት ሊሆን ቻለ? እንደሚታወቀው እሥራኤላውያን በሰደት በሚኖሩባቸው አገሮች ታዋቂነትን ያተረፉት በንግዱ ዓለም ነበር እንጂ የግብርና ልምድ ጨርሶም የሌላቸው ሕዝቦች ነበሩ። ሆኖም ወደ አባቶቻቸው ርስት ከተመለሱ በኋላ እፁብ ድንቅ የሚባሉ የእርሻ ጠበብቶች ለመሆን በቅተዋል! ስለምን ብንል የእግዚአብሔር ቃል ተፈፃሚነት በማግኘት ላይ ነውና! የሚለውን መልስ እናገኛለን።

የነዚህን አራት ትንቢቶች መጻላት ከተመለከተን በኋላ እስቲ ቀጥለን ደግሞ የቁጥር 15ን ጥቅስ በዝርዝር እናጠይቃለን፡-

«በምድራቸውም እተከላቸዋለሁ። ከእንግዲህም ወዲህ ከሰጠኋቸው ከምድራቸው አይነቀሉም። ይላል አምላክህ እግዚአብሔር።» /ቁ. 15/

ከዚህ ጥቅስ ውስጥ በቅድሚያ ሦስት ቃላትን በመውሰድ እንመለከታለን፡- «ከምድራቸውም»፣ «አይነቀሉም»፣ «ከሰጠኋቸው»።

በታሪክ ተዘግቦ እንደምናገኘው የአሁኑ ሰደት እሥራኤላውያን የመጀመሪያቸው አይደለም። በቅድሚያ ወደ ግብጽ ተሰደው፣ በእያሱ መሪነት ወደ አገራቸው ተመልሰዋል። ለሁለተኛ ጊዜ ወደ ባቢሎን ተሰደው በዘሩባቤል መሪነት አሁንም ወደ አገራቸው ተመልሰዋል። ለምንጊዜም የማይነቀሉበት የመጨረሻው ልምድ ደግሞ የአሁኑ ለመሆኑ መጽሐፍ ቅዱስ ስለሚያስረግጥልን ለኛም ልናምንበት የሚገባ ጉዳይ ነው።

የአሕዛቦች ዘመን

እስከ አሁን ያደረግነው ጥናት ትኩረት እንደምን የብሉይ ኪዳን ትንቢቶች ተፈጻሚነትን እንዳያገኙ በሚያብራራው ክፍል ላይ ሲሆን፣ በመቀጠል ደግሞ ትምህርታችን ሙሉ ፅንት ይኖረው ዘንድ የአዲስ ኪዳን ትንቢቶችን እንመለከታለን። ለመሆኑ ለብሉይ ኪዳን የመጨረሻው ለአዲስ ኪዳን ደግሞ የመጀመሪያው ታላቅ ነብይ የሆነው ጌታ ኢየሱስ ስለ አይሁዳውያን መበታተንና መልሶ መቋቋም የተናገራቸው ትንቢቶች ይኖሩ ይሆን? ለዚህ ጥያቄ ተገቢውን መልስ የምናገኘው ኢየሱስ በመጨረሻዎቹ ምድራዊ ሰዓታቶቹ መቃረቢያ ላይ በደብረ ዘይት ተራራ በሰጠው ትምህርት ውስጥ ነው። ይህም የጌታ ስብከት በማቴዎስ 14 በማርቆስ 13 እና በሉቃስ 21 ላይ ተዘግቦ እንደመገኘቱ ሦስቱንም ተራ በተራ እንናያለን። የምንጀምረውም በሉቃስ ወንጌል ሲሆን ይህም የተመረጠበት ምክንያት ከሌሎቹ ይልቅ ሉቃስ የአይሁድን የወደፊት ዕድል በማስመልከት ዘርዘሮ በመፃፉ ነው። ለሉቃስ ዘገባ መነሻው ጌታ የኢየሱሳም ቤተ መቅደስን በማስመልከት የተናገራቸው ቃላት ናቸው። «... ይህም የምታዩት ሁሉ ድንጋይ በድንጋይ ላይ ሳይፈርስ በዚህ የማይቀርበት ጊዜ ይመጣል» /ሉቃ. 21:6/። ታዲያም ከዚህ በመነሳት ደቀመዛሙርቱ «መምህር ሆይ- እንግዲህ ይህ መቼ ይሆናል? ይህስ ይሆን ዘንድ እንዳለው ምልክቱ ምንድር ነው?» /ሉቃ. 21:7/ በማለት መልሰው ጠይቀውት ነበር። እንደማቴዎስ ዘገባ ከሆነ ደግሞ እነኝሁ ደቀመዛሙርት ጌታን «ንገረን ይህ መቼ ይሆናል? የመምጣትህና የዓለም መጨረሻ ምልክቱስ ምንድር ነው?» ሲሉ በተጨማሪ እንደጠየቁት ነው። ሆኖም ሁለቱም ጥያቄዎቹ በ70 ዓ/ም በተፈፀመው የቤተመቅደሱ መፍረስ የተገደቡ ሳይሆን በመጨረሻው የፍርድ ቀን ላይ እንደመሆኑ በእግዚአብሔር መንግስት ዘንድ ስለ አይሁዶች ያለውን የወደፊት ዕቅድ ጠለቅ ባለ መልኩ እንደሚከተለው እናያለን።

የዘመኑ ፍፃሜ ምልክቶች

ከሉቃስ 21 እንደምንረዳው ኢየሱስ ለጥያቄው ቀጥተኛ መልስ ከመስጠቱ በፊት ስለዚያን ዘመን ተጨባጭ ገጽታዎች አንዳንድ

ምሳሌዎች በመጥቀስ በቅድሚያ ጥንቃቄ ሊያደርጉ እንደሚገባ አስገንዝቧል።

«እንዲህም አሉ- እንዳትስቱ ተጠንቀቁ፤ ብዙዎች እኔ ነኝ ዘመኑም ቀርቧል እያሉ በስሜ ይመጣሉና እነርሱን ተከትላቸው አትሂዱ። ጦርነትና ሁካታንም በሰማችሁ ጊዜ አትደንግጡ፤ ይህ አስቀድሞ ይሆን ዘንድ ግድ ነውና፤ ነገር ግን መጨረሻው ወዲያው አይሆንም።»

/ሉቃ. 21:8-9/

ከዚህ ጥቅስ የምናጠናቸው ሁለት ገጽታዎች በኢየሱስ ሥም እኔ ነኝ እያሉ የሚመጡ አታላዮች መከሰታቸውንና የጦርነትና የሁካታም ዜና በያለበት ገና መወራቱን ነው። እርግጥም በዓለም ታሪክ ውስጥ ተዘግቦ እንደምናገኘውና በአሁኑም ጊዜ እንደምናስተውለው አያሌዎች «እኔ መሲሐ ነኝ» ሲሉ ለማምታታትና ተከታዮች ለማፍራት ጥረት አድርገዋል። የጦርነትና የአመጽ ዜናዎችም ለጆሮ አሰልፉትዋል። ይሁን እንጂ ጌታ በተናገረው ቃል መሰረት እስከ አሁን ካለመምጣቱም ለዘመኑ ፍፃሜ መዳረሻ የሚሆኑትን አምስት ተጨማሪ ምልክቶችም ሰጥቷቸው እንደነበር ከዚህ ጋር ጎን ለጎን ማስታወስ አለብን።

«በዚያን ጊዜም እንዲህ አላቸው። ሕዝብ በሕዝብ ላይ መንግስትም በመንግስት ላይ ይነሳል፤ ታላቅም የምድር መናወጥና በልዩ ልዩ ስፍራ ቸነፈር ራብም ይሆናል። የሚያስፈራም ነገር ከሰማይም ታላቅ ምልክት ይሆናል።» /ቁ 10:11/

እንግዲህ እነዚህ አምስት የተባሉት ምልክቶች በአንዴና በመተሳሳይ ጊዜ በሚፈፀሙበት ጊዜ የዘመኑ መጨረሻ ለመቃረቡ አሳማኝ ምልክቶቻችን ናቸው ማለት ነው። ይኸውም የተፋፋመ ጦርነት ታላቅ የምድር መናወጥ፣ ረሃብ፣ ቸነፈርና፣ ከሰማይ ልዩ ምልክት በሚታይበት ወቅት ነው። በመሆኑም ደቀመዛሙርቱ በዚህ ላይ ብርቱ ጥንቃቄ ያደርጉና ይዘጋጁበትም ዘንድ ጌታ ይህን በዚያው ዘመን ሊፈፀም ከሚገባው በማያሻማ ሁኔታ በመለየት የሚከተለውን ተናግሯቸዋል።

«ከዚህም ሁሉ በፊት እጃቸውን በላያቸው ይጭናሉ ያሳድዷቸውማል፤ ስለ ስሜም ወደ ምክራብና ወደ ወሃኒ አሳልፈው ይሰጧቸዋል። ወደ ነገስታትና ወደ ገዢዎችም ይወስዷቸዋል። ይህም ለምስክርነት ይሆንላቸዋል። ስለዚህ እንዴት እንድትመልሱ አስቀድማቸው እንዲታሰቡ በልባቸው አኑሩት። ወደረዋቸው ሁሉ ሊቃውና ሊከራከሩ የማይችሉትን አፍና ጥበብ እስጣቸዋል።»

ወላጆችም ስንኳ ወንድሞችም ዘመዶችም ወዳጆችም አሳልፈው ይሰጧቸውማል፤ ከእናንተም አንዳንዱን ይገድላሉ በሁሉም ስለስሜ የተጠላቸው ትሆናላቸው። ከራሳቸውም አንዲት ጠጉር እንኳ አትጠፋም፤ በመታገላቸውም ነፍሳቸውን ታገኛላቸው።»

/ሉቃ. 21:12-19/

ኢየሱስ ከዚህ በላይ እንደተናገረው ሁሉ በአንደኛው ክፍለ ዘመን በተካሄደው ስደት እያንዳንዱ ፈተና በደቀመዛሙርቱ ላይ ደርሶ ነበር። ለዚህም ማረጋገጫዎቹ በራሱ በአዲስ ኪዳን ውስጥ የሚገኙት የሐዋርያት ሥራ መጽሐፍና የዮሐንስ ራዕይ ናቸው።

የቤተ መቅደሱ መፍረስ

በሚቀጥለው ክፍል ውስጥ የምንመለከተው ደቀመዛሙርቱ ስለቤተመቅደሱ መፍረስ ላቀረቡለት ጥያቄ ኢየሱስ የሰጣቸውን መልስ ነው። እዚህ ላይ ልናጤነው የሚገባ ነገር የኢየሱስ መልስ እንደምን በሦስት ነጥቦች ላይ ያተኮረ መሆኑን ሲሆን እነርሱም የኢየሱስምን ከተማ የእሥራኤልን ምድርና የእሥራኤልን ሕዝብ የወደፊት ዕድል ፈንታ የሚጠቁሙ ናቸው።

«ኢየሱስም ግን በጭፍራ ተከባ ስታይ በዚያን ጊዜ ጥፋትዋ እንደቀረበ እውቁ። የዚያን ጊዜ በይሁዳ ያሉ ወደ ተራራዎች ይሸሹ፤ በመካከልዋም ያሉ ከእርስዋ ፈቀት ይበሉ፤ በገጠርም ያሉም ወደ እርስዋ አይግቡ፤ የተፃፈው ሁሉ እንዲፈፀም ይህ የበቀል ጊዜ ነውና።»

በዚያን ወራት ለእርጉዞችና ለሚያጠቡ ወጥላቸው ታላቅ ችግር በምድር ላይ በዚያም ሕዝብ ላይ ቁጣ ይሆናልና።»

/ቁ. 20-23/

ኢየሱስ የኢየሱሳሌምን ከተማ ስለሚጠብቃት የወደፊት ጥቃትም ሆነ ስለመቅደሱ መፍረስ የተናገራቸው ቁልፍ ቃላት፤ «ኢየሱሳሌም ግን በጭፍራ ተከባ ስታይ በዚያን ጊዜ ጥፋትዋ እንደቀረበ እውቁ። በማለት ሲሆን፤ በዚያን አጋጣሚም በኢየሱሳሌም ውስጥ የሚኖሩ ደቀመዛሙርቱ ገና ይህን ምልክት ከማየታቸው ከተማዋን ጥለው ለመሸሻቸው የማያጠራጥር ነው።

ታሪክም እንደሚያረጋግጥልን በ70 ዓ/ም ላይ ይህ የክርስቶስ ትንቢት ቃል በቃል ተፈጽሟል። በዚሁ ዓመተ ምህረት የሮማ መንግስት ወታደሮች የኢየሱሳሌምን ከተማ ከከበቧት በኋላ ለጥቂት ጊዜ ያህል አፈገፈጉ። እነዚያም የኢየሱስ ደቀመዛሙርት በዚያን አጋጣሚ ወደ ይሁዳ ተራራዎችና ወደ አካባቢው መንደሮች የመሸሸ ዕድል አገኙ። በዚህም ሕይወታቸውን ለማትረፍ ችሉ። ብዙም ሳይቆይ ደግሞ የሮማ ወታደሮች እንደገና ከተማዋና በመከበብ ሕዝቡን መውጪያ መግቢያ አሳጡት። ይህም ጥቃታቸው ቀስ በቀስ እየተፋፋመ በመሄድ መላዋን ከተማ ከመደምሰሳቸውም ታላቁንም የኢየሱሳሌም ቤተ መቅደስ አቃጠሉት። በዚሁ ምዕራፍ ቁጥር 22 ላይ ደግሞ ኢየሱስ ለአይሁድ ሕዝቦች ስለወቅቱ አስከፊነት አስመልክቶ ሲያስገነዝብ፡- «የተፃፈው ሁሉ እንዲፈፀም ይህ የበቀል ጊዜ ነውና» በማለት ተናግሯል። በዚህም ሳቢያ እርጉዞችና የሚያጠቡ ሴቶች ሳይቀሩ ለከባድ ሥቃይና ፈተና እንደሚጋለጡ አስጠንቅቋቸዋል።

«የተፃፈው ሁሉ» የሚለው ሐረግ የሚያመለክተው ቀደም ሲል በብሉይ ኪዳን ነብያት ወደ ተነገሩት ትንቢቶች እንደመሆኑ ከነዚህ ውስጥ በአሪት ዘዳግም ብቻ የሰፈረውን ወስደን ብንመለከት የሚከተለውን ማስጠንቀቂያ እናገኛለን።

«እግዚአብሔር ጽንጽቸውን የማታውቀውን ፈቃቸው ያደነደነውን፤ ሽማግሌውንም የማያፍሩትን ሕፃኑንም የማይምሩትን ሕዝብ ንስር እንደሚበርር ከሩት አገር፤ ከምድር ዳር ይመጣብሃል።»

እስከትጠፋ ድርስ የከብትህን ፍሬ የምድርህንም ፍሬ ይበላሉ። እስኪያጠፋህም ድረስ እህልህን የወይንም ጠጅ ዘይትንም የላምህንና የበግህን ርቢ አይተውላህም።

በአገርህ ሁሉ ላይ ትተማመንባቸው የነበሩ፤ የረዘሙ የፅንጭት ትጥሮች እስኪፈርሱ ድረስ፤ በከተሞችህ ደጃች ሁሉ ከብበው

ያስጨንቀላል፤ አምላክህም እግዚአብሔር በሰጠህ ምድር ሁሉ በደጃች ሁሉ ክብበው ያስጨንቀላል።

ጠላቶችህም ክብበው ባስጨንቁህና መከራ ባላቸው ጊዜ አምላክህ እግዚአብሔር የሚሰጥህን የሆድህን ፍሬ የወንዶችና የሴቶች ልጆችህን ሥጋ ትበላለህ። . . . በአንተ ዘንድ ያለችው የተሰላሰለችና በትምህርት ሁልጊዜ ትኖር የነበረችው፣ ከልሰላሰና ከትምህርት የተነሳ የእግር ሜማዋን በምድር ላይ ያደረገችው ሴት፣ አትተ በተኛችው ባሏ፣ በወንድምና በሴት ልጆቿም፣ በእግርዋ መካከል በሚወጣው በእንግዲ ልጅ በምትወልዳቸውም ልጆች ትቀናለች፤ በደጃችህ ውስጥ ጠላቶችህ ክብበው ባስጨንቁህና መከራ ባላቸው ጊዜ ሁሉን ሰላማች በስውር ትበላቸዋለች።»

/ዘዴ 28:9-58/

እነኚህ በሙሴ የተነገሩት ትንቢቶች ሁሉ፣ ኢየሩሳሌም በሮማውያን ወታደሮች በተከበበችበት ወቅት ቃል በቃል ተፈፃሚነትን አግኝተዋል። ይህንንም ታሪክ ፀሐፊው ጆሴፈስ ፍላቬዮስ በዓይኑ ያየውን ጭካኔ ጭምር በመግለጽ ዘግቦታል። ለምሳሌ የአልአዛር ልጅ የነበረችው ሜሪ፣ እንደምን የአራስ ልጇን ሥጋ ጠብሳ ለመብላት እንደደረሰችና በዚያኑ ወቅት በእርሱና በጎረቤቶቿም ጭምር እንደተደረሰባት በዝርዝር አስፍሯል።

ታላቅ የችግር ዘመን

« . . . ታላቅ ችግር በምድር ላይ በዚህም ሕዝብ ላይ ቁጣ ይሆናል፤ በሰይፍ ስለትም ይወድቃሉ ወደ አሕዛብ ሁሉም ይማረካሉ። የአሕዛብም ዘመን እስኪፈፀም ድረስ ኢየሩሳሌም በአሕዛብም የተረገጠች ትሆናለች።»

/ሉቃ. 21:23-23/

ኢየሱስ የሮማውያንን ወረራ በማስመልከት « . . . ታላቅ ችግር በምድር ላይ በዚህም ሕዝብ ላይ ቁጣ ይሆናልና» ሲል የተናገረው ትንቢት ውሎ ሳያድር ተፈፃሚነት አግኝቶ እነሆ አይሁዳውያን በሮማውያን «ሰይፍና ስለት» በመመታት ወደቁ። በዚህም ዘግናኝ የአረመኔ ወራሪ ኃይል አንድ መቶ ሺህ ያህሉ አይሁዳውያን «ተማርከው» እንደባርያ ሲሸጡ አንድ ሚሊዮን ያህሉ ግን የወረሷትን

ምድር ላለማስደረር ደማቸውን በማፍሰስ የመሥዋዕትነት ሞት ተቀብለዋል።

«ኢየሩሳሌም በአሕዛብ የተረገጠች ትሆናለች» የሚለው የኢየሱስ ቃል እንዲሁ ተፈፃሚነት በማግኘት ለአሥራ ዘጠኝ ክፍለ ዘመናት ያህል እስራኤል በውጪ ኃይላት ቁጥጥር ሥር ቆይታለች።

«የአሕዛብ ዘመን እስኪፈፀም» የተባለውን በማስመልከት ደግሞ ሉቃስ የሚከተለውን ማብራሪያ በማክል አስፍሮልናል።

«በፀሐይና በጨረቃም በከዋክብትም ምልክት ይሆናል፣ በምድር ላይም አሕዛብ ከባሕሩና ከግጥም ድምጽ የተነሳ እያመነቱ ይጨንቃሉ። ሰዎችም ከፍርሃትና በዓለም የሚመጣበትን ከመጠበቅ የተነሳ ይደክማሉ የሰማያት ኃይላት ይናወጣሉና።

በዚያን ጊዜም የሰው ልጅ በኃይልና በብዙ ክብር በደመና ሲመጣ ያዩታል።»

/ቁ. 25-27/

እንግዲህ ከነዚህ ከኢየሱስ ትንቢቶች በመነሳት ቀጣዩን የታሪክ ሂደት በአጭሩ በሚከተለው መልኩ ልናጠቃልለው እንችላለን።

1. የኢየሩሳሌም ከተማና ቤተ መቅደሱም ተደምስሰዋል።
2. «የአሕዛብ ዘመን» የሚለው የጊዜ እርዝመት እስኪጠናቀቅ እሥራኤል በውጪ ኃይላት ስትገዛ ቆይታለች።
3. «የሰው ልጅ በኃይልና በብዙ ክብር» በሚመጣበት ወቅት ቀደም ሲል የተቀጣጠለው ዓለም ዓቀፍ ግጭትና ብጥብጥ ሁሉ ይወገዳል። እንደዚሁም ከአሕዛብ ዘመን በኋላ የኢየሩሳሌም ከተማ አስተዳደራዊ ደዘት እንደሚለወጥ የተነገረለት እንደመሆኑ እስቲ ስለዚህ ደግሞ በመቀጠል በአጭሩ እንመልከት።

መሬቷ የማን ናት?

በአሁኑ ዘመን ዓለማችንን በእጅጉ በማወሃገብና በማከራከር ላይ ያለው ትልቁ ፓለቲካዊ ጥያቄ ፍልስጤም የማን ናት? የሚለው የመብት ጥያቄ ጉዳይ ነው። በመካከለኛው ምሥራቅ የሚገኘው ይህ ጂዎግራፊያዊ ክልል ውሴንና ከፊል በረሃማ ይሁን እንጂ በየጊዜው በተለያዩ መጠሪያዎች የሚታወቅ ነው። ከነዓን፣ ቅድስቲቱ አገር፣ እሥራኤልና ፍልስጤም በተባሉት ስያሜዎች ሁሉ በየጊዜው ተጠርቷል። ክልሉ በአሁኑ ጊዜ አብዛኛው በእሥራኤላውያን ቁጥጥር ሥር ቢሆንም፣ ሆኖም በዙሪያ የሚገኙት አራት የአረብ አገሮች ማለት ሊባሉት ሦርያ፣ ዮርዳኖስና ግብፅ በየመጠኑ የግዛቱን ክልል መያዛቸው አልቀረም። ሆኖም እነኚህም ሆኑ የተቀሩትም የመካከለኛው ምሥራቅ የአረብ መንግሥታት አንድ በጋራ የሚያምኑበት ነገር በዚያን አካባቢ የእሥራኤል መንግስት የሚባል መመስረት አይኖርበትም በሚለው ነጥብ ላይ ነው። ይህን በእሥራኤላውያንና በአረቦች መካከል የተፈጠረውን አለመግባባት ደግሞ እንደ እኔ እምነት አንድም ምድራዊ ኃይል ሊያስታርቀው የሚችል አይደለም። ለዚህ አንገብጋቢ ጥያቄ ቁርጠኛውን መልስ ሊሰጠን የሚችለው አንዱና ብቸው ዳኛ መጽሐፍ ቅዱስ ብቻ ነው። ለመሆኑ የእሥራኤልን ምድር ወይም የፍልስጤም ምድር ሕጋዊው ባለቤት ማን ይሆን? ለዚህ ቁርጥ ያለውንና የማያሻማውን መልስ በሚከተለው የመጽሐፍ ቅዱስ ጥቅስ ውስጥ ሰፍሮ እናገኛለን።

«ምድርና ሞላዋ ለእግዚአብሔር ናት

ዓለምም በእርሱም የሚኖሩ ሁሉ።»

/መዝ. 23:1/

መቼም ምድርን የፈጠራት አንዱ እግዚአብሔር ነውና? የእርሱን ውሳኔ ልንጋፋ አንችልም። እርሱም እንደ ዓለም ባለቤትነቱ ምድሪቷን ለተለያዩ ወገኖች ሸንፎታል። አንዲቷን ጠባብ ክፍል «የእሥራኤል ምድር» በማለትም ከልሏታል። እንግዲህ የእግዚአብሔር ዕቅድ ይህ ቢሆንም አንዳንድ የአሕዛብ መንግሥታት ይህን ለማፍረስ

ከጥንት ጀምሮ አጉል ጥረት ሲያደርጉ ተስተውሏል። ይህ ሙከራ ደግሞ ለምንጊዜውም የሚቀጥል ስለመሆኑ ከሚከተሉት በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ከሰፈሩ ሁለት ጥቅሶች እንረዳለን።

«ምድርንም ትሸፍን ዘንድ እንደ ደመና በሕዝቧ እሥራኤል ላይ ትወጣለሁ። በኋለኛው ዘመን ይሆናል። ነገ ሆይ፣ በዓይኖቼ ፈት በተቀደስሁብህ ጊዜ አሕዛብ ያውቁኝ ዘንድ በምድሪ ላይ አመጣሃለሁ።»

/ሕዝ. 38:16/

ይህ እንግዲህ በዘመኑ ፍፃሜ መዳረሻ ላይ ነገ ማነግ በማለት ሕዝቅኤል የሚጠራቸው ሁለት መንግሥታት በእሥራኤል ላይ እግዚአብሔር ለዘመቻ እንደሚያነሳሳቸው የሚጠቁመን ሲሆን፣ እንደዚሁም በኢዩኤል ላይ ደግሞ አሁንም እግዚአብሔር አሕዛብን በምን መልኩ በእሥራኤል ላይ እንደሚያዘምታቸው ሠፍሮ እናገኛለን።

«አሕዛብን ሁሉ ሰብስቢ ወደ ኢየሳፍጥ ሸለቆ አወርዳቸዋለሁ፣ በዚያም ስለ ሕዝቢና ስለርሰቴ፣ ስለ እስራኤል በአሕዛብ መካከል የበተኛቸውን ምድራንም የተካፈሏትን እፈርዳቸዋለሁ።»

/ኢዩ. 3:2/

በሁለቱም ጥቅሶች ውስጥ እግዚአብሔር እንደምን እስራኤላውያንና ምድሪቱን «ሕዝቢና ርሰቴ» በማለት እንደጠራቸው እናስተውላለን። ስለዚህ ይህን በተለይ ለመረጠው ሕዝቡ የከለለውን ሥፍራ ማንም እንዲቆጣጠረው አይቻልም።

ዘላለማዊ ቃል ኪዳን

የመላዋ ምድር ገዢ የሆነው እግዚአብሔር በሉዓላዊ ሥልጣኑ የከነዓንን ምድር ለአብርሃምና ለዘኑ ርሰት አድርጎ ሰጥቷል። ይህም በዘላለማዊ ቃል ኪዳን የተደገፈ ለመሆኑ የሚከተለውን ማስረጃ እናገኛለን።

«ቃል ኪዳንም በእኔና በአንተ መካከል ከአንተም በኋላ ከዘርህ ጋር በትውልዳቸው ለዘላለም ኪዳን አቆማለሁ ለአንተና ከአንተ በኋላ ለዘርህ አምላክ እሆን ዘንድ በእንግድነት የምትኖርባትን የክነዓን ምድር ሁሉ፣ ለዘላለም ግዛት ይሆንህ ዘንድ ለአንተና ከአንተ በኋላ ለዘርህ እሰጣለሁ አምላክም እሆናቸዋለሁ።»
/ዘፍ. 17:7-8/

በዚህ ጥቅስ ውስጥ የሠፈረው አባባል ግልጽና የማያሻማ ነው። መላው የክነዓን ምድር ዘላለማዊ ርስት ተደርጎ ለአብርሃምና ለዘሩ ሰጥቷል። ይህንኑ በማጠናከር እግዚአብሔር ለይስሐቅ ሌላ ቃል ኪዳን ሲገባለት እንመለከታለን።

«በዚህች ምድር ተቀመጥ፣ ከአንተ ጋርም እሆናለሁ እባርክሃለሁም፤ እነዚህንም ምድሮች ሁሉ ለአንተም ለዘርህም እሰጣለሁና ለአባትህ ለአብርሃም የግልሁለትንም መሃላ አፀናለሁ። ዘርህንም እንደ ሰማይ ከዋክብት አበዛለሁ፣ እነዚህንም ምድሮች ሁሉ ለዘርህ እሰጣለሁ፤ የምድርም አሕዛብ ሁሉ በዘርህ ይባርካሉ።»
/ዘፍ. 26:3-4/

እንደገናም እግዚአብሔር ለያዕቆብ ተመሳሳይ ቃል ኪዳን ይገባለታል።

«እግዚአብሔርም አለው፡- ሁሉን ቻይ አምላክ እኔ ነኝ፤ ብዛ ተባዛም፤ ሕዝብና የአሕዛብ ግዝር ከአንተ ይሆናል፣ ነገስታትም ከትልበትህ ይወጣሉ። ለአብርሃምና ለይስሐቅ የሰጠኝትን ምድር ለአንተ እሰጣለሁ፣ ከአንተም በኋላ ለዘርህ ምድሪቱን እሰጣለሁ።»
/ዘፍ. 35:11-12/

እነኚህን ሦስት የዘፍጥረት ጥቅሶች አገናኝተን በምናጤንበት ጊዜ አንድ ግልጽ የሚሆንልን ነገር ያቺ ምድር ያለምንም ጥርጥር ለአብርሃም፣ ለይስሐቅ፣ ለያዕቆብና ከዚያም በኋላ ለርሱ ዘሮች የተሰጠች መሆኗንና በዚህም ሳቢያ ለሚመሰረተው መንግስት «እሥራኤል» የሚለውን መጠሪያ የመረጠለት ያው ምድሪቱን ያወረሳቸው እግዚአብሔር መሆኑን እንረዳለን።

እግዚአብሔር አንድ ጊዜ የተናገረውን እንደሚፈጽመው በማስረገጥ ዳዊት በመዝሙር 104 ላይ እንዲህ ሲል አረጋግጧል።

«እርሱ እግዚአብሔር አምላካችን ነው ፍርዱ በምድር ሁሉ ነው።»
/ቁ. 7/

ከዚህ ቀጠል በማድረግ ደግሞ በተለይ የክነዓንን ድምር አስመልክቶ እግዚአብሔር ያለውን ምርጫና ዕቅድ በሚከተለው ሁኔታ ያብራራዋል።

«ቃል ኪዳንን ለዘላለም እስከ ሺህ ትውልድ ያዘዘውን ቃሉን አሰበ ለአብርሃም ያደረገውን ለይስሐቅም የማለውን ለያዕቆብ ሥርዓት እንዲሆን ለእሥራኤልም የዘላለም ኪዳን እንዲሆን አፀና እንዲሆን አሉ- ለአንተ የክነዓንን ምድር የርስታችሁን ገመድ እሰጣለሁ።»

/ቁ. 8-11/

ዳዊት ግልጽ ያደረገልን ሁለት ነገሮችን ነው። በቅድሚያ የክነዓን ምድር ለአብርሃም ከዚያም ለይስሐቅ በመጨረሻም ለያዕቆብና ለዘሩ የተሰጠች መሆኗን በሁለተኛው ደረጃ ለዚህ ማረጋገጫ የዘላለም ቃል ኪዳን መግባቱን ነው። «ቃል ኪዳን . . . ለዘላለም . . . መሃላ . . . አፀና . . . ወዘተ» የሚሉት ቃላት እንደምን ቀደም ሲል ካየነው ከኤርምያስ ትንቢት ጋር እንደሚስማማ እስቲ ከልብ እናጢን፡-

«እነሆ፣ የሕዝቤን የእሥራኤልንና የይሁዳን ምርኮ የምመልስበት ዘመን ይመጣልና፣ ይላል እግዚአብሔር ለአባቶቻቸውም ወደ ሰጠኝት ምድር እመልሳችኋለሁ፣ እነርሱም ይገዟታል።»

ከዚህ ጎን ለጎን ደግሞ በማከታተል ቀጣዮቹን የሕዝቅኤል ትንቢቶች እንመልከት፡-

«የሰው ልጅ ሆይ፣ የእስራኤል ቤት በምድራቸው በተቀመጡ ጊዜ በመንገዳቸውና በሥራቸው አረከሷት፤ መንገዳቸውም በፊቱ እንደመርገም አደፍ ነበረ።»

/ሕዘ. 36:17/

«ከአሕዛብም መካከል አወጣችኋለሁ፤ ከየአገሩም ሁሉ እስከበሰባችኋለሁ ወደ ገዛ ምድራችሁም አመጣችኋለሁ።»

/ቁ. 24/

እንግዲህ እሥራኤሎች ምድሪቱን በያረከሷትም ያም ሆኖ ግን እግዚአብሔር ከነዓንን «ምድራችሁ» በማለት ነበር የጠራት። ተመልሰው ወደ አገራቸው መግባታቸውን አስመልክቶ የተናገረው በዚህ መልክ ለመሆኑ አሞጽ በሚከተለው ሁኔታ ይገልፀዋል፡-

«በምድራቸውም እተከላቸዋለሁ፤ ከእንግዲህም ወዲህ ከሰጠኋቸው ከምድራቸው አይነቀሉም ይላል አምላክህ እግዚአብሔር።»

/አሞጽ 9:15/

እንግዲህ ከ3000 ዓመታት በፊት የተነገሩትን ይህን መሰሎቹን ዘላለማዊ ቃል ኪዳኖች ማንስ ደፍሮ ሊለውጣቸው ወይም በግዴታ ሊሸራቸው ይችላል ይሆን? አረቦች የቱንም ያህል ይፍጨርጧል እንጂ ዳሩ ግን የጌታን ትዕዛዝ ሊያፋልሱት አይችሉም። እስራኤል የቱንም ያህል ፈተና ቢሰነዘርባትም ቅሉ ዳሩ ግን በድል አድራጊነት ለመወጣቷ አያጠራጥርም።

እሥራኤልና የአሕዛብ መንግሥታት

ለመሆኑ እግዚአብሔር ስለዚህ ቁራጭ የምድር አካል መልሶ መላልሶ የሚናገረውንና ለእሥራኤላውያንም የገባውን ቃል ኪዳን

ደጋግሞ ሲያድስ የሚስተዋለው ለምን ይሆን? ይህን ማድረግ የተቀረው የዓለም ክፍል እሥራኤል ምርጥ ሕዝቡ መሆኑን እንዲያውቅ በመፈለጉ ነው።

እንደዚሁም ለሌሎች መንግሥታትም ቢሆን እራሱን የቻለ ክልል ያደረገላቸው ስለመሆኑ ሙሴ በዘዳግም መጽሐፉ ላይ ገልጾልናል፡-

«ለዑል ለአሕዛብ ርስታቸውን ባወረሰ ጊዜ የአዳምን ልጆች በለየ ጊዜ እንደ እሥራኤል ልጆች ቁጥር የአሕዛብን ድንበር አቆመ።»

/ዘዳ. 32:8/

ከዚህ ከሙሴ ትንቢት ጋር ተመሳሳይ የሆነ ገለፃ በአዲስ ኪዳንም ውስጥ መገኘቱን ስንረዳ ይበልጥ መደነቃችን አይቀርም። ለምሳሌ ሐዋርያው ጳውሎስ የአቲንስ ከተማ ሰዎችን ባነጋገረበት ወቅት የሚከተለውን ገልጾላቸው ነበር፡-

«ምናልባትም እየመረመሩ ያገኙት እንደሆነ እግዚአብሔርን ይፈልጉ ዘንድ በምድር ሁሉ ላይ እንዲኖሩ የሰውን ወገኖች ሁሉ ከአንድ ፈጠረ፤ የተወሰኑትንም ዘመኖችና ለሚኖሩበት ስፍራ ዳርቻ መደበላቸው።»

/የሐዋ. 17:26/

ከዚህ የምንረዳው እግዚአብሔር ለእያንዳንዱ ሕዝብ ዳር ድንበር ወስኖ አገር የከለላቸው መሆኑን ብቻ ሳይሆን በዚያም ምድር መቼና እንዴት እንደሚኖሩም ጭምር ነው። ለዚህ ሁሉ ማዕከሏ ግን እሥራኤል ለመሆኗ የማይካድ ነው። ስለዚህ በእግዚአብሔር ዘንድ ተቀዳሚዋ የሆነችው እሥራኤል ትክክለኛ ቦታዋን እስካልያዘች ድረስ ሌሎችም በሰላም ይኖራሉ ማለት የማይገመት ይሆናል።

በመሆኑም በአሁኑ ሰዓት በመካከለኛው ምስራቅ በመፈፀም ላይ ያለው እያንዳንዱ ድርጊት ከዚህ ከእግዚአብሔር ዘላለማዊ ዕቅድ ጋር የተያያዘ ነው። ለምሳሌ እኔ አይሁዳዊም ሆነ አረብ አይደለሁም። ይሁን እንጂ የእሥራኤል መንግስት ምስረታ ታሪክ በእኔም በግለሰቡ

ሕይወት ላይ እንኳን ምን ያህል ተጽዕኖ እንዳሳደረ ቀደም ሲል የገለጽኩት መሆኑ የማይረሳ ነው።

ለእግዚአብሔር ፈቃድ መግዛት

እኔም በዚህ በእስራኤል ታሪክ ላይ በብዙ እንደማሰቤና እንደመጨነቄ ሁሉ፣ መጽናኛና መመሪያ የሚሆኑትን የተስፋ ቃል ያገኘሁት ከአንድ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ጥቅስ ነው። ያም ቃል በዮሐንስ 1ኛ መልዕክት 2፡17 ላይ «ዓለምና ምቹቱም ያልፋሉ። የእግዚአብሔርን ፈቃድ የሚፈጽም ግን ለዘላለም ይኖራል» የሚለው ሲሆን፣ ውሎ ቢያድርም ቅሉ አንድ ቀን ግን ዓለማችን ዘላቂ ሰላም እንደምትቀዳጅ እርግጠኛ ለመሆን ችያለሁ። ሆኖም ይህን ሰላም ለመቀዳጀት በቅድሚያ በመጽሐፍ ቅዱስ ላይ የሰፈረውን የእግዚአብሔር ቃል ማወቅ ሲኖርብን በሁለተኛ ደረጃ ደግሞ እራሳችንን ለእግዚአብሔር ፈቃድ ማስገዛት እንደሚኖርብን ነው። ከዚያን በኋላ ብቻ እያንዳንዱ ሕዝብና መንግስት ሰላምን ይቀዳጃል። ይህንን የግለሰቦችንም ሆነ የመንግሥታት ለእግዚአብሔር ፈቃድ ተገኝነት አስመልክቶ ጳውሎስ የሚከተለውን ምክር ለግሶናል።

«እርሱ ለእያንዳንዱ እንደ ሥራው ያስረክበዋል በበጎ ሥራ በመጽናት ምስጋናና ክብርን የማይጠፋንም ሕይወት ለሚፈልጉ የዘላለምን ሕይወት ይሰጣቸዋል። ለዓመፃም በሚታዘዙ እንጂ ለእውነት በማይታዘዙትና በአድመኞች ላይ ቁጣና መቅሰፍት ይሆንባቸዋል። ክፉውን በሚያደርግ ሰው ነፍስ ሁሉ መከራና ጭንቀት ይሆንበታል። አስቀድሞ በአይሁዳዊ ደግሞም በግሪክ ሰው ነገር ግን በጎ ሥራ ለሚያደርጉ ሁሉ ምስጋናና ክብር ሰላምም ይሆንላቸዋል። አስቀድሞ ለአይሁዳዊ ደግሞም ለግሪክ ሰው እግዚአብሔር ለሰው ፊት አያደላምና።»

/ሮሜ 2፡6-11/

መልሳችን ምን ሊሆን ይገባል?

እስከ አሁን በዝርዝር ለመመልከት የምከርነው። እግዚአብሔር ለአይሁድ ሕዝብ ያለውን ዕቅድ በማስመልከት የተነገሩትን ትንቢቶች ነው። ከዚህም ከመጽሐፈ ቅዱስ ክትትላችን በመነሳት በእስራኤል መንግስት መቋቋም ላይ ካተኮሩት ከሚከተሉት አራት ግንዛቤዎች ላይ እንደምንደርስ አያጠራጠርም።

አንደኛ፡- በዘመኑ ፍፃሜ ላይ እግዚአብሔር በምድር ዳርቻ የተበታተኑትን ሕዝቦችን በመሰብሰብ የእራሳቸውን መንግስት ለመመስረት እንደሚያበቃቸው።

ሁለተኛ፡- ይህ የአይሁዳውያን ጂዎግራፊያዊና ፓለቲካዊ የመንግስት ምስረታ ወደ መንፈሳዊው የእግዚአብሔር መንግስት ምሥረታ እንደሚያመራ።

ሦስተኛ፡- በሃያኛው ክፍለ ዘመን መግቢያ ላይ የተጀመረው የአይሁዳውያን መሰብሰብ አሁንም እንደቀጠለ መሆኑን።

አራተኛ፡- የተቀሩትም የዓለም መንግሥታት ሰላምና መረጋጋት ከአይሁድ ሕዝቦች ደህንነት ጋር የተያያዘ መሆኑን። እኛም ክርስቲያኖች ይህንን መጽሐፍ ቅዱሳዊ እውነታ ከዳር ሆነን ልንመለከተው አይገባም። ስለዚህ በዚህ ሂደት ውስጥ ምን ሚና ልንጫወት ይገባል ስንል እራሳችንን መጠየቅ ይኖርብናል።

ሆኖም ይህን ጥያቄ ልንመልስ ከመነሳታችን በፊት ሁለት ታሪካዊ እውነታዎችን ልናጤን ግድ ነው።

የመጀመሪያው፡- ማንኛችንም በዘር እሥራኤላዊ ያልሆነን ክርስቲያኖች ማለትም አፍሪካውያን፣ አውሮፓውያን፣ አረብ፣ ራሺያን፣ አሜሪካን፣ ሕንድ፣ ቻይናዊ የሆነ ሁሉ ለመንፈሳዊ ሕይወታችን ምንጩ አንድና ብቸኛ መሆኑን ማወቅና ማመን አለብን። ይኸውም እሥራኤል መሆኗን ነው። እሥራኤል ባትኖር ኖሮ ነብያት፣ ሐዋርያት፣ ብሉይ ኪዳን አዲስ ኪዳን በአጭሩም «ደህንነት ከአይሁድ ነው» የተባለለት ጌታ ኢየሱስም ባልኖረን ነበር።

ሁለተኛ፡- ከዚህ በመነሳት እንደ እውነቱ ቤተ ክርስቲያን ለአይሁዶች ባለውለታም በሆነች ነበር። ይሁን እንጂ ሁኔታው ከዚህ ተቃራኒ ሆኖ በግንባር ቀደምትነት ስታስቃይና ስታሳድዳቸው ኖራለች። ምናልባት በዚህ ዝርዝር ውስጥ የማትታቀፈው እንግሊዝ ብቻ ትሆን ይሆናል። እርግጥ ቀደም ሲል እንደተመለከትነው ለክርስቲያኖች ጥላቻ መንስኤው የሃይማኖት መሪዎች ለመሆናቸው የተረጋገጠ ነው። ሌላው ቀርቶ በክርስትና ሕይወቱ ቅድስናን የተላበሰው የፋኛው ክፍለ ዘመን የሐንስ አፈወርቅ እንኳን በአይሁዶች ላይ እጅግ የገነነ የጥላቻ ዘመቻ ያካሂድ እንደነበር ነው። በመስቀል ጦርነትም ወቅት የታየው ክርስቲያኖቹ አውሮፓውያን በቅድሲቷ ምድር በሚኖሩት አይሁዳውያን ላይ የተለየ ግፍና በደል እንደፈፀመ ነው። ሌላው ቀርቶ ከፕሮቴስታንት እንቅስቃሴ መሪዎች መካከል እንኳን እንደ ማርቲን ሉተር የመሳሰሉት በአይሁዳውያን ላይ የበቀል እርምጃ እንዲወሰድባቸው ይገፋቱ ነበር። በመጨረሻም፡- በጀርመን የናዚ ፓርቲ ሥልጣን በያዘበት ወቅት በታሪክ ተወዳዳሪ ያልተገኘለት ግፍና ጭፍጨፋ በአይሁዶች ላይ ተፈጽሟል። ለዚህ ሁሉ ፀረ-ሴማዊ እንቅስቃሴ ምንጩ ቤተ ክርስቲያን ለመሆኗ ግን ማንም የማይከደው ነው።

እርግጥ በአሁኑ ዘመን የምንኖረው ክርስቲያኖች ቀደም ሲል በአይሁዶች ላይ ስለተፈፀመው ግፍ አያገባንም በማለት እራሳችንን ከደሙ ገጽሕ እናደርግ ይሆናል። እኔም ብሆን ቀደም ሲል የነበረኝ አቋም ከዚህ ያልተለየ ነበር። ሆኖም ከዕለታት አንድ ቀን መንፈስ ተዱስ ማቴዎስ 23ን እንግብ በመገፋፋት አዲስ ሕይወትን ለመላበስ በቃሁኝ፡- እነኝም ቃላት ጌታችን ኢየሱስ እራሱ በዘመኑ በራሳቸው ቅድስና ይኩራሩ ለነበሩት ፈረሳውያን የተናገራቸው ነበሩ።

«እናንተ ግብዣ ሃርቶና ፈረሳውያን የነበሩትን መቃብር ስለምትሰሩ የድቃንንም መቃብር ስለምታስጌጡና በአባቶቻችን ዘመን ኖረን በሆነ በነበሩት ደም ባልተባበርናቸውም ነበር ስለምትሉ ወዮላችሁ። እንግዲያስ የነበሩት ገዳዮች ልጆች እንደሆናችሁ በራሳችሁ ላይ ትመስክራላችሁ።»

/ማቴ. 23:28-31/

እኛም እራሳችንን የቤተክርስቲያን አባል እያደረግን በሌላ በኩል ደግሞ ለቤተክርስቲያኗ ያለፈ ጥፋትና በደል ተጠያቂዎች አይደለንም ማለት አጉል ግብዝነት ይሆናል። ስለቤተክርስቲያኖቻችን መልካም መልካሙ ብቻ ሲነገር የምንደሰት በክርስቲያንነታችንም የምንኮራ ሆኖም ደካማ ጎናቿ በሚነሱበት ጊዜ ግን ፈታችንን የምናዘር ከሆነ እውነቶች ክርስቲያኖች አይደለንም ማለት ነው።

እርግጥ እንደርማው ፖፕ የሐንስ 23ኛው በመሳሰሉት የክርስቲያን አባቶች ልንመካና ልንኮራባቸው ይገባል። እኚህ አባት ከናዚ ጀርመኖች በመሸሽ ላይ የነበሩ ብዙ አይሁዳውያንን ሕይወት ከማትረፋቸውም በተለይ በአንድ ወቅት ያስሙት ፀፀትና ፀሎት በአርአያነቱ ሊጠቀስ የሚገባው ነው። እንደ እኚህ ታላቅ የሃይማኖት መሪ ሐባባል የተቀረው የኃለም ክፍል እንደ ቃል ሆኖ በወንድሙ በእሥራኤል ሕዝብ ላይ ዘግኖኝ ግፍና በደል ፈጽሟል። ስለዚህ ለዚህ ታላቅ በደል የእግዚአብሔርን ደቅ ባይነት መለመኑና ያለፈውንም በደል ለግዛካስ መጣሩ ከግንኛውም ክርስቲያን የሚጠበቅ ነው /ተሮንቶ ዴዲስታር, ሚይ 15, 1965/።

በመሰረቱ ለክርስቲያኖች ፀረ-ሰላማዊ አቋም አጥጋቢ ምክንያቶች አለመኖሩንም መረዳቱ የሁላችንም ኃላፊነት ሊሆን ይገባል። ኢየሱስን የክስሱትና በኢላሎስ ፊት ያቀረቡት አይሁዳውያን ቢሆኑም ቅሱ የገደሉት ግን ሮማውያን ነበሩ። እነኝሁ አሕዛብ ሮማውያን ናቸው የገረፉትና የተፋቡት፣ የሳቄና የዘበቱበት። ሆኖም በሮማውያን ላይ አንዳችም ቂም በቀል አልተያዘባቸውም። ታዲያ ለምን ይሆን ጥላቻው በአይሁዳውያን ላይ ብቻ ያተኮረው? ሌላው ቤተክርስቲያን የረሳቸው ትልቁ ቁም ነገር ጌታችን በመስቀል ላይ ሆኖ፣ «አባት ሆይ፣ የሚያደርጉትን አያውቁምና ይቅር በላቸው» /ሉቃ. 23:34/ ሲል የተናገረውን ነው። ይህ አባባል አይሁዳውያንንም ሆነ ሮማውያኑንም እንደሚያጠቃልል ልብ ልንለው ይፋባል።

ስለዚህ በአሁኑ ጊዜ ቢያንስ በአይሁዶች ላይ የፈፀምነውን በደል በምን መንገድ ልናካክስው ይገባል? ስንል እራሳችንን ልንጠይቀው ግድ ነው።

ለዚህ መልሱ ደግሞ አጭርና ግልጽ ነው። ቢያንስ እነዚህ ሕዝቦች መጽሐፍ ቅዱስ በተነገረላቸው ትንቢቶች መሰረት ወደአገራቸው በመመለስ የሰላም ሕይወት እንዲመሩ ልንደግፍና ልናበረታታቸው ይገባል። ይህን ለማድረግ ፈቃደኛ ከሆን ደግሞ ትብብራችንን በሚከተሉት አራት መንገዶች ለመግለጥ እንችላለን። እግዚአብሔርን እስከ አሁን ለአይሁዳውያን ካደረገላቸው በመነሳት በማመስገንና ኃያልነቱን በማወጅ፣ ለእስራኤላውያኑም የወደፊቱ ይህንነት አብረናቸው በመፀለይና ባለን አቅም በማበረታታት!

ለምስጋና መነሳት

እግዚአብሔርን በምን መንገድ ልናመሰግነው እንደሚገባን ኤርምያስ በምዕራፍ 21 ላይ ግልጽ አድርጎ አስተምሮናል፡-

«እግዚአብሔር እንዲህ ይላልና፡-
ስለ ያዕቆብ ደስ ይበላቸሁ፣ ስለአሕዛብም አለቆች እልል በሉ፣
አውሩ አመስግኑ

እግዚአብሔር ሕዝቡን የእስራኤልን ቅሬታ አድኗል በሉ፡- እነሆ ከሰሚን አገር አመጣቸዋለሁ።

ከምድር ዳርቻ እስከሰባቸዋል፤ በመካከላቸውም እውሩና አንካሳው፣ ያረገዘችና የወለደችም በአንድነት ታላቅ ጉባዔ ሆነው ወደዚህ ይመለሳሉ።»

/ኤር. 31:7-8/

በዚህ ጥቅስ ውስጥ «የእስራኤልን ቅሬታ» የሚለው ሐረግ በማያሻማ ሁኔታ በአሁኑ በዘመኑ ፍፃሜ ላይ በመደረግ ላይ ያለውን የአይሁድ እንቅስቃሴ የሚያመለክት ነው። በብዙ ሚሊዮን የሚቆጠሩ አይሁዶች በምድረ አውሮፓ በናዚዎች እጅ ቢጨፈጨፉም ቅሱ ሆኖም ጥቂት ቅሬቶች ግን ወደ አባታቸው ምድር ለመመለስ በቅተዋል። እንደዚሁም የእስራኤል መንግስት ከተቋቋመበት ከ1948-1952 ዓ/ም ድረስ 700. 000 አይሁዳውያን ከተለያዩ የዓለም ክፍሎች ወደ ፍልስጤም ለመሰባሰብ ችለዋል። ይሁን እንጂ ከነዚህ መካከል በተለይ ከአረቡ ዓለም የፈለሱት አይሁዳውያን ሃብት ንብረታቸው ተዘርፎ ብዙ መንሳቆልና ድብደባ የደረሰባቸው ነበሩ። ይሁን እንጂ ይህ ሁሉ ውጣ ውረድ በማለፉ እግዚአብሔር አስባስቧቸዋልና። እኛም ኤርሚያስ እንዳለው

አንደኛ፡- እግዚአብሔር ባዘዘው መሰረት ከአይሁዳውያን ጋር አብረን ምስጋና ልናቀርብ ይገባል።

ሁለተኛ፡- የመጽሐፍ ቅዱስ ቃል ለአይሁዳውያን መሟላት ማለት ለእኛም ለክርስቲያኖች የወደፊት ተስፋ መጽናኛ መሆኑን በማወቅ ልንደሰት ይገባል።

ሦስተኛ፡- ለአለፈው በደለኝነታችን ይቅርታ ለማግኘት ከእነዚህ ሕዝቦች ጋር አብረን ድምፃችንን ከፍ አድርገን ልናስማና ወንድምነታችንን ልንመሰክርላቸው ይገባል።

አዋጅ ማሰማት

እግዚአብሔር ለአይሁዳውያን ስለሰራላቸው ድንቅና ዕውቀት ነገር ልናመሰግነው እንደሚገባ እራሱ በኤርምያስ አንደበት እንደሚከተለው ያዘናል፡-

«እግዚአብሔር እንዲህ ይላል አሕዛብ ሆይ አድምጡኝ በሩት ጠረፎችም ቃሉን አውቁ እኔ ሕዝቤን በትኔ ነበር አሁን ግን እስበስባቸዋለሁ እረኛ መንጋውን እንደሚጠብቅ እጠብቃችኋለሁ» /ቁ. 10/።

እግዚአብሔር በእነዚህ የትንቢት ቃላት አግካይነት ያስተላለፈልን መልዕክት አጭርና ግልጽ ነው። ለአንዴና ለመጨረሻ ጊዜ «እኔ ሕዝቤን በትኔ ነበር። አሁን ግን እስበስባቸዋለሁ» ሲል በማያዳግም ሁኔታ ተናግሯል። «እስበስባለሁ» የሚለው ቃል በእብራይስጥ «ኪቡትዝ» ተብሎ የመጠራቱ ነገር ዳግም የዚህ ትንቢት ሌላው አስደናቂ ነገር ነው። ስለምን በአሁኑ ሰዓት እሥራኤላውያን በየገጠሩ የተሰበሰቡባቸው መንደሮች በዚህ ቃል «ኪቡትዝ» በመባል የመጠራታቸው እውነታ ነው።

በዚህ ጥቅስ መጨረሻ ላይ «እረኛ መንጋውን እንደሚጠብቅ እጠብቃችኋለሁ» የሚለው ኃይል ቃል እንደዚሁ ሌላ የሚያስተላልፈው ቁም ነገር አለ። ይኸውም ከእንግዲህ እሥራኤላውያንን ከአባቶቻቸው ርስት የሚያነቃነቃቸው ምንም ኃይል እንደማይኖር ነው የሚያረጋግጥልን።

እንደዚሁም ይህ ትንቢት «ለአሕዛብና በሩት ጠረፎችም» ለሚገኙ ሕዝቦች የመቃጣቱ ነገር የሚያመለክተው እንደምን በዘመኑ ናጃሚ ላይ መጽሐፍ ቅዱስ በመላው ዓለም እንደሚሰበክ ነው። ለዚህም እራሴን እንደ አንደኛው የእግዚአብሔር ቃል መልዕክተኛ እንኳን ብቆጥረዋል። በአውሮፓ፣ በሰሜንና በደቡብ አሜሪካ፣ በአውስትራሊያና በደቡብ አፍሪካ በመሳሪያ ስለእሥራኤል መንግስት በዘለቂታነት መመስረት መስክራክለሁ። እንደ እኔም ሁሉ የበኩላቸውን ጥረት ያደረጉ አያሌ የመጽሐፍ ቅዱስ አማኞች ለመኖራቸው ደግሞ

የሚያጠራጥር አይደለም። ስለዚህ ከዚህ በመነሳት አብዛኛው የዓለም መንግሥታት በእሥራኤል ሕዝብ መሰባሰብ እንዳመነበት ደፍረን ለመናገር እንችላለን።

መጸለይ

ስለ ጸሎት አስፈላጊነት የሚያመለክተን በኤርምያስ 31:7 ላይ «እግዚአብሔር ሕዝቡን የእሥራኤልን ቅሬታ አድኗል» በሚል የሠፈሩት ቃላት ናቸው። ይህም የጸሎትን አስፈላጊነት የሚያሳየን እንደመሆኑ ሁላችንም ልናከብርና ልንታዘዝው የሚገባ ጉዳይ ነው። የጸሎትን ወሳኝነት ይበልጥ ግልጽ የሚያደርግልን ደግሞ የሚከተለው የዳንኤል ምሳሌነት ነው።

«በከለዳውያን መንግስት ላይ በነገሠ ከሚዶን ዘር በነበረ በአሕጃዊርስ ልጅ በዳርዮስ በመጀመሪያው ዓመት፣ በነገሠ በመጀመሪያው ዓመት እኔ ዳንኤል የኢየሩሳሌም መፍረስ የሚፈፀምበትን ሰዓውን ዓመት፣ እግዚአብሔር በቃሉ ለነብዩ ለኤርሚያስ በቃሉ የተናገረውን የዓመቱን ቁጥር በመጽሐፍ አስተዋለሁ። ማት ለብሼ በአመድም ላይ ሆኜ ስም እፀልይና እለምን ዘንድ ፊቴን ወደ ጌታ ወደ አምላክ አቀናሁ።»

/ዳን. 9:1-3/

ከዚህ ጥቅስ የምንረዳው የዳንኤልን ነብይነት ብቻ ሳይሆን የነቢያት ደቀ መዝሙሩነቱንም ጭምር ነው። እኛ በዛሬው ዘመን መጽሐፍ ቅዱስን አንብቦን ስለ እሥራኤል የወደፊት ዕድል የተፃፈውን ለመረዳት እንደምንሞከር ሁሉ፣ በዚያን ወቅት ዳንኤልም የኤርምያስን ትንቢት በማንበብ የእግዚአብሔርን ቃል ተፈፃሚነት በመጠባበቅ ላይ ነበር።

ከዚያም በላይ ደግሞ ለእኛም በአርአያነት ጭምር በየምና በፀሎት መጠመዱን እናስተውላለን። ይህንን መሰሉን ተግባር ማከናወን የሚገባን ስለመሆኑና በተለይም ለኢየሩሳሌም የመፀለይ ግዴታ እንዳለብን በተጨማሪ የሚያስገነዝብን ሌላው ነብይ ኢሳይያስ ነው።

«ኢየሩሳሌም ሆይ፣ ጉበኞችን በጥርጣሬ ላይ አቋጥረህ ቀንና ሌሊት ከቶ ዝም አይሉም፣ እናንተ እግዚአብሔርን የምታሳስቡ ኢየሩሳሌምን እስኪያፀና በምድርም ላይ ምስጋና እስኪያዳርጋት ድርስ አትረፉ፣ ለእርሱም ዕረፍት አትሰጡ።»

/ኢ.ሳ. 62:6-7/

ኢሳይያስ «ጉበኞች» በማለት የጠራቸው፣ እሥራኤልን በፀሎታቸው ሌት ተቀን ወደ እግዚአብሔር ስለ እሥራኤል የሚያማልዱትን ነው። እግዚአብሔርን ከልብ ካላመኑትና ካለማቋረጥ ከጸለዩለት፣ ኢየሱስ በሉቃስ ወንጌል ላይ ስለባልቴቱ ሴት በተናገረው ምሳሌ፡- «እግዚአብሔር እንኪያስ ቀንና ሌሊት ወደ እርሱ ለሚመሁ ለሚታገላቸውም ምርጦቹ አይፈርድላቸውምን?» ሲል እንዳስገነዘበ ውሁሉ መልስ ማግኘታቸው የማያጠራጥር ነው። ይህን መሰሉ ለኢየሩሳሌም የሚካሄደው ፀሎት ለዘመኑ ፍፃሜ ብቻ የታቀደ ሳይሆን ከዳዊትም ጊዜ ጀምሮ ይካሄድ የነበረ ለመሆኑ ከሚከተለው ጥቅስ እንረዳለን።

«ኢየሩሳሌም ሠላምን ለምኑ አንተንም ለሚወዱ ሰላም ይሁን በኃይልህ ሰላም በጊጠኛ ቤትህም ልማት ይሁን።»

/መዝ. 12:6-7/

እነሆም ላለፉት 19 ምዕተ ዓመታት የአይሁድ ሕዝቦች በዳዊት አንደበት በተነገራቸው መሠረት ለኢየሩሳሌም ደህንነት መጸለያቸውን ያቋረጡበት አንድም ጊዜ የለም። ይኸውም በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ በግልጽ የሠፈረ አንድ የእግዚአብሔር ዕቅድ በመኖሩ ነው። ያም ዕቅድ እግዚአብሔር በምድር ላይ ለሚመሠረተው መንግሥቱ መናገሻ ከተማዋ ኢየሩሳሌም የመሆኗ ሐቅ ነው።

የዚህም መንግሥት አባል ለመሆን ስለሚመረጡት ኢሳይያስ የሚከተለውን ይለናል።

«የአምጽ ልጅ ኢሳይያስ ስለ ይሁዳና ስለ ኢየሩሳሌም ያየው ቃል። በዘመኑም ፍፃሜ የእግዚአብሔር ቤት ተራራ በተራሮች እራስ ላይ ፀንቶ ይቆማል። ከኮረብቶችም በላይ ከፍ ከፍ ይላል።»

አሕዛብም ሁሉ ወደ እርሱ ይሰበሰባሉ። ሕግ ከጽዮን የእግዚአብሔርም ቃል ከኢየሩሳሌም ይወጣልና ብዙዎች አሕዛብ ሂደው ኑ ወደ እግዚአብሔር ተራራ፣ ወደ ያዕቆብ አምላክ ቤት እንዲገቡ፣ እርሱም መንገዱን ያስተምረናል፣ በንጻፍውም እንሂዳለን ይላሉ።

በአሕዛብም መካከል ይፈርዳል። በብዙ አሕዛብ ላይ ይበደናል። ሰዶቶቻቸውንም ማረሻ ጠራቸውንም ማጭድ ለማድረግ ይቀጠታሉ። ሕዝቡም በሕዝብ ላይ ሰይፍ አያነሳም። ሰልፍም ከእንግዲህ ወዲህ አይማሩም።»

/ኢ.ሳ. 2:1-4/

በመቀጠልም ኤርምያስ የሚከተለውን ጽፏል።

«አንተ የእሥራኤል ተስፋ ሆይ፣ በመከራም ጊዜ የምታድነው በምድር እንደ እንግዳ ወደ ማደሪያ ዘወር እንደሚል መንገደኛ ስለምን ትሆናለህ? እንዳንቀላፋ ሰው ያድንም ዘንድ እንደማይቻል ኃይል ስለምን ትሆናለህ? አንተ ግን አቤቱ፣ በመካከላችን ነህ፣ እኛም በስምህ ተጠርተናል አትተወን።»

/ኢ.ሳ. 14:8-9/

በሁለቱም ትንቢቶች በእርግጠኝነት የተገለጸው የጽዮን ተራራ ወይም ኢየሩሳሌም የዓለም መንግሥታት ርዕሰ ከተማ እንደምትሆን ነው። በየዓመቱም አሕዛብ ለጸሎት የሚሰባስቡበት ትሆናለች። በመሆኑም ሁላችንም ክርስቲያኖች ከዚህ በመነሳት በዓለማችን ላይ ሰላምና ብልጽግና ይሰፍን ዘንድ ለኢየሩሳሌም በጎነት ልንፀልይ ይገባል።

ለማጽናናት

በተለይም ኢየሩሳሌም የብዙዎች ዛቻ ማነጣጠሪያ በሆነችበት በአሁኑ ወቅት ነዋሪዎቿን ማጽናናትና ማበረታታት የሁላችንም ግዴታ ሊሆን ይገባል። መጽናናትን በተመለከተም ኢሳይያስ በመግቢያነት የሚከተለውን አስፍርታል።

«አጽናት ሕዝቧን አጽናት ይላል እግዚአብሔር። ለኢየሱሳም ልብ ተናገሩ። የተቀጠረችበት ወራት እንደተፈፀመ ኃጢአቷም እንደተሰረየ ከእግዚአብሔርም እጅ ስለ ኃጢአትዋ ሁሉ ሁለት እጥፍ እንደተቀበለች ወደ እርሷዋ ጩሁ።»

/ኢ.ሲ 40፡1-2/

እዚህ ላይ «አጽናት» እና «ተናገሩ» የሚሉት ሁለቱም ማሰሪያ አንቀጾች ስለብዙሃን የተነገሩ መሆኑን ልብ ልንለው ይገባል። ይህም ወደ አሕዛብ የተቃጣ መልዕክት ሲሆን አይሁዳውያንን እራሳቸውን በተመለከተ ግንኙ ከእነርሱ ምን እንደሚጠበቅ ዳዊት በመዝሙር 136 ላይ እንደሚከተለው ተናግሯል።

«ኢየሱሳም ሆይ፣ ብረላሽ ቀኝ ትርሳሽ

ባላስብሽ ምላሴ በጉርርዬ ይጣበት

ከደስታዬ ሁሉ በላይ ኢየሱሳምን ባለወድድ።»

/መዝ. 136፡5-6/

በየትኛውም የዓለም ታሪክ ውስጥ ቢሆን እንደ እሥራኤል ሕዝብ ለሥቃይና ለመከራ የተዳረገ የለም። ይሁን እንጂ እግዚአብሔር በምሕረቱ ይህን ሕዝብ አንድ ቀን ታላቅና ብሩክ እንደሚያደርገው ቃል ኪዳን ገብቷል። ይህንንም በማጠናከር ዳዊት የሚከለውን ተናግሯል።

«እግዚአብሔር ኢየሱሳምን ይወራል፣

ከእሥራኤልም ቤት የተበተኑትን ይሰበስባል

ለባቸው የቆሰሉትን ይፈውሳል

ሕመማቸውንም ይጠግናል።»

/መዝ. 146፡2-3/

እነሆ በመጽሐፍ ቅዱሳዊ ትንቢቶች ለሚያምኑና በመንፈስ ቅዱስ መገለጥ ለመገለጥ ለታገዙ ክርስቲያኖች ይህ የቴን ያህል ጽናትን ሊሰጣቸው የሚችል ነው! ኢየሱሳም እንደገና የምትታደስበት ጊዜ ለመቃረቡ ብሩሕ ጎሕ እየቀደደ ነው። አሁንም ኢሳይያስ በምዕራፍ

40፡3-5 ላይ የእግዚአብሔርን መንገድ እናዘጋጅ ዘንድ የሚከተለውን ይመክረናል።

«የአዋጅ ነጋሪ ቃል፡- የእግዚአብሔርን መንገድ በምድረ በዳ ጥረት፣ ለአምላካችንም ጎዳና በበረሃ አስተካክሎ። ሸለቆው ሁሉ ከፍ ይላል። ተራራውና ኮረብታውም ሁሉ ዝቅ ይላል፣ ጠግግው ይቀናል፣ ስር ዓትጦም ግዳ ይሆናል። የእግዚአብሔርም ክብር ይገለጻል። ሥጋ ለባሹም ሁሉ በአንድነት ያየዋል፣ የእግዚአብሔር አፍ ይህን ተናግሯልና።»

/ኢ.ሲ 40፡3-6/

«ጎዳና» አስተካክሎ የሚለው የኢሳይያስ አነጋጋር በቀጥታ ወደ መሲሐ መምጣት ያመለከተ እንደመሆኑ የመጀመሪያው «ጎዳና» በዮሐንስ መጥምቁ አማካይነት መንገዱ ተጠርጓል /ማር. 1፡1-4/። ይሁን እንጂ ለክርስቶስ ዳግም ምጽአትም ተመሳሳይ «የጎዳና» መስተካከል እንደሚያሻው ነው። በዚያን ወቅት ምድርና ሰማይ እንደሚገለባበጡ በዛሬው ወቅት የምንኮራራባቸው ሕፃንዎችና ግንባታዎች ሁሉ አስቀድመው እንደሚወድሙ ተነግሯል። ታናናሽ መንግሥታት የታላላቆችንም ስፍራ እንደሚወስዱ የተተነበዩ ነው። በዚያን ጊዜ ጌታ ኢየሱስ በማቴዎስ 5፡5 ላይ፣ «የጥሆች ብውክን ናቸው፣ ምድርን ይወርሳሉና» ሲል የተናገረው ተፈጻሚነትን ያገኛል።

በመሆኑም ኢሳይያስ፣ እንደገና «እርሱ የእግዚአብሔር ነፋስ እንደሚነፃው እንደ ጎርፍ ፈሳሽ ይመጣልና፣ በምዕራብ ያሉት የእግዚአብሔርን ስም፣ በዕሐይ መውጫም ያሉት ከብሩን ይፈራሉ። ለጽኑን ታዳጊ ይመጣል፣ በያዕቆብም ዘንድ ከኃጢአት ለሚርቁ ይላል እግዚአብሔር» /ኢ.ሲ 59፡19-20/ ሲል በእግዚአብሔር አንደበት የተነገረውን አስፍርልናል። ለማጽናናትም ቁንጮ የሆነው የሚከተለው ጥቅስ ለእሥራኤል ስለመናገሩ አሁንም ይሸው ኢሳይያስ ገልጻልን እናገኛለን።

«የምስራቅ የምትናገሩ ጽኑን ሆይ፣

ከፍ ወዳለው ተራራ ውጪ

የምሥራቅ የምትናገሩ ኢየሱሳም ሆይ

ድምጽሽን በኃይል አንገ፣ አንገ፣ አትፍሪ

ለይሁዳም ከተሞች እነሆ፣ አምላካቸው ብለሽ ንገራ።»

/ኢ.ሲ. 40፡9/

የአህዛቦች ለፍርድ መቅረብ

የዘመኑን ፍፃሜ በማስመልከት ስለነገሩት ትንቢቶች በመተንተን የተነጋገርንበት ሲሆን፤ በመቀጠል ደግሞ የእግዚአብሔርን ቃል ለመቀበል በማይኾኑ ሕዝቦች ላይ ስለሚሰጠው የመጨረሻ ፍርድ ለማየት እንሞክራለን።

ይህንንም በተመለከተ ግልጽ ሥዕል የሚያቀርብልን ኢዮኤል ነው።

«እነሆም፤ በዚያ ወራትና በዚያ ዘመን፤ የደሁዳን የኢየሩሳሌምን ምርኮ በምመልከት ጊዜ አሕዛብን ሁሉ ሰብስቦ ወደ ኢየሳፍጥ ሸለቆ አወርዳቸዋለሁ። በዚያም ስለሕዝቢና ስለርስቴ ስለእሥራኤል በአሕዛብ መካከል የበተኗቸውን ምድሪንም የተካፈሏትን እፈርዳቸዋለሁ።»

/ኢዩ. 3፡1-2/

ይህ ትንቢት በማያሻማ መልኩ ሁለት ነገሮችን ያንፀባርቅልናል። ይኸውም በአንድ በኩል የእሥራኤልን ዳግመኛ መሰባሰብና መመሥረት ሲሆን በሌላ በኩል ደግሞ ይህን በሚቃወሙት መንግሥታት ላይ የሚመጣቸውን የእግዚአብሔር ፍርድ ነው። ኢዮኤል ይህንኑ በማጠናከር አከታትሎ የሚቀጥለውን ጽፏል።

«አሕዛብ ይነሱ ወደ ኢየሳፍጥ ሸለቆም ይውጡ፤ በዙሪያው ባሉ አሕዛብ ሁሉ ላይ እፈርድ ዘንድ በዚያ እቀመጣለሁና።»

/ቁ. 12/

«የእግዚአብሔር ቀን በፍርድ ሸለቆ ቀርቧልና የብዙ ብዙ ሕዝብ ውክታ በፍርድ ሸለቆ አሉ።»

/ቁ. 14/

ፍርድ የሚሰጥበት ሸለቆ

«የኢየሳፍጥ ሸለቆ» በመባል የተጠቀሰው የመጨረሻው ፍርድ የሚሰጥበት ሥፍራ ለመሆኑ ጥቅሮቹ ግልጽ ያደረጉልን ይመስለኛል። ወደዚህ አካባቢ እግዚአብሔር ፀረ-እሥራኤል አቋም ያላቸውን መንግሥታት በመገፋፋት ያመጣቸዋል። ከዚያም የሚኖራቸው ምርጫ አንድም የእሥራኤልን ሕዝብ የበላይነት አምና መቀበል አለበለዚያም መውደም ይሆናል። ይህም በተለያዩ የመጽሐፍ ቅዱስ ትንቢታዊ ጥቅሶች የተጠናከረ ለመሆኑ የሚከተሉትን ብቻ በምሳሌነት እንመልከት።

«ዓይኖችሽን አንስተሽ በዙሪያሽ ተመልከቺ፤ እነዚህ ሁሉ ተሰብስበው ወደ አንቺ ይመጣሉ፤ ወንዶች ልጆችሽ ከፋት ይመጣሉ፤ ሴቶች ልጆችሽንም በጫንቃ ላይ ይኸከጁቸዋል።»

/ኢሊ. 60፡4/

«በቁጣዬ ቀስፌ በፍቅሬ ምሪሻለሁና መኳንንቶች ትጥርሽን ይሠራሉ፤ ነገሥታቶቻቸውም ያገለግሉሻል።»

/ቁ. 10/

«ለአንቺም የማይገዛ ሕዝብና መንግሥት ይጠፋል፤ እነዚያ አሕዛብም ፈጽመው ይጠፋሉ።»

/ቁ. 12/

«የአስጠናቂዎችሽ ልጆች አንገታቸውን ደፍተው ወደ አንቺ ይመጣሉ፤ የናቁሽም ሁሉ ወደ እግርሽ ጫማ ይሰግዳሉ፤ የእግዚአብሔርም ከተማ የእሥራኤል ትዳሰ የሆነች ጽዮን ይሉሻል። ከሰውም ግንን እስከሚያልፍብሽ ድረስ የተተውሽና የተጠላሽ ነበርሽ፤ ነገር ግን የዘላለም ትምክህትና የልጅ ልጅ ደስታ አደርግሻለሁ።»

/ቁ. 14-15/

በዚህ አባባል መሠረት ለወትሮው የተናቀች የተጠላቸው ኢየሩሳሌም፤ ጽዮን ከብርና ማዕረግ ታደሰች ነገሥታት ጭምር

እንደሚገባብና እንደሚያገለግሏት ነው። ይህን በሚቃወሙት ላይ ግን የእግዚአብሔር ፍርድ ይወርዳል። ለምሳሌ ጥቂት ክፍለ ዘመናት ወደ ኋላ መለስ በማለት የአውሮፓን ታሪክ ብንዳስሰ፣ በዚህ አህጉር ውስጥ በ15ኛው በ16ኛው ክፍለዘመን እጅግ ገናና የነበረችው የስፔይን መንግስት አይሁዶችን በማሳደድና በመፍጀት ብዙም ሳይቆይ ደክማ ልትከፋፈል በታለች። እንደዚሁ እንግሊዝ ሁለቱን ታላላቅ የዓለም ጦርነቶች በድል አድራጊነት ብትወጣም ሆኖም በ1947-48 በአይሁዶች ላይ በዋለችው ግፍ ሳቢያ ከዓለም መሪነቷ ልትወርድ ተገድዳለች። በመጽሐፍ ቅዱስ ተደጋግሞ የምናየውም ታሪክ ቢሆን የእግዚአብሔርን ትዕዛዝ መዳፈር ፍርድን እንደሚያስከትል ነው። አዳም ከገነት የተባረረው፣ ሳምል መንግሥቱን የተቀማው . . . ወዘተ በዚህ የተነሳ እንደሆነ እንረዳለን። እንደዚሁም ሁሉ በእሥራኤል ላይ እኩን የሚያነሳ መንግሥት ፍርድ ያላማረና ለውድቀት የተዳረገ ይሆናል።

በጎችና ፍየሎች

በአዲስ ኪዳንም ውስጥ ብንመለከት ጌታ ኢየሱስ ዳግመኛ በሚመጣበት ወቅት በመንግሥታት ላይ እንደሚፈርድ ነው። በማቴዎስ 25 ላይ በግልጽ እንዳሰፈረው፣ ጌታ ኢየሱስ መንግስቱን በሚመሠርትበት ወቅት የትኞቹን «በቀኙ» የትኞቹን ደግሞ «በግራው» በማቆም ፍርድን እንደሚሰጣቸው ነው። ለዚህም ሁሉ መመዘኛው «ወንድሞቻቸውን» ያዩበት ሁኔታ ነው። እነኝም ወንድሞች ጌታ ኢየሱስ እራሱ በማርቆስ 3:34 ላይ «እነሆ እናቴ ወንድሞቼም የእግዚአብሔርን ፈቃድ የሚያደርግ ሁሉ እርሱ ወንድሜ ነው እናቴም እኀቴም» ቢል የመሰከረላቸው ናቸው።

እነሆ በአሁኑ ጊዜ የእግዚአብሔርን ፈቃድ በሚፈጽሙትና በማይፈጽሙት መካከል አንድ ግልጽና የማያወላውል ምልክት እየታየ ነው። ለዚህም ማረጋገጫው መንግሥታት በእሥራኤል ላይ ያላቸው አመለካከት ለመሆኑ የሚያከራክረን አይሆንም። የእስልምና እምነት ተከታዮች በእሥራኤል መኖር ካለማመንም ሊያጠፉት ቆርጠው የተነሱ ናቸው። በዘይት ሃብታቸው በመደለልም ብዙዎችን አጋርቻቸው አድርገዋል። እንደኮሚኒዝም ሁሉ እስልምናም ፀረ-ክርስቲያንና ፀረ-አይሁዳዊ አቋም እንዳለው መዘንጋት የለበትም። ይሁን እንጂ የእነኝህ ሁለት ወገኖች ጥረት የእግዚአብሔርን ቃል ተፈፃሚነት

ከሚያጣድፈው በስተቀር ሊያግደው አይችሉም። ስለዚህ መጽሐፍ ቅዱስን የሚቀበሉ ወገኖች በክርስቶስ ቀኝ ሲቆሙ ተቃዋሚዎቹ «በፍየል» የተመሰሉት ግን በግራው በመቆም የመጨረሻ ፍርዳቸውን ይቀበላሉ።

መድረኩ ተዘጋጅቷል

የዓለምን ታሪክ የመጨረሻ ትርጓሜት የሚገልፁልን ሦስቱ የዘካርያስ የመጨረሻ ምዕራፎች ናቸው። በቅድሚያ በምዕራፍ 12 ላይ እግዚአብሔር ሕያው አምላክነቱንና ፍፁማዊ ሥልጣኑን ሲገልጽ እንመለከታለን።

«ስለ እሥራኤል የተነገረ የእግዚአብሔር ቃል ሸክም ይህ ነው።

ለማያትን የዘረጋ ምድርንም የመሠረተ የሰውንም መንፈስ በውስጡ የወራ እግዚአብሔር እንዲህ ይላል»

/ቁ. 1/።

በመቀጠልም የፍርዱን ቀን በምን ሁኔታ እንዳመቻቸው ሲገልጽልን እንመለከታለን።

«እነሆ ኢየሩሳሌምን በዙሪያዋ ላሉት ለአሕዛብ ሁሉ የመንገድገድ ዋንጫ አድርጋታለሁ፣ ደግሞም ኢየሩሳሌም ስትከበብ በይሁዳ ላይ እንዲሁ ይሆናል።»

/ዘካ. 12:2/

ከዚህ በፊት በተከሰቱት በ1947 ዓ/ም ጦርነት ሆነም በ1967 ዓ/ም ጦርነት ታላቅ ፍጅት የተካሄደባት ኢየሩሳሌም ነበረች። የእግዚአብሔር ቃል አሸናፊ ነውና፣ እነሆ በስደት የተሰባሰቡት እሥራኤላውያን በአሁኑ ጊዜ ከተማዋን ሙሉ በሙሉ በቁጥጥራቸው ሥር አድርገዋታል። በዙሪያዋም ላሉት የእስልምና ተከታይ አረብ አገሮች «የመንገድገድ ዋንጫ» ሆናባቸዋለች። እንደ ሰካራምም የሚይዙ የሚለቁትን የሚናገሩ የሚያደርጉትን ማወቅ ተስኗቸዋል። «ጂሃድ» እያሉ በየጊዜው ለማወጅ ቢጥሩም ተፍረክርክው ቀርተዋል።

ቀጣዩ የግጭት ገጽታ

ዘካርያስ ከዚህ በመቀጠል የሚሰላልን ተከታዩን የግጭት ሁኔታ በማስመልከት ነው።

«በዚያም ቀን ኢየሩሳሌምን ለአሕዛብ ሁሉ ከባድ ድንጋይ አደርጋታለሁ፤ የሚሸከሟት ሁሉ እጅግ ይቆስላሉ፤ የምድርም አሕዛብ ሁሉ በላይዋ ላይ ይከማቻሉ።»

/ቁ. 3/

በቁጥር 2 ላይ ቀደም ሲል እንዳየነው ኢየሩሳሌም የቀረበችው «በመንገድገድ ዋንጫ» ተመስላ ሆኖ ሳለ አሁን ደግሞ በዙሪያዋ ላሉት የእስልምና ተከታዮች ብቻ ሳይሆን ለአጋሮቻቸውም መንግሥታት ጭምር፤ «ከባድ ድንጋይ» እንደምትሆንባቸው ነው። ለመሆኑ በዚህ መልኩ የተጠቀሱት መንግሥታት የትኞቹ ይሆኑ ይሆን?

እንደ ወቅታዊውና ተጨባጩ የዓለም የፓለቲካ ሁኔታ ከሆነ በበኩሌ ሦስት ትርጫቶችን ያቀፈ መድረክ ከመሆን እንደማያልፍ አምንበታለሁ።

አንደኛ፡- በጦርነቱ መሥክ አልሆን ያላቸው የእስላም መንግሥታት ኢየሩሳሌምን «ዓለም አቀፍ» ከተማ በማድረግ ሽፋን ለተባበሩት መንግሥታት አቤቱታ የሚያቀርቡበት ወቅት ይከሰታል። በዚህም አንዳንድ አክራሪ የሆኑ የቤተ ክርስቲያናት መሪዎች ሊደግፏቸውና መንግሥታቸውንም ጭምር በማሳመን ድምፃቸውን ለአረቦች እንዲሰጡ ሊያግባቡ ይችላሉ።

ሁለተኛ፡- የተባበሩት መንግሥታት በድምጽ ብልጫ ኢየሩሳሌም ዓለም አቀፍ ከተማ እንድትሆን ይወስናል። እሥራኤል ውሳኔውን

ብትቃወም ግን የመንግሥታቱ ጦር እንዲዘምትባት እግረ መንገዱን ሁኔታዎች ያመቻቻሉ።

ሦስተኛ፡- በዘካርያስ ትንቢት በግልፅ እንዳሰረጸው ይህ ጦር ወደ እሥራኤል በማምራት በይሁዳና በኢየሩሳሌም ዙሪያ ከበባ ያካሂዳል።

የጦርነቱ መቋጫ

በዚህ ጦርነት ሳቢያ ምን ሁኔታ እንደሚከሰት ለማወቅ አሁንም ወደ ዘካርያስ ምዕራፍ 14 እናመራለን።

«አሕዛብንም ሁሉ በኢየሩሳሌም ላይ ለሰልፍ እስበስባለሁ፤ ከተማይቱም ትያዛለች፤ ቤቶችም ይበዘበዛሉ፤ ሴቶችም ይነወራሉ፤ የከተማይቱም እኩሊታ ለምርኮ ይወጣል፤ የቀረው ሕዝብ ግን ከከተማ አይጠፋም።»

እግዚአብሔርም ይወጣል፤ በሰልፉም ቀን እንደተዋጋ ከእነዚያ አሕዛብ ጋር ይዋጋል።

በዚያም ቀን እግሮቹ በኢየሩሳሌም ትይዩ በምስራቅ በኩል ባለው ደብረዘይትም ላይ ይቆማሉ። ደብረ ዘይትም በመካከል ወደ ምሥራቅና ምዕራብ ይሰነጠቃል፤ እጅግም ታላት ሸለቆ ይሆናል። የተራራውም እኩሊታ ወደ ሰሜን፤ እኩሊታውም ወደ ደቡብ ይርቃል። የተራሮችም ሸለቆ እስከ አጻል ይደርሳልና በተራሮች ሸለቆ ትሸገላችሁ።

አምላኪ እግዚአብሔርም ከትዱሳት ሁሉ ጋር ይመጣል።»

/ቁ. 2-5/

ይህን የመጨረሻውን የጦርነት ገፅታ ኤርሚያስ ደግሞ በሚከተው ሁኔታ ይገልፀዋል።

«ወደ! ያ ቀን ታላቅ ነውና፤ እርሱንም የሚመስል የለምና፤ ያ የያዕቆብ መከራ ዘመን ነው፤ ነገር ግን ከእርሱ ይድናል።»

/ኤር. 30፡7/

የዚህ መስሉ ክስተት ማብቂያ ግን የጌታ ኢየሱስ መገለጥ ለመሆኑ በብሉይም በአዲስ ኪዳንም የተረጋገጠ ነው። ለምሳሌ ጳውሎስ ስለዚህ ታላቅ ታሪካዊ ዕለት በማስመልከት በ2ኛ ተሰሎንቄ መልዕክቱ የሚከተለውን አስፍሯል።

«ጌታ ኢየሱስ ከሥልጣኑ መላዕክት ጋር ከሰማይ በእሳት ነበላባል ሲገለጥ፤ መከራን ለሚያሳዩአቸው መከራን፤ መከራንም ለምትቀበሉ ከእኛ ጋር እረፍትን ብድራትን አድርጎ እንዲመልስ በእግዚአብሔር ፊት በእርግጥ ጽድቅ ነው። እግዚአብሔርን የማያውቁትን ለጌታችንም ለኢየሱስ ክርስቶስ ወንጌል የማይታዘዙትን ይበቀላል፤ በዚያንም ቀን በትዱሳኑ ሊከበር ምስክርነታችንንም አምናችኋልና በሚያምኑት ሁሉ ዘንድ ለገረም ሲመጣ፤ ከጌታ ፊት ከጋይሉም ክብር ርቀው በዘላለም ጥፋት ይቀጣሉ።»

/2ተሰ. 1:7-10/

እንደዚሁም ጌታ ኢየሱስ በራዕይ 22:13 ላይ እራሱን «አልፋና ምጌጋ» እኔ ነኝ በማለት መግለፁን ልናስታውስ ይገባል። ይኸውም እርሱ «አልፋ» እንደመሆኑ ታሪክን ለማንቀሳቀስ ምክንያት እንደሆነና በ «ምጌጋነቱም» የዓለምን ታሪክ ከፍፃሚ የሚያደርሰው እርሱ መሆኑን በጥንቃቄ መገንዘብ ያሻናል። በዚያንም ጊዜ ነው የተበታተነ ወይም ያልተያያዘ መስሎ የሚታየን ታሪክ የቱን ያህል የራሱን ሂደት የተከተለና ወጥነት ያለው መሆኑን የምናጤነው። በዚያን ጊዜ ትንቢት ታሪክ ለመሆን መብቃቱን እንመሰክራለን። የእግዚአብሔር ቃል የሆነው የመጽሐፍ ቅዱስ ቃል በልጁ በኢየሱስ አማካይነት በገሃድ ሲገለጽ የዓይን ምስክር ለመሆን እንበቃለን።

በዚያን በታሪካዊው ትርዒት መዝጊያ ወቅት ሁሉም ተዋናዮች በመድረኩ ላይ ይገኛሉ። የትርዒቱም መድረክ ኢየሩሳሌምና የአካባቢዋ ተራራዎች ይሆናሉ። ከበላይዋም ያለው ሰማይ በእልፍ አእላፋት መላዕክትና በትዱሳንና በፃድቃን የተሞላ ይሆናል።

ለዚያ ሁሉ ድንቅ ትርዒት አንዱና ብቸኛው ማዕከል ደግሞ ያ አይሁዶች ለዘመናት ይመጣል ብለው ሲጠብቁት ሕይወታቸውን ጭምር ሲሰውሉት የነበረው «መሲሐ» ይሆናል።

እኛም ክርስቲያኖች ከሐዋርያው ዮሐንስ ጋር ድምፃችንን ከፍ በማድረግ «አሜን፤ ጌታ ኢየሱስ ሆይ ና» ለማለት የምንበቃበት የዚያ የመካከለኛው ምሥራቅ ትርዒት ማብቂያ ይሆናል።

የአሥራኤል መንግሥት አመሠራረትና ታሪካዊ ክስተቶች
ቅደም ተከተል

1947

1982 /እ. ኤ. አ./

ህዳር /ኖቬምበር/ 29 1947 የተባበሩት መንግሥታት በድምጽ ብልጫ በወሰነው መሠረት ፍልስጤም ለአረብና ለአይሁድ በተከለለ ሁለት መንግሥታት እንድትከፋፈል ተደረገ። ውሳኔው በአይሁዶች ተቀባይነት ቢያገኝም አረቦች ግን መላዋ ፍልስጤም የእኛ ናት ሲሉ ተቃውሞ አቀረቡ።

ግንቦት /ሚያ/ 14 1948 እሥራኤል የሽግግር መንግሥት በማቋቋም ነፃ መንግሥት መሆኗን አወጀች።

ግንቦት /ሚያ/ 15 1948 በፍልስጤም ዙሪያ ያሉት የአረብ መንግሥታት ማለትም ግብጽ፣ የርዳኖስ፣ ሶርያ፣ ሊባኖስና ኢራቅ በእሥራኤል ላይ ጦርነት ከፈቱ።

ጥር /ጳንጥሪ/ 7 1949 በአረቦችና በእሥራኤል መካከል የተኩስ ማቆም ስምምነት ተፈረመ። ሆኖም የአረብ ተብረት አባል አገሮች ድምብራቸውን ለእሥራኤል ዝግ ከማድረጋቸውም በላይ ምን ጊዜም ጦርነቱን እንደሚቀጥሉ አስታውቁ።

ጥር /ጳንጥሪ/ 25 1949 በእሥራኤል ለመጀመሪያ ጊዜ ምርጫ ተካሂደ።

የካቲት /ፌብሩዋሪ/ 17 1949 ኬንሴት በመባል የሚጠራው የእሥራኤል ምክር ቤት በኢየሩሳሌም ተሰብስቦ ጅምጃይዝማንን የመጀመሪያው የአገሪቷ ፕሬዝዳንት በማድረግ መረጠ። በጠቅላይ ሚኒስትርነት የተሾሙት ዴቪድ ቤን ጉሪዮን በሽግግሩ መንግስት ምትክ አዲስ መንግሥት መሰረቱ።

ግንቦት /ሚያ/ 11 1949 እሥራኤል የተባበሩት መንግሥታት አባል ሆነች።

ከ1948-1951 የእሥራኤላውያን በብዛት የመመለሳቸው ሂደት

1. ምክር ቤቱ «ማንኛውም አይሁዲ ወደ እሥራኤል የመመለስ መብት አለው» የሚለውን አዋጅ አፀደቀ።
2. ከ684,000 በላይ አይሁዳውያን ወደ አገራቸው በመመለስ፣ የሕዝቡን ቁጥር በእጥፍ አሳደጉት። ከአውሮፓና ከሰሜን አፍሪካ ከመጡት በተጨማሪ ከየመን /4300/ ከኢራቅ /113,000/ በአውሮፕላን ተመለሱ።
3. እነዚህ ሁሉ ለእሥራኤል የተለየ ባህል፣ ልማድና ወግ አላበሷት። ከአውሮፓ የመጡት አሽኬንዚ፣ ምስራቃውያኑ ደግሞ ሴፋርዲ በመባል ይጠሩ ጀመር።
4. የአገሪቱ ወቅታዊ ችግሮች፣ የመኖሪያ ቤትና የምግብ እጥረት እንደልብ ሥራ አለማግኘት ነበሩ።
5. በእነዚህ 3 ዓመታት ውስጥ እሥራኤል 345 መንደሮች /ኩቤትዝ/ በመመሥረት ከ78,000 በላይ መኖሪያ ቤቶች ሠራች። /ባለፉት 70 ዓመታት ግን የተቆረቆሩት መንደሮች 293 ነበሩ።
6. በምዕራቡ ዓለም የሚገኙት ከበርቴ አይሁዳውያን ወደ እሥራኤል ባይመለሱም ከፍተኛ የገንዘብ እርዳታና ብድር ሰጡ።

1951 ዓለም አቀፋዊ የጽዮናውያን ኮንግራስ ለመጀመሪያ ጊዜ በኢየሩሳሌም ተሰበሰበ።

1952 ምዕራብ ጀርመን ለእስራኤል መንግሥት የደም ካሳ ከፍታ 715 ሚሊዮን ዶላር ለመክፈል ስትሰማግግ፣ እንደዚሁም በናዚዝም ጥቃት ለዳረሰባቸው ግለሰቦች 100 ሚሊዮን ዶላር ከፈለች።

1952-1956 አረቦች በእስራኤል ላይ ጥቃታቸውን አጠናክሩ።

1. አረቦች በተደጋጋሚ ባደረሱት አደጋ 400 እስራኤላውያን ሲሞቱ 900 ያህል ደግሞ ቆሰሉ።
2. በእነዚህ ዓመታት ውስጥ ከ3,000 በላይ ግጭቶች በአረቦችና በእስራኤላውያን መካከል ተካሄዱ።
3. የግብጽ ፌዳሬን /አጥፍቶ ጠፊ ምልምሎች/ የተደጋጋሙ አደጋ በእስራኤላውያን ላይ አደረሱ።
4. እስራኤል የመልሶ ማጥቃት ከንዲን በመሰንዘሯ በተባበሩት መንግሥታት ጣልቃ ገብነት የተኩስ አቁም ስምምነት ተደረሰ።
5. ግብጽ ወደ እስራኤል ለሚተላለፉ ማናቸውም መርከቦች የሱዊዝ ካናልን ዝግ አደረገች።
6. ግብጽ ወደ እስራኤል የኤልያት ወደብ የሚያመሩትን ነዳጅ ጫኝ መርከቦች ማገድ ጀመረች።
7. ግብጽ፣ ሦርያና ቱርካዊስ በ1955 ዓ/ም የጦር ቃል ኪዳን ስምምነት ተፈራረሙ።

ጥቅምት /ኦክቶበር/ 1956 እንግሊዝና ፈረንሳይ /ለንግድ መርከቦቻቸው ሥጋት ስለገባቸው/ ባደረጉላት ውስጣዊ እርዳታ በመጠናከሯ፣ እስራኤል ለጦርነት አስፍሰፎ በነበረው የግብጽ ኃይል ላይ «የሲና ዘመቻ» በመባል የሚታወቀውን ያልታሰበ አደጋ ጣለች።

መጋቢት 1957 በተባበሩት መንግሥታት ጣልቃ ገብነት እስራኤል ከሲና እንድትለቅ ሲደረግ፣ ግብጽም በአካባቢው ወታደሮች እንዳታሰፍር ተወሰነ።

1958 በአሥሩ የነፃነት ዓመታት ውስጥ እስራኤል የወሰደቻቸው የእድገት እርምጃዎች፡-

1. ከውጪ የገቡት ሰደተኞች የእብራይስጥን ቋንቋ በማጥናት ከገብረተሰቡ ጋር እንዲዋሃዱ አደረገች።
2. የሕዝቦቿን የኑሮ ደረጃ /በተለይም ችግረኞች የነበሩትን የሴፋርዲ አይሁዶችን/ አሳደገች።
3. በእርሻ ምርቷ እራሷን ቻለች። በመስኖ የሚለማውን መሬት በ400 እጥፍ ከማሳደጓም ሰፊ የደን ተከላ ፕሮግራም አካሄደች።
4. የእስራኤል ሕዝብ ወደ 1.8 ሚሊዮን ሲያድግ የሥራ አጡን ቁጥር ግን ወደ 1 በመቶ ዝቅ እንዲል አደረገች።
5. 150,000 አዳዲስ የመኖሪያ ቤቶች ሠራች።
6. ዕድሜያቸው ለትምህርት የደረሱትን ሁሉ መቶ በመቶ ለማስተማር ቻለች። የ1ኛ ደረጃ ተማሪዎች ቁጥር ከ130,000 ወደ 500,000 ከፍ ሲል የዮንቨርስቲ ተማሪዎችም ቁጥር ከ1500 ወደ 10,000 አደገ።
7. ከፍተኛ የባህልና የመንፈሳዊ ተሃድሶ እንቅስቃሴ አካሄዳለች። የዓለምን የመጽሐፍ ቅዱስ ስብሰባ ለመጀመሪያ ጊዜ በኢየሩሳሌም በማዘጋጀት አባላቱን አስተናገደች።
8. በግዛቷ ውስጥ ላለው የአረብና የዱርዝ ብሔረሰቦች ዕድገት ከፍተኛ ጥረት በማድረግ የኑሮ ደረጃቸውና የትምህርት ችሎታቸው በ600 እጅ አደገ። የምክር ቤት አባል ለመሆንም ቻለ።

1958-1959 ከታዳጊ አገሮች ጋር ጎብረቷን አጠናክረች።

1. በላቲን አሜሪካና በአፍሪካ ለሚገኙ ታዳጊ ሃገሮች በተለይ በእርሻ ልማት በኩል ከፍተኛ እርዳታ አበረከተች።
2. በምትኩም እነዚህ ሃገሮች ከእስራኤል ጋር የዲፕሎማቲክ ግንኙነት በመመሥረት በተባበሩት መንግሥታት ውስጥ የእስራኤል ደጋፊዎች ሆኑ።

1965-1966 ተጨማሪ የእድገት እርምጃዎች

1. እሥራኤል ለውጪ ገበያ የምትሸጠው የእርሻ ምርት /በተለይም ፍራ ፍሬዎች/ እጅግ በማደጉ 86 ሚሊዮን ዶላር ገቢ አስገኘላት።
2. ከፍተኛ የውሃ ግድብ በዮርዳኖስ ወንዝ ላይ በመስራት የኔጌቭ በረሃን አለማች።
3. የኢንዱስትሪ ምርቶች በእጅጉ ጨመሩ /በተለይ ሬድዮና ማቀዝቀዣ የመሳሰሉት/። ወደ አገራቸው የሚመለሱ አይሁዳዊያን ቁጥር ግን ቀንሶ ነበር። ለምሳሌ በ1965 ወደ እሥራኤል የገቡት ብዛት 30,000 ሲሆን በ1966 ግን ወደ 16,000 ዝቅ ብሎ ነበር።

1967 የስድስቱ ቀን ጦርነት ዋዜማ

1. አልፋታህ በመባል የሚታወቀው የፍልስጤሞች ደፈጣ ተዋጊ ቡድን በእሥራኤል ላይ ተደጋጋሚ አደጋ ጣለ።
2. ሦርያ በገሊላ የሚገኙትን የእሥራኤል መንደሮች በአውሮፕላን ደበደበች።
3. ግንቦት /ሚያ/ 14 ቀን የግብፁ ናስር የተባበሩት መንግሥታት ድርጅት ውሳኔን በመጣስ የጦር ኃይሉን ወደ ሲና አዘመተ።
4. በማግሥቱ ናስር በሲና የሚገኘውን የተባበሩት መንግሥታት ቢሮ ዘጋ።
5. ግንቦት /ሚያ/ 24 ቀን ናስር ወደ እሥራኤል ኤልያት ወደብ መተላለፊያ የሆነውን የቲራን ባህረ ሰላጤ ዘጋ።
6. ግንቦት /ሚያ/ 26 ቀን ናስር፣ ግብጽ ለጦርነት መዘጋጀቷን አስታወቀ
7. ግንቦት /ሚያ/ 30 የዮርዳኖስ ንጉሥ ሁሴን የጦር ኃይሉን በግብጽ ቁጥጥር ሥር እንዲውል አደረጉ።

1967 የስድስቱ ቀን ጦርነት

1. ሰኔ /ጁን/ 4 ቀን እሥራኤል እራሷን ለመከላከል ለሕዝቧ የተጠንቀቅ ጥሪ አስተላለፈች።

ሰኔ /ጁን/ 5

1. እሥራኤል በግብጽ፣ በሦርያ፣ በዮርዳኖስና በኢራቅ የአየር ማረፊያዎች ላይ ድንገተኛ አደጋ በመጣል በ3 ሰዓታት ውስጥ 452 አውሮፕላኖች አወደሙት።
2. የእሥራኤል የምድር ጦር በሲና በሰፈረው የግብጽ ጦር ላይ ዘመቻ ከፈተ።
3. በኢየሩሳሌም ከተማ ውስጥ በዮርዳኖስና በእሥራኤል ጦሮች መካከል ተኩስ ተከፈተ።

ሰኔ /ጁን/ 6 እና 7 እሥራኤል ከ70 ዓ/ም ጀምሮ ያጣቸውን የኢየሩሳሌምን ከተማ ሙሉ በሙሉ ቆጣጠረች።

ሰኔ /ጁን/ 9 እሥራኤል የጎላን ተራራ ከሦርያ አስለቀቀች፤ በምዕራብ በኩል የጋዛን ወደብ ስትይዝ የግብጽን ጦር በማባረር ከሱዊዝ ቦይ ደረሰች።

ሰኔ /ጁን/ 10 ከእሥራኤል ትንግርታዊ ድል አድራጊነት በኋላ የተኩስ ማቆም ስምምነት ተደረገ። እሥራኤል በቁጥጥሯ ሥር በዋ ለው የአረቦች ግዛት የሚከተለውን ሕግ አወጀች።

1. የሦስቱም ሃይማኖት ተከታዮች በነፃ የመንቀሳቀስ መብት ይኖራቸዋል።
2. ምሥራቅና ምዕራብ ኢየሩሳሌም ከእንግዲህ አንድ ከተማ ይሆናሉ።

3. በጋዛና በዮርዳኖስ የሚገኙት አረቦች ወደ ውጪ መውጣትና መግባት ይችላሉ።
4. በጦርነቱ ላቢያ የተሰደዱት 400,000 አረቦች ወደ የቤታቸው ሊመለሱ ይችላሉ።

1967-1968 ብዙ ወጣት አይሁዳውያን ከተቀረው የዓለም ከፍል በብዛት በመፍለስ ገቡ። ከዓለም አቀፍ አይሁዳውያን ለእስራኤል የሚሰጠው ድጋፍ በመጨመሩ 400 ሚሊዮን ዶላር ደረሰ።

1968 - 1973 የመልሶ ማጥቃት ሙከራዎች

1. ግብጽ በሲና ድንበር በኩል ተደጋጋሚ ጥቃት ሰነዘረች
2. ሶቪየት ኅብረት የግብጽን አየር ኃይል ማሰልጠን ጀመረች
3. ሦርያ፣ ከሶቪየት ኅብረት በተሰጧት በ«ኬትየቫ» ሮኬቶች ሰሚናዊውን የእስራኤል ግዛት መደብደቧን ቀጠለች።
4. የፍልስጤም ስደተኞች ከሊባኖስ ዘልቀው በመግባት በእስራኤል ላይ ጥቃት ሰነዘሩ
5. የእስራኤላውያን አውሮፕላኖች በውጪ በረራ ላይ እንዳሉ በአረቦች ይጠለፉ ጀመር። ለ1971 የሙኒክ አሎምፒክ የተላኩትም የሰፖርት ተወዳዳሪዎች በአረብ ሰርጎ ገቦች ተገደሉ።

1973 የጥም ኪፑር ጦርነት ዋዜማ

ጥቅምት /ኦክቶበር/ 5

1. የግብጽና የሦርያ ጦር ኃይሎች ከእስራኤል ጋር በሚያዋስናቸው ድንበር መጠናከር ጀመሩ።
2. እስራኤል በጥም ኪፑር ዋዜማ ዕለት ተጠባባቂ የጦር ኃይሏን አንቀሳቀሰች።

3. በዚያኑ ምሽት ጠ/ሚኒስትር ኀልዳ ሚየር የእስራኤል ሕዝብ ለጦርነት እንዲዘጋጅ ጥሪ አስተላለፉ።

የጥም ኪፑር ጦርነት

ጥቅምት /ኦክቶበር/ 6

1. የእስራኤል ካቢኔ የጠ/ሚኒስትሯን የዘመቻ ከተት ጥሪ አፀደቀ
2. ከቀኑ ስምንት ሰዓት ላይ

ሀ. በደቡብ በኩል በ1000 ታንኮችና በአየር ኃይል የታገዘ 70,000 የግብጽ ጦር ወደ እስራኤል በመግባት ተኩስ ከፈተ።

ለ. በሰሜን 40,000 የሦርያ ወታደሮች 800 ታንክ ይዘው በኀላን ተራራ ላይ ዘመቻ ከፈቱ።

ጥቅምት /ኦክቶበር/ 7-25

3. የእስራኤል ጦር መልሶ ቢያጠቃም በሶቪየት ታንኮችና አውሮፕላኖች የታገዘው የአረብ ጦር ከፍተኛ ጉዳት አደረሰባቸው።
4. ኢራክ በእስራኤል ላይ ጦርነት አወጀች
5. አሜሪካ ለእስራኤል ከጥቅምት 10 ቀን ጀምሮ የጦር መሳሪያ እርዳታ ማቅረብ ጀመረች።
6. እስራኤል በኀላን ተራራው ውጊያ ድል አድርጋ በመግፋት ወደ ደማስቆ ከተማ ተቃረበች።
7. በደቡብም የአየር ማረፊያና የጦር ምሽጎች በማውደም ካይሮ ለመድረስ 62 ማይልስ ቀራት
8. የአረቦች ድል መሆን በመረጋገጡ፣ ሶቪየትና አሜሪካ የተኩስ አቋም ስምምነት እንዲደረግ ለሁለቱም ወገኖች ጥሪ አስተላለፉ።
9. ሁሉም ወገኖች ስምምነቱን ባለማክበራቸው ውጊያው ቀጠለ።
10. ጥቅምት 25 ሶቪየትና አሜሪካ ጥብቅ ማስጠንቀቂያ አስተላለፉ።

11. በዚሁ ዕለት ተኩሱ ሊቆም ቻለ።

ህዳር 1973 ከጦርነቱ በኋላ

1. የነዳጅ አምራች አገሮች እሥራኤል አዲስ ከያዘችው የአረቦች ግዛት ካልለቀቀች ለአሜሪካና ለሆላንድ የሚሸጡትን የነዳጅ መጠን 5 በመቶ እንድሚቀንሱ አሳውቁ።
2. በማከታተል በአውሮፓ የጋራ ኅብረት አገሮችና በጁፓን ላይ የ25 በመቶ የነዳጅ ማዕቀብ ጣሉ።
3. ብዙዎች የአፍሪካ አገሮች የነዳጅ ማዕቀቡን በመፍራት ከእሥራኤል ጋር ያላቸውን የዲፕሎማሲ ግንኙነት አቋረጡ።
4. የነዳጅ ዋጋን በበርሜል 2.59 ዶላር ከፍ በማድረግ አረቦች ዓለምን አንጫፏት።

ዋር /ጃንዋሪ/ 18 1974 ለመጀመሪያ ጊዜ በእሥራኤልና በግብጽ መካከል የሠላም ስምምነት ተፈረመ።

ግንቦት /ሚያ/ 1974 በሦርያና በእሥራኤል መካከል ተመሳሳይ ስምምነት ተደረሰ።

መስከረም /ሴፕቴምበር/ 1975 እሥራኤል መላውን የሲና ግዛት ለግብጽ በማስረከቧ መርከቦቿ በሱዌዝ ቦይ እንዲመለሱ ተፈቀደላቸው። ሆኖም በያሲር አራፋት የሚመራው የፍልስጤም ተዋጊ ቡድን ግን ጥቃቱን ባለማቋረጥ ቀጥሎ ነበር።

1. በ1974 ማሉት በምትባለው መንደር 16 እሥራኤላውያን ተማሪዎችን ፈጁ።
2. በኢየሩሳሌም ውስጥ በሚገኘው የጽዮን አደባባይ ላይ ባደረሱት የፈንጂ አደጋ 15 ሰዎችን ሲገድሉ 62ቱን አቆሰሉ።

3. በቴላቪብ አውራ መንገድ ላይ ይጓዝ በነበረ አውቶብስ ፍልስጤማውያን ፈንጂ ወርውረው 34 ሰዎች ገደሉ።

የፍልስጤም ደፈጣ ተዋጊዎች በተቀረው የዓለም ክፍል በሚገኙ እሥራኤላውያንና ደጋፊዎቻቸው ላይ ጥቃታቸውን ምንጊዜም አላቋረጡም ነበር። ከ1967-1978 ባለውጊዜ ብቻ በ1,333 ሰዎች ላይ የሞት አደጋ አድርሰው 2,498 ሰዎች አቁሰዋል። ለምሳሌ በ1970 የስዊዘርላንድ ንብረት የሆነውን አይሮፕላን በአየር ላይ በማጋየት 47 ሰዎችን ሲገደሉ በፓሪስ የኦርሊ አውሮፕላን ማረፊያ የመትረየስ ተኩስ በመክፈት ብዙ ሰላማዊ ዜጎችን ፈጅተዋል።

ዋር 1976 በሊባኖስ በተፈጠረው የእርስ በእርስ ግጭት ሳቢያ ሦርያ ጣልያ በመግባት የአገሪቱን ደቡባዊ ክፍል ለመቆጣጠር ችላለች። በዚህም ክፍልስጤም ስደተኞች ጋር ግንባር በመፍጠር በሊባኖሳዊያን ክርስቲያኖች ላይ ከፍተኛ ጥቃት ቢያደርሱም ሆኖም ለእነኝህ ክርስቲያኖች እሥራኤል በቅርብ በመድረስ የህክምናና የምግብ እርዳታ አቅርባላቸዋለች።

ሰኔ 1976 የእሥራኤል አየር ወለድ ኃይል በዮጋንዳው የኢንቴቢ አውሮፕላን ማረፊያ በሽብርተኞች ቁጥዋር ስር ወድቀው ለነበሩ 100 ሰዎች ባልታሰበ ሁኔታ በመድረ እስረኞቹን ነፃ ለማውጣት ችለዋል።

ሐምሌ 1977 ጠቅላይ ሚኒስትር ሚናሂም ቤጊን፣ ለሰላም ስምምነት የሚረዳ ሐሳብ ለአሜሪካው ፕሬዝዳንት ካርተር አቀረቡ።

ህዳር 1977 የግብጽ ፕሬዝዳንት አንዋር ሳዳት ኢየሩሳሌምን በመጎብኘት ከጠቅላይ ሚኒስትር ሚናሂን ቤጊን ጋር የሰላም ድርድር አካሄዱ።

መስከረም /ሴፕቴምበር/ 1978 በካምፕ ደቪድ ውስጥ የአሜሪካው ፕሬዝዳንት ካርተር የግብጽ ሳዳትና የእሥራኤል ቤጊን በመገናኘት የሰላም ስምምነት አፀደቁ።

መጋቢት /ማርች 26/ 1979 ግብጽና እስራኤል ባካሄዱት
አዲስ ስምምነት

3. እስራኤል መላውን ሲና ለግብጽ አስረክበች
4. በቁጥጥሯ ሥር የነበረውን የአልማ የዘይት ማመንጫ ለግብጽ
ለቀቀች
5. በቁጥጥሯ ሥር የነበሩትን ድልድዮች የአየር ማረፊያዎችና የጦር
ሠፈሮች አስረክበች
6. ግብጽም በበኩሏ ለእስራኤል መርከቦች በሱዊዝ ቦይ እንደልብ
ለመመላለስ ፈቀደች
7. ለእስራኤል የነዳጅ ምርት ለመሸጥ ተስማማች

1979 እስራኤል በሊባኖስ በሚገኙት የፍልስጤም ደፈጣ ተዋጊዎች
የሚያደርሱትን ጥቃት ለመቋቋም ጦሯን አዝምታ ከፍተኛ ጉዳት
አደረሰች።

1981 ያም ሆኖ ግን በደቡብ የሊባኖስ ክፍል ከሠፈሩት የሦሪያ
ወታደሮች ጋር በማበር ፍልስጤማዊያን በእስራኤል የእርሻ
ጣቢያዎች፣ መንደሮች፣ ተሽከርካሪዎች . . . ወዘተ ላይ ያልታሰበ
ጥቃት ከማድረስ ወደ ኋላ አላሉም።

የአረብ ሃገሮችና የእስራኤል የኢኮኖሚና የጦር ሚዛን

አገር	ሰፋት /በኪ.ሜ./	የሕዝብ ብዛት	የጦር ኃይል ተጠባቂ/	አውሮፕላን	ታንክ
ሰፋት	7,993	3,800,000	164,000 /236,000	576	3,375
የአረብ ገብረት	4,901,829	116,650,000	965,650	2,126	11,041
ግብጽ	386,000	40,600,000	345,000	563	1,930

እስራኤል ለሰላም ስትል ለግብጽ የከፈለችው የመዋዕለ ነዋይ

መስዋዕትነት	በግምት
1. በሲና የአየር ጣቢያዎችና የጦር ሰፈሮች	10 ቢሊዮን ዶላር
2. የነዳጅ ጉድጓድ	5 ቢሊዮን ዶላር
3. መንገድና ድልድዮች	2 ቢሊዮን ዶላር
4. የጦር ኃይሏን ነቅላ ለማጓጓዝ	4.4 ቢሊዮን ዶላር
ድምር	21 ቢሊዮን ዶላር

ማሳሰቢያ፡- ይህ ወጪ እስራኤል የሲናይን አካባቢ የእርሻ ልማት ለማቋቋም ያወጣችውን ከ500 ሚሊዮን ዶላር በላይ ወጪ አይጨምርም፡፡